

İLKOKUL

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

DERS KİTABI

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 18.04.2019 tarih ve 8 sayılı (ekli listenin 29'uncu sırasında) kurul kararıyla 2019-2020 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

YAZAR

Selahattin ÇAMYAR

Her hakkı saklıdır ve **ANKA KUŞU YAYIN DAĞITIM LİMİTET ŞİRKETİ**'ne aittir. İçindeki şekil, yazı, metin ve grafikler, yayınevinin izni olmadan alınamaz; fotokopi, teksir, film şeklinde ve başka hiçbir şekilde çoğaltılamaz, basılamaz ve yayımlanamaz.

ISBN

978-605-74477-0-8

Dil Uzmanı

Necla ŞANAL

Görsel Tasarım Uzmanı

Aysel GÜNEY TÜRKEÇ

Kavacık Subayevleri Mah. Fahrettin Altay Cad. No.: 4/5 Keçiören/ANKARA

tel.: (0.312) 318 0 318 • belgegeçer: (0.312) 318 0 318

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahlrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

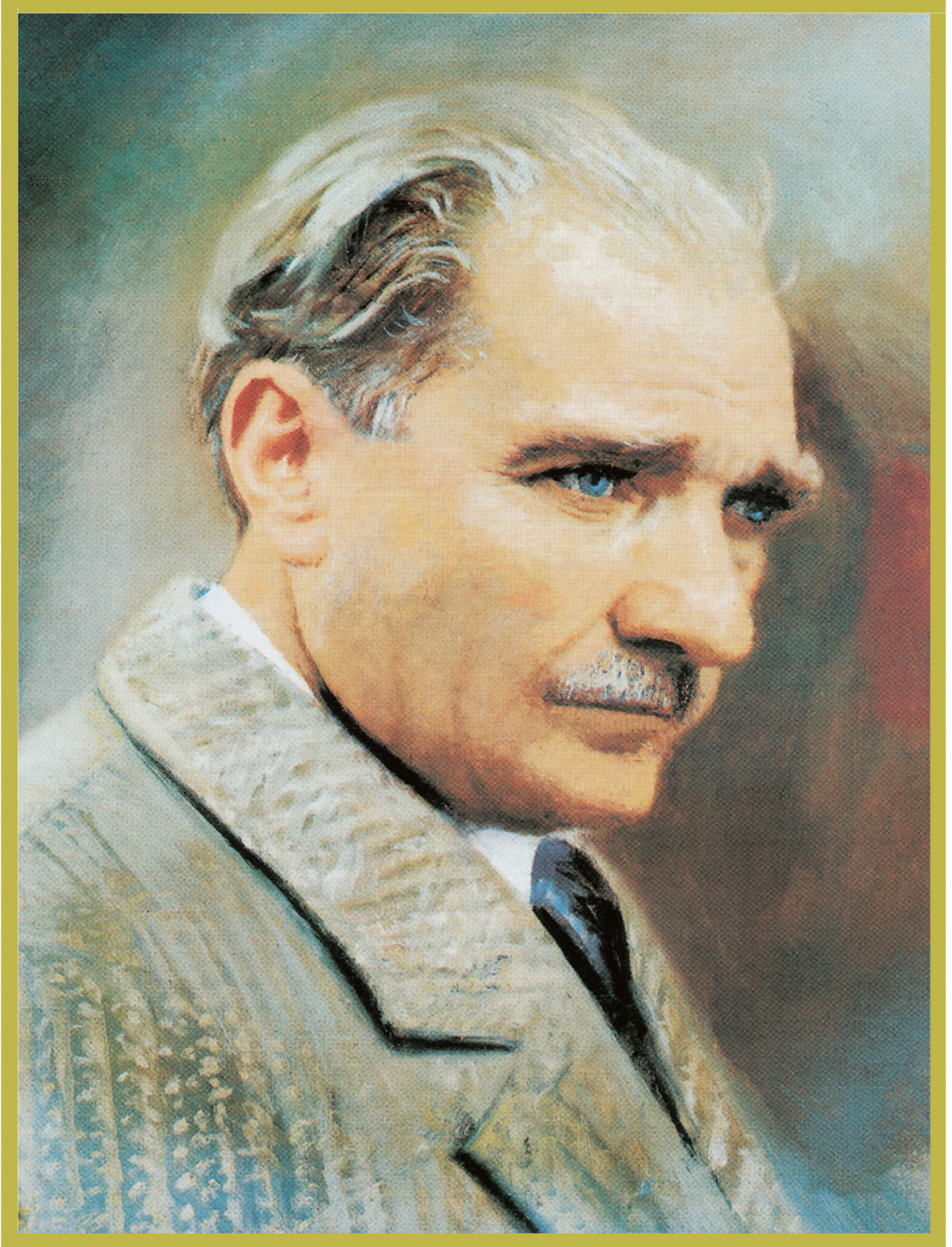
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI8

1. ÜNİTE GÜNLÜK HAYATTAKİ DİNİ İFADELER9

1. GÜNLÜK KONUŞMALARDA DİNİ İFADELER 10

2. DİLEK VE DUALARDA GEÇEN DİNİ İFADELER 23

3. BİR DUA TANIYORUM: SÜBHANEKE DUASI VE ANLAMI 26

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI 27

2. ÜNİTE İSLAM'I TANIYALIM29

1. İSLAM'IN İNANÇ ESASLARI 30

2. İSLAM'IN ŞARTLARI 33

3. KUR'AN-I KERİM 38

4. BİR DUA TANIYORUM: ÂMENTÜ DUASI VE ANLAMI 46

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI 47

3. ÜNİTE GÜZEL AHLAK49

1. DİN GÜZEL AHLAKTIR 50

2. İNSANİ İLİŞKİLERİN TEMELİ: SEVGİ VE SAYGI 54

3. BİR SURE TANIYORUM: FÂTİHA SURESİ VE ANLAMI 63

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI 65

4. ÜNİTE HZ. MUHAMMED'İ (S.A.V.) TANIYALIM67

1. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) DOĞDUĞU ÇEVRE 68

2. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) AİLESİ 72

3. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) DOĞUMU, ÇOCUKLUK VE GENÇLİK YILLARI..75

4. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) MEKKE VE MEDİNE YILLARI	82
5. BİR DUA TANIYORUM: SALLİ VE BARİK DUALARI VE ANLAMLARI	91
DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI	93
5. ÜNİTE DİN VE TEMİZLİK	95
1. İSLAM DİNİ VE TEMİZLİK	96
2. BEDENİMİ VE GİYSİLERİMİ TEMİZ TUTARIM	99
3. EVİMİ VE OKULUMU TEMİZ TUTARIM.....	102
4. ÇEVREMİ TEMİZ TUTARIM	104
DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI	107
SÖZLÜK	110
KAYNAKÇA	121
GÖRSEL KAYNAKÇA	122
CEVAP ANAHTARLARI	123

ORGANİZASYON ŞEMASI

2. ÜNİTE

İSLAM'I TANIYALIM

Hazırlık Çalışmaları

1. Kur'an-ı Kerim'den, Allah'a (c.c.) iman etmeyi konu alan bir ayet bularak defterinize yazınız.
2. İslam'ın şartları ile ilgili ilmi hâl kitabı, Genel Ağ vb. kaynaklardan bir araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri sunu hâline getirip etkileşimli tahtada ya da projeksiyonla yansıtarak arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. İman, İslam, ayet, cüz kavramlarının anlamlarını araştırıp öğreniniz.
4. Âmentü duasını ve anlamını defterinize yazınız.

29

Ünite numarasını gösterir.

Ünite adını gösterir.

Ünite konularıyla ilgili hazırlık çalışmalarını gösterir.

Sayfa numarasını gösterir.

Düşünelim

İnsanlar, günlük hayatta birbirlerine ne gibi sözlerle dua etmektedirler?

Konuya dikkat çekmek amacıyla hazırlanan motivasyon bölümünü gösterir.

Yorumlayalım

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki: "Yüce Allah'ı anarak başlanmayan söz veya iş bereketsizdir/sonuçsuzdur."

Ahmed bin Hanbel, Müsned, C 2, s. 360.

Yorumlanması istenen ayet, hadis vb.nin yer aldığı bölümü gösterir.

Not Edelim

Yüce Allah (c.c.) tarafından gönderilen peygamberlerin sonuncusu, Hz. Muhammed'dir (s.a.v.). Bu durum bir ayette şöyle belirtilir: "Muhammed... Allah'ın resulü ve peygamberlerin sonuncusudur."

Ahzâb suresi, 40. ayet.

Konuyla ilgili yeni kavramların açıklandığı, kısa ve özlü bilgilerin yer aldığı bölümü gösterir.

Etkinlik

"İyilik eden, iyilik bulur." sözüyle anlatılmak istenen nedir? Sınıfınızda tartışınız.

Konuyla ilgili etkinlik çalışmalarının yer aldığı bölümü gösterir.

1.

ÜNİTE

GÜNLÜK HAYATTAKİ DİNİ İFADELER

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

“Bismillâhirrahmânirrahîm.”

Hazırlık Çalışmaları

1. Din, ahlak ve dua kavramlarının anlamlarını araştırınız.
2. Günlük hayatta söylenen dua ifadelerine üç örnek araştırınız.
3. Eûzü besmelenin nasıl söylendiğini ve ne anlama geldiğini aile büyüklerinize sorunuz.
4. Salavat nedir ve nasıl söylenir? Araştırınız.
5. Sevap, günah, haram ve helal kavramlarının anlamlarını araştırıp öğreniniz.

Düşünelim

Din kavramı size neler çağrıştırıyor?

İnsan, toplumsal bir varlık olduğu için başkalarıyla bir arada yaşar. Diğer insanlarla iletişim kurmaya, duygu ve düşüncelerini paylaşmaya ihtiyaç duyar. İnsan, başkalarıyla iletişimini çeşitli yollarla gerçekleştirebilir. Bunların başında konuşmak gelir. Konuşmak, Yüce Allah'ın (c.c.)* insana verdiği büyük bir nimettir. İnsan; sevgisini, mutluluğunu, üzüntülerini, sıkıntılarını, sevinçlerini konuşarak ifade eder. Konuşurken de dine ilişkin bazı ifadeler kullanır.

İnsan, duygu ve düşüncelerini başkalarıyla paylaşmaya ihtiyaç duyar.

Etkinlik

Günlük hayatta kullanılan dinle ilgili ifadelere örnekler düşününüz. Bunları, aşağıdaki şemada boş bırakılan yerlere yazınız.

* c.c.: "Celle celâlühû" ifadesinin kısaltmasıdır. Sadece Yüce Allah için kullanılır. "Şanı yüce olan" anlamına gelir.

Dinin insan hayatında önemli bir yeri vardır. Din; insanın inançlarına, düşüncelerine, söz ve davranışlarına yön verir. Bundan dolayıdır ki günlük konuşmalarımızda dinle ilgili pek çok deyim ve ifade kullanırız. “Eûzübillâhimineşşeytânirracîm Bismillâhirrahmânirrahîm, Allah’a şükür, maşallah, inşaallah, Allah’tan umut kesilmez, Allah’a emanet ol, helal, haram, günah, sevap” vb. ifadeler bunlardan bazılarıdır.

Eûzü Besmele

“Eûzübillâhimineşşeytânirracîm. Bismillâhirrahmânirrahîm” ifadesine, eûzü besmele adı verilir. Bu ifadeyi söylemeye de eûzü besmele çekmek denir. “Eûzübillâhimineşşeytânirracîm” ifadesi, “Kovulmuş şeytanın şerrinden, kötülüğünden Allah’a sığınırım.” demektir. “Bismillâhirrahmânirrahîm” ise “Rahman ve Rahîm olan Allah’ın adıyla (başlarım).” manasına gelir. Bu ifade bazen kısaca “Bismillah” şeklinde de söylenir. “Bismillah”, “Allah’ın adıyla (başlarım).” demektir.

Not Edelim

Rahman; dünyada bütün canlılara şefkat gösteren, kendisine inansın ya da inanasın bütün insanlara merhamet eden, her türlü nimeti sürekli veren, rahmeti sonsuz olan, anlamına gelir.

Rahîm; yaratmış olduğu bütün varlıklara karşılıksız rızık veren, yarattıklarını koruyan, esirgeyen, bağışlayan, merhamet eden, ahirette ise sadece mümin kullarına şefkat eden demektir. Rahman ve Rahîm, Allah’ın (c.c.) esmâ-i hüsnâsından yani en güzel isimlerindedir.

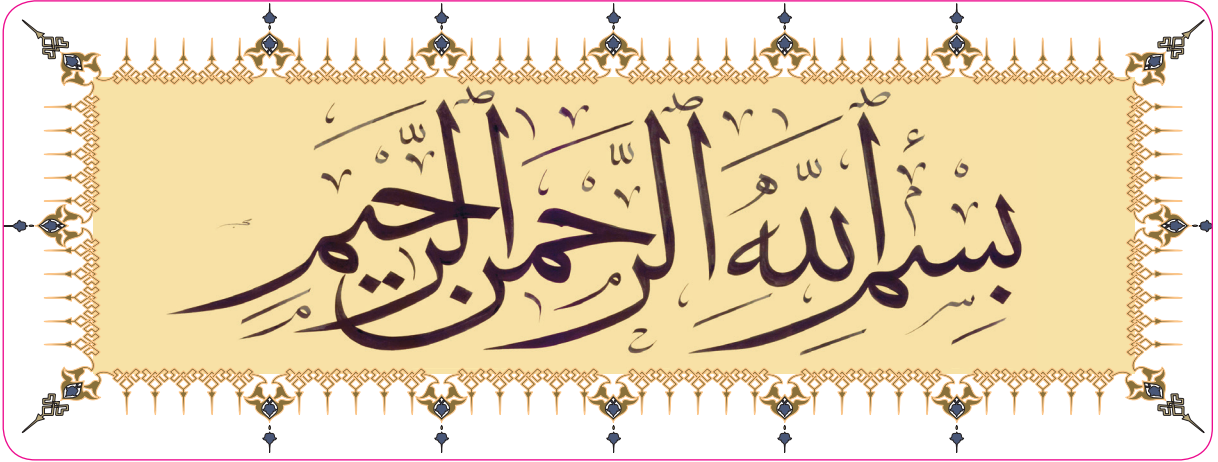
Dinî Terimler Sözlüğü, s. 299-300.

Kur’an-ı Kerim’de, sık sık Allah’ın (c.c.) adını anmamız ve ona sığınmamız gerektiği hatırlatılmaktadır. Örneğin bir ayette, “**Kur’an okuduğun zaman, kovulmuş şeytandan Allah’a sığın.**”¹ buyrulmaktadır. Başka bir ayette de Yüce Allah (c.c.), “**Ey iman edenler! Allah’ı çokça zikredin.**”² buyurmaktadır. Rabbimiz (c.c.), “**Siz beni anın ki ben de sizi anayım...**”³ buyurarak kendisini anmamızı istemektedir. Eûzü besmele çeken insan, Allah’ı (c.c.) anmış, onun adını zikretmiş ve Rabb’ine (c.c.) sığınmış olur. Allah’ı (c.c.) anmak ve ona sığınmak, insana huzur ve güven verir. Onu mutlu eder. Eûzü besmele, Allah (c.c.) ile insan arasındaki ilişkiyi kuvvetlendiren güçlü bir bağıdır. Bu sebeple sık sık eûzü besmele çekmeliyiz.

1. Nahl suresi, 98. ayet.

2. Ahzâb suresi, 41. ayet.

3. Bakara suresi, 152. ayet.

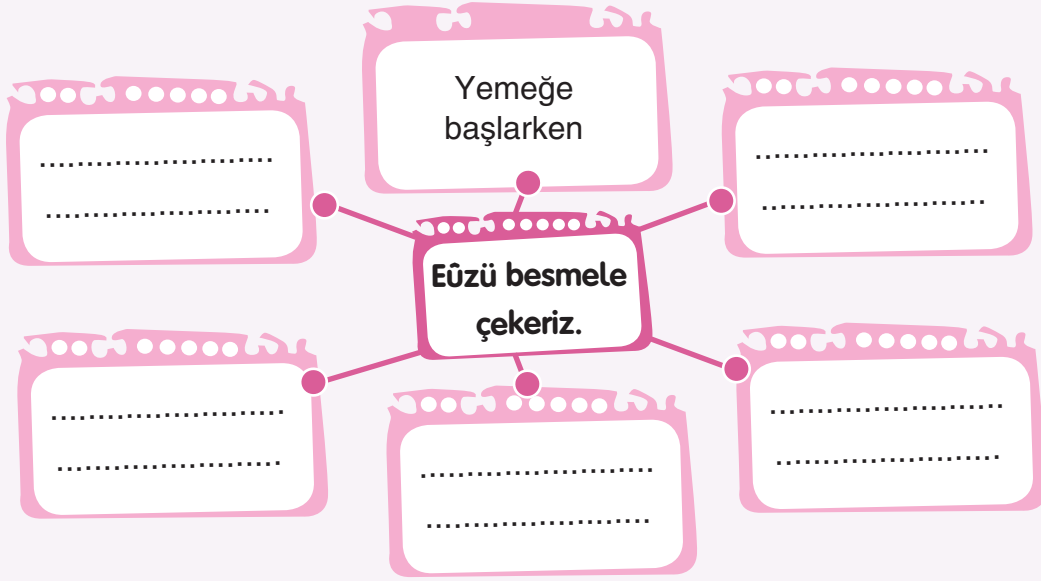

“Bismillâhirrahmânirrahîm” yazılı bir hat örneği

Etkinlik

Günlük hayatta hangi durumlarda eûzü besmele çekersiniz? Aşağıdaki şemada boş bırakılan bölümlere yazınız.

Peygamberimiz (s.a.v.)*, işlerimize besmele ile başlamanın önemini sık sık ifade etmiştir. Bir hadisinde, “**Yemek yediğiniz zaman Allah’ın adını anın. Eğer yemeğin evvelinde besmeleyi unutursanız evveli için de sonu için de bismillah, deyin.**”¹ buyurmuştur. Bir keresinde yemek yerken elini yemek kabının içinde gezdiren bir çocuğu, “**Ey çocuk, besmele çek, sağ elinle ve önünden ye.**”² buyurarak uyarmıştır.

* s.a.v.: “Sallallâhü aleyhi ve sellem” ifadesinin kısaltılmış şeklidir. “Allah, ona (Hz. Muhammed’e) rahmet etsin, iyilik ve güzellikler versin.” anlamına gelir.

1. Tirmizî, Et’ime, 46.

2. Buhârî, Et’ime, 2; Müslim, Eşribe, 108.

Yorumlayalım

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki: **“Yüce Allah’ı anarak başlanmayan söz veya iş bereketsizdir/sonuçsuzdur.”**

Ahmed bin Hanbel, Müsned, C 2, s. 360.

İşlerimize başlarken eûzü besmele çekerek Allah’a (c.c.) sığınır, ona olan inancımızı ve bağlılığımızı ifade ederiz. Yapacağımız işlerde Yüce Allah’tan (c.c.) yardım diler, bizi korumasını isteriz. Rabbimizin (c.c.) bize yardım edeceğine ve bizi koruyacağına inanırız. Bu inanç bize moral verir, kendimize güvenimizi artırır ve başarılı olmamıza katkı sağlar.

Etkinlik

Aşağıdaki eûzü besmele ifadesinde sesli harfler eksik bırakılmıştır. Bunları tamamlayınız.

_ _ z _ b _ ll _ h _ m _ n _ şş _ yt _ n _ rr _ c _ m

B _ sm _ ll _ h _ rr _ hm _ n _ rr _ h _ m

Allah

Allah, gördüğümüz ve göremediğimiz bütün varlıkları yoktan var eden, onları yaratan yüce varlıktır. Allah (c.c.); bizi, ailemizi, bitkileri, hayvanları, ağaçları, dağları, denizleri yaratmıştır. Onun gücü her şeye yeter. Allah (c.c.) bizi çok sever ve bize karşı son derece merhametlidir. Rabbimiz (c.c.) bizim iyiliğimizi ve mutluluğumuzu ister. Allah (c.c.) birdir, ondan başka ibadet edilecek hiçbir varlık yoktur. Allah’ın (c.c.) eşi, benzeri, ortağı da yoktur.

Günlük hayatta Allah sözcüğünün sık sık kullanıldığını görürüz. “Allah yardımcın olsun.”, “Allah zihin açıklığı versin.”, “Allah bilir.” gibi ifadeler bunlara örnek olarak verilebilir.

Peygamber

Peygamber, Allah’ın (c.c.) emir ve yasaklarını, öğütlerini, mesajlarını insanlara bildirmek üzere Allah (c.c.) tarafından görevlendirilen kimsedir. Peygamberler, Allah’ın (c.c.) elçileridir. Onlar, insanları iyiye ve doğruya yöneltmişler, kötülüklerden de sakındırmışlardır. Yaşamlarıyla, güzel ahlaklarıyla topluma örnek olmuşlardır.

“Allah” yazılı hat örneği

Allah (c.c.) pek çok peygamber göndermiştir. Hz. Âdem (a.s.)*, Hz. Salih (a.s.), Hz. Yakup (a.s.), Hz. Yusuf (a.s.), Hz. İbrahim (a.s.), Hz. İsmail (a.s.), Hz. Musa (a.s.), Hz. İsa (a.s.) ve Hz. Muhammed (s.a.v.) bunlardandır. Toplumumuzda bu peygamberlerin isimlerinin, çocuklara ad olarak verildiğine sıklıkla şahit olmaktadır.

Not Edelim

Yüce Allah (c.c.) tarafından gönderilen peygamberlerin sonuncusu, Hz. Muhammed'dir (s.a.v.). Bu durum bir ayette şöyle belirtilir: **“Muhammed... Allah'ın resulü ve peygamberlerin sonuncusudur...”**

Ahzâb suresi, 40. ayet.

Etkinlik

“İyilik eden, iyilik bulur.” sözüyle anlatılmak istenen nedir? Sınıfınızda tartışınız.

Hamt ve Şükür

Günlük hayatta bize küçük bir iyilik eden kişiye teşekkür eder, ona karşı minnet duyarız. Bize yapılan iyiliğe karşılık vermek ve minnet duygumuzu karşımızdaki kişiye ifade etmek isteriz. Bunu da söz ya da davranışlarımızla belirtiriz. Çünkü iyiliğe karşı iyilik yapmak, nezaket gereğidir ve bir insanlık borcudur.

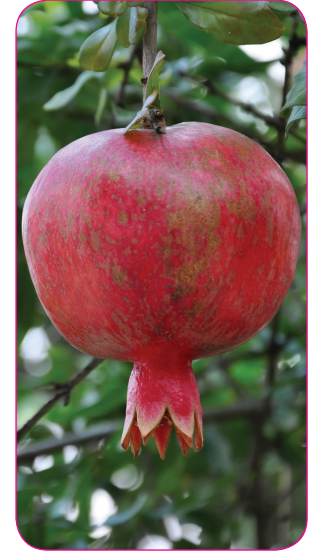
“Elhamdulillah” yazılı bir hat örneği

Yüce Allah (c.c.) bizlere sayısız nimet vermiştir. Bizleri en güzel şekilde yaratmış; el, ayak, göz, kulak gibi çok kıymetli organlarla donatmıştır. Yaşayabilmemiz için havayı ve suyu yaratmış, hayatımızı sürdürebilmemiz için çeşit çeşit yiyecekleri var etmiştir. Nasıl ki bize en küçük bir iyilik yapan birine teşekkür etmeyi borç biliyorsak verdiği

* a.s.: “Aleyhisselam” ifadesinin kısaltılmış hâlidir. “Allah'ın (c.c.) selamı, esenliği onun üzerine olsun.” anlamına gelir.

nimetler için de Yüce Yaratıcı'ya hamt ve şükretmeliyiz. **Hamt** kavramı kelime olarak iyilik, güzellik, üstünlük ve erdemlilikle nitelemek, övmek, yüceltmek, şükretmek gibi anlamlara gelir. İslami bir terim olarak ise hamt, nimetlerin ve güzelliklerin kaynağı ve sahibi olan Allah'ı (c.c.) övgü ve yüceltme sözleriyle anmak, O'nun emirlerini yerine getirmek, yasaklarından kaçınmak, Allah'a (c.c.) şükretmek demektir.¹ Şükür, görülen iyiliğe karşı söz ve davranış ile hoşnutluk göstermek ve yapılan iyiliğin kıymetini bilmek demektir. Dinî bir kavram olarak ise şükür; kulun, Allah'ın vermiş olduğu sayısız nimetlerin onun sonsuz iyilik ve bağışının sonucu olduğunu fark ederek kalbinin teşekkür duygusuyla dolması ve bunu diliyle ifade etmesi; tutum ve davranışları ile haramlardan kaçınıp farzları yerine getirmesi demektir.²

Yüce Allah (c.c.), Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde bizlere verdiği nimetlerden bahsetmekte ve bunlar için kendisine hamt ve şükretmemizi istemektedir. Mesela bir ayette, "...**Yalnız Allah'a ibadet et ve şükredenlerden ol.**"³ buyurmaktadır. Başka bir ayette de Allah (c.c.), "...**Andolsun eğer şükrederse-niz elbette size nimetimi artırırım...**"⁴ buyurmakta ve şükretmenin, sahip olduğumuz nimetlerin artmasını sağlayacağını bildirmektedir. Ayrıca Rabbimiz (c.c.), nimetlere nankörlük etmememiz konusunda bizleri uymaktadır.⁵

Yüce Allah (c.c.), bizler için çok çeşitli nimetler yaratmıştır.

Etkinlik

Sahip olduğunuz nimetleri düşünün. Bir an için bunların olmadığını varsayın. Ne gibi zorluklar yaşardınız? Duygu ve düşüncelerinizi aşağıdaki satırlara yazınız.

.....

.....

.....

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 118.
 2. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 344.
 3. Zümer suresi, 66. ayet.
 4. İbrahim suresi, 7. ayet.
 5. bk. Bakara suresi, 152. ayet.

Etkinlik

“Gökten suyu indiren odur. Ondan hem size içecek vardır hem de hayvanlarınızı otlatacağınız bitkiler. (Allah) su sayesinde sizin için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve diğer meyvelerin hepsinden bitirir. İşte bunlarda düşünen bir toplum için büyük bir ibret vardır. O, geceyi, gündüzü, Güneş’i ve Ay’ı sizin faydanıza verdi. Yıldızlar da Allah’ın emri ile hareket eder. Şüphesiz ki bunlarda aklını kullananlar için pek çok delil vardır. İçinden taze et (balık) yemeniz ve takacağınız bir süs (eşyası) çıkarmanız için denizi emrinize veren odur. Gemilerin denizde (suları) yara yara gittiklerini de görüyorsun. (Bütün bunlar,) onun lütfunu aramanız ve nimetine şükretmeniz içindir.”

Nahl suresi; 10, 11, 12 ve 14. ayetler.

Yukarıdaki ayetlerde, Yüce Allah’a (c.c.) şükretmemizi gerektirecek hangi nimetlerden söz edildiğini belirleyiniz ve bunlar üzerinde arkadaşlarınızla konuşunuz.

Allah’a (c.c.) hamt ve şükür, çeşitli yollarla yapılabilir. Mesela kalp ile şükür, nimetin Allah’tan (c.c.) geldiğini bilmek ve onun yüceliğini, cömertliğini hissetmektir. Yüce Yaratıcı’yı tanımak ve ona iman etmektir.

Dil ile hamt ve şükür ise “Ya Rabbi şükür, elhamdülillah, Ya Rabbi sana şükürler olsun, hamdolsun” vb. ifadelerle belirtilebilir. Ancak hamt ve şükürün yalnızca kalp ve dil ile ifade edilmesi yeterli değildir. Bunun yanı sıra Allah’ın (c.c.) verdiği nimetleri onun istediği yönde kullanmak da şükreden kulun yapması gereken bir davranıştır. Örneğin dilin şükürü; yalan, dedikodu, iftira gibi kötülüklerden kaçınmak, güzel söz söyleyip Allah’ı (c.c.) zikretmektir. Malın şükürü; onu muhtaçlarla paylaşmak, zekât ve sadaka vermektir. Bizler, verdiği nimetler ve yarattığı güzellikler için Allah’a (c.c.) şükredelim. Rabbimizin (c.c.) emrettiği şeyleri yapmaya, yasakladığı işlerden de kaçınmaya özen gösterelim. Allah’ın (c.c.) bizden istediği gibi güzel ahlaklı bir insan olalım. Sahip olduğumuz nimetlerin değerini bilelim. Onları güzel kullanalım ve israf etmeyelim.

İnsan, verdiği nimetler için Allah’a (c.c.) şükretmelidir.

Not Edelim

“Allahü Teâlâ, kulunun bir şey yedikten veya içtikten sonra hamdetmesinden hoşnut olur.”

Müslim, Zikir, 89.

Selam

Bizler bir toplum içinde yaşar, günlük hayatta birçok insanla karşılaşırız. Okulda, caddede, sokakta, oturduğumuz apartmanda karşılaştığımız kişilerle selamlaşır; onlara iyi dilekelerimizi iletiriz.

İnsanlarla selamlaşmak güzel bir davranıştır, önemli bir görgü kuralıdır ve aynı zamanda dinimizin emridir. Yüce Allah (c.c.), Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette, “**Bir selam ile selamlandığınız zaman siz de ondan daha güzeli ile selamlayın ya da aynen karşılık verin...**”¹ buyurarak bu konuda bizlere öğüt vermekte ve yol göstermektedir.

Selam, insanlarla iyi ilişkiler kurmanın ilk adımıdır.

Not Edelim

Selam, Allah'ın (c.c.) doksan dokuz güzel isminden (esmâ-i hüsnâsından) biridir. Allah'ın (c.c.) bütün eksikliklerden uzak olması; bütün esenliğin, hayrın, iyiliğin, güvenliğin ondan gelmesi demektir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), selamlaşmanın önemini hadislerinde ifade etmiştir. Örneğin bir hadisinde şöyle buyurmuştur: “**Siz mümin olmadıkça cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de (tam anlamıyla) mümin olmazsınız. Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şeyi size haber vereyim mi? Aranızda selamı yayınız.**”²

1. Nisâ suresi, 86. ayet.

2. Müslim, İman, 93.

Selam, “es-Selâmü aleyküm.” veya “Selâmün aleyküm.” ifadeleriyle verilebilir. Bu ifadeler, “Allah’ın selamı, iyiliği ve esenliği sizin üzerinize olsun.” anlamına gelir. “Selâmün aleyküm.” diyerek bize selam veren kişiye, “Ve aleyküm selam.” diyerek karşılık veririz. Biz de böylece Allah’ın selam ve iyiliğinin onun üzerine olmasını dilemiş oluruz. Selamlaşmak, insanlar arasındaki iyi ve güzel ilişkilerin gelişmesine katkı sağlar.

Selamlaşmak, toplumda birbirimizle kaynaşmamıza vesiledir.

Etkinlik

Sınıfınızdan dört grup oluşturunuz.

Sabahleyin apartmanda karşılaşılan bir komşuya, markete girildiği zaman market sahibine, okul bahçesinde karşılaşılan bir öğretmene, sınıfa girildiğinde arkadaşlara nasıl selam verilebileceğine ilişkin bir doğaçlama drama çalışması yapınız. Bu drama çalışmasında kullandığınız selamlaşma ifadelerini aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Not Edelim

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) bildirdiğine göre;

“Binekte olan, yaya olana; yürüyen, oturana; az, çoğa selam verir.”

Müslim, Selam, 1.

Tekbir

Tekbir, kelime olarak yüceltme, büyük görme, büyüklüğünü kabullenme gibi anlamlara gelir. Dinî bir terim olarak ise Allah'ın (c.c.) büyüklüğünü, yüceliğini anmak için söylenen ve “Allah en büyüktür.” anlamına gelen “Allâhü ekber.” sözüne denir.

Namaza başlarken ve namaz esnasında sık sık tekbir getirilir. Ezanın sözleri tekbir ile başlayıp tekbir ile biter. Kurban Bayramı günlerinde de beş vakit namazın farzı kılındıktan sonra tekbir getirilir. Buna bayram (teşrik) tekbiri denir. Bayram tekbiri şöyle söylenir: **Allâhü ekber, Allâhü ekber, lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber. Allâhü ekber velillâhil hamt.** Bu tekbirin anlamı ise şöyledir: Allah en büyüktür, Allah en büyüktür. Allah'tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür. Bütün hamt ve övgüler Allah'adır.

Salavat

Salavat, Hz. Muhammed (s.a.v.) için okunan ve Allah'ın (c.c.) rahmetinin, selamının onun üzerine olması dileğini ifade eden dualara denir. Kur'an-ı Kerim'de, Hz. Muhammed'e (s.a.v.) salavat getirmemizi buyuran bir ayet vardır. Bu ayette şöyle buyrulmaktadır: **“Allah ve melekleri, Peygamber'e salavat getirirler. Ey müminler! Siz de ona salavat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin.”**¹ Bizler, bu ayetin emrine uyar, Hz. Peygamber'e (s.a.v.) sık sık salavat getiririz. Peygamberimizin (s.a.v.) adını söylediğimiz ya da işittiğimiz zaman salavat okuruz.

Namaza, tekbir alınarak başlanır.

1. Ahzâb suresi, 56. ayet.

Arapça "Allâhümme salli alâ Muhammed" yazılı bir hat örneği

Salavat şöyle söylenir:

"Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed."

Anlamı: Allah'ın rahmeti ve bereketi, Hz. Muhammed'in ve ailesinin üzerine olsun.

Estağfirullah

"Allah'tan af ve bağışlama isterim." anlamına gelen bir dua ifadesidir. İnsan, günlük hayatta çeşitli hatalar yapabilir, günah olan iş ve davranışlarda bulunabilir. Böyle durumlarda kişi, Allah'tan af dilemek için "Estağfirullah" ifadesini kullanır. Peygamberimizin (s.a.v.) haber verdiğiğine göre Allah (c.c.) şöyle buyurmaktadır: **"...Her kim dua ederse duasına karşılık veririm, her kim benden bir şey isterse istediğini yerine getiririm, her kim benden bağışlanma dilerse onu affederim."**¹

Özellikle namazlardan sonra çevremizdeki insanların, aile büyüklerimizin sık sık "Estağfirullah" dediklerine şahit oluruz. Estağfirullah ifadesi, her zaman söylenmesi tavsiye edilen güzel bir duadır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de bir hadisinde, kendisinin sık sık tövbe istiğfar ettiğini şöyle söylemiştir: **"Bazen benim kalbimi bir sıkıntı kaplar ve bu yüzden günde yüz defa Allah'a istiğfar ederim."**²

Not Edelim

"Bir kimse bir günah işler de ardından güzelce abdest alır sonra kalkıp iki rekât namaz kılar ve Allah'tan bağışlanma dilerse Allah onu mutlaka bağışlar."

Ebu Davud, Vitir, 26.

1. Buhârî, Teheccüd, 44.

2. Müslim, Zikir, 41.

Sübhanallah

“Allah, her türlü eksiklik ve kusurdan uzaktır.” anlamında bir dua cümlesidir. Günlük hayatta Allah’ı (c.c.) zikretmek için kullanılan ifadelerden biridir. Namazlardan sonra otuz üçer kez “Sübhanallah”, “Elhamdülillah” ve “Allahü ekber” sözleri söylenir. Peygamberimiz (s.a.v.), namazlardan sonra otuz üçer kez bu ifadeleri söyleyenlerin sevap kazanacağı ve bu kişilerin günahlarının affedileceği müjdesini vermiştir.¹

“Sübhanallah” yazılı bir hat örneği

Allah (c.c.) bütün eksikliklerden uzaktır. O, mükemmel özelliklere sahiptir. Bizler Sübhanallah ifadesini söyleyerek bunu dile getirmiş ve Rabbimizi (c.c.) övmüş oluyoruz. Onun yüceliğini, üstünlüğünü dile getirmiş oluyoruz. Bütün bunlar da bize sevap kazandırmaktadır.

Sevap

Allah’ın (c.c.), güzel iş ve davranışlarda bulunanlara vereceği mükâfata sevap denir. Rabbimizin (c.c.) emrettiği davranışları yapan kişi sevap kazanır. Mesela dinimize göre namaz kılmak, oruç tutmak, zor durumda olan kişilere ve engellilere yardım etmek, misafire ikramda bulunmak, insanlara güzel söz söylemek sevaptır.

Kur’an’da, **“Eğer onlar, iman edip Allah’ın emirlerine karşı gelmekten sakınmış olsalardı Allah katında kazanacakları sevap kendileri için daha hayırlı olacaktı. Keşke bilselerdi!”**² buyrulur. Böylece sevap kazanacağımız işlere yönelmenin bizim faydamıza olduğu belirtilir.

Günah

Dinin emir ve yasaklarına aykırı olarak yapılan iş ve davranışlara günah denir. Buna göre dinimizin kesin olarak yasakladığı iş ve davranışları yapmak günahdır. Mesela yalan söyleyen, dedikodu yapan, iftira eden, komşulara rahatsızlık verecek davranışlarda bulunan kişi, günah işlemiş sayılır. Kutsal kitabımızda yer alan bir ayette, iftiranın günah olduğu şöyle belirtilir: **“Kim bir hata işler veya bir günah kazanır da sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa şüphesiz iftira etmiş, apaçık bir günah yüklenmiş olur.”**³

1. bk. Buhârî, Ezan, 155; Müslim, Mesâcid, 142.

2. Bakara suresi, 103. ayet.

3. Nisâ suresi, 112. ayet.

Yorumlayalım

“Günahın açığını da gizlisini de bırakın. Çünkü günah işleyenler, yaptıklarının cezasını mutlaka çekeceklerdir.”

En'âm suresi, 120. ayet.

Etkinlik

Aşağıdaki davranışların günah veya sevap olduklarını karşılarına yazarak belirtiniz.

Başkasının malını izinsiz alıp kullanmak	
Yaşlı bir insanı, yoldan karşıya geçirmek	
Okul eşyalarına zarar vermek	
Yiyeceğimizi bir arkadaşımızla paylaşmak	
Anne ve babamıza saygılı davranmak	
Arkadaşımıza rahatsızlık vermek	
Küçük çocuklara yardım etmek	

Haram

Dinimizce kesin olarak yasak edilmiş, dinin kurallarına aykırı olan iş ve davranışlardır. Örneğin içki içmek, başkasının malını izinsiz alıp yemek, hırsızlık yapmak gibi kötü davranışlar haramdır. Günlük dilde de haram sözcüğü sık sık kullanılır. Örneğin “Hakkım haram olsun.”, “Haram lokma yemek.”, “Bu, dinimize göre haramdır.” gibi ifadeler bunlara örnek olarak verilebilir.

Helal

Yapılması, söylenmesi, yenilip içilmesi dinî bakımdan uygun bulunan ve yasaklanmayan şeylere denir. Kişinin, kendi emeğinin karşılığı olan parayı alması helaldir. Anne ve baba gibi aile fertlerinden miras kalan mal da helaldir. Kişinin kendi bağından, bahçesinden topladığı meyveleri yemesi, evindeki dolaptan aldığı gıdaları yemesi de helaldir. Kur'an-ı Kerim'de, temiz olan şeylerin helal, pis şeylerin de haram kılındığı şöyle ifade edilir: “...O ümmî Peygamber'e uyanlar (var ya)! İşte o Peygamber onlara iyiliği emreder, onları kötülükten meneder, onlara temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar...”¹

1. Â'râf suresi, 157. ayet.

Yüce Allah (c.c.), insanın iyiliğini ister. Bu sebeple de onun faydasına olacak şeyleri emreder, fert ve toplum için zararlı şeyleri de yasaklar. Öyleyse bizler, Rabbimizin (c.c.) emrettiği sevap ve helal olan davranışlara yönelmeliyiz. Onun yasakladığı, günah ve haram saydığı iş ve davranışlardan da uzak durmalıyız. Böyle yaparsak güzel ahlaklı, iyi bir insan oluruz. Hem Allah'ın (c.c.) hem de insanların sevgisini kazanırız.

2. DİLEK VE DUALARDA GEÇEN DİNİ İFADELER

Düşünelim

İnsanlar, günlük hayatta birbirlerine ne gibi sözlerle dua etmektedirler?

Günlük hayatta zaman zaman sıkıntılarla karşılaşır, zor durumlara düşeriz. Bazen de sevinçli olaylar, memnuniyet verici durumlar yaşarız. Böyle zamanlarda çeşitli dua ifadeleri kullanırız. Bir sıkıntıya düştüğümüzde Yüce Allah'a (c.c.) dua eder; ondan, bizi içinde bulunduğumuz kötü durumdan kurtarmasını dileriz.

Yaşadığımız güzel olaylar karşısında birtakım dua ifadeleriyle Yüce Yaratıcı'ya minnet ve şükran duygularımızı ifade ederiz. Mesela bir sınava gireceğimiz zaman gerektiği şekilde çalışır, sonra da “Ya Rabbi, bana derslerimde yardım et, başarılı olmamı sağla.” deriz. Yolculuğa çıkacağımız zaman “Allah'ım, bizleri kaza ve belalardan koru. Varacağımız yere sağ salim ulaşmayı nasip eyle.” diyerek dua ederiz.

Günlük hayatımızda yakınlarımız, sevdiklerimiz ve tüm insanlar için iyilikler ve güzellikler diler, bunları da çeşitli dua ifadeleriyle dile getiririz. Günlük hayatta kullandığımız dua ifadelerinden bazıları şöyledir: Örneğin bir sınava girecek olan arkadaşımıza veya kardeşimize; “Allah kolaylık versin.”, “Allah zihin açıklığı versin.”, “Başarılar dilerim.” deriz. Geceleyin uykusu gelip yatağına giden aile bireylerimize, “İyi geceler, Allah rahatlık versin.” diyerek güzel dileklerde bulunuruz. Yakını ölen birini ise “Başınız sağ olsun. Allah rahmet etsin. Allah sizlere sağlık ve sabır versin.” diyerek teselli ederiz.

Günlük hayatta sık sık Allah'a (c.c.) dua ederiz.

Etkinlik

Aşağıdaki dua örnekleri hangi durumlarda ve ne amaçla söylenir? Arkadaşlarınızla konuşunuz. Bu ifadelerin söylendiği durumlarla ilgili sınıfınızda kısa drama çalışmaları yapınız.

**Günlük Hayatta
Kullanılan Bazı Dua
İfadeleri**

"Allah şifa versin."

"Allah razı olsun."

"Allah bereket versin."

"Allah kolaylık versin."

"Allah korusun."

"Allah'a emanet ol."

Hayatta bazen isteklerimiz, dileklerimiz olur. Bunların gerçekleşmesini çok isteriz. Bunun için de "inşallah" deriz. İnşallah; "Allah dilerse, Allah izin verirse, Allah'ın izniyle" gibi anlamlara gelir. Örneğin kardeşimiz hastalandığında "İnşallah kardeşim çabucak iyileşir." deriz. Sınava gireceğimiz zaman "İnşallah sınavım iyi geçer." deriz. Allah (c.c.) da bir şey yapmak istediğimizde "inşallah" ifadesini kullanmamızı ister. Bu konuyla ilgili bir ayette şöyle buyurur: **"Allah'ın dilemesine bağlamadıkça (inşallah demedikçe) hiçbir şey için 'Bunu yarın yapacağım.' deme. Bunu unuttuğun takdirde Allah'ı an ve 'Umarım Rabbim beni, doğruya bundan daha yakın olan bir yola iletir.' de."**¹

Beğendiğimiz bir şey gördüğümüzde "maşallah" deriz. "Maşallah" yazılı bir hat örneği

Maşallah ifadesi, günlük hayatta sık kullandığımız dinî ifadelerden biridir. Bu ifade, "Allah'ın istediği olur.", "Allah korusun.", "Allah nazardan saklasın." gibi anlamlara gelir. Maşallah, dilek ve beğeniye ifade eden bir dua cümlesidir. Birisinin bağı, bahçesi, tarlası bol ürün verdiğinde "Maşallah, ne kadar da bol ürün vermiş." deriz. Uzun süredir görmediğimiz küçük bir çocuğu gördüğümüzde "Maşallah, ne kadar da büyümüşsün!" ifadesini kullanırız.

1. Kehf suresi, 23-24. ayetler.

Not Edelim

Kur'an'dan dua örnekleri:

“...Ey Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Bizi cehennem azabından koru!..”

Bakara suresi, 201. ayet.

“Ey Rabbim! Beni ve soyumdan gelecekleri namazı devamlı kılanlardan eyle. Ey Rabbimiz! Duamı kabul et! Ey Rabbimiz! (Amellerin) hesap olunacağı gün beni, ana babamı ve müminleri bağışla!”

İbrahim suresi, 40-41. ayetler.

“...(Rabbim!) Bana ve anne babama verdiğin nimetlere şükretmemi, senin razı olacağın salih amel işlememi bana ilham et. Neslimi de salih kimseler yap...”

Ahkâf suresi, 15. ayet.

Etkinlik

Günlük hayatta, sevdiğiniz için sizler ne gibi dualar edersiniz? Örnekler yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. BİR DUA TANIYORUM: SÜBHANEKE DUASI VE ANLAMI

Sübhanek, bütün namazların ilk rekâtında okunan bir duadır. Bu dua, Yüce Allah'a (c.c.) hamt ve övgüler içerir, onun yüceliğini dile getirir. Ayrıca bu duada, Allah'tan (c.c.) başka ilah olmadığı da ifade edilir.

SÜBHANEKE DUASI

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ۞ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ
۞ وَتَعَالَى جَدُّكَ (وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ) * وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ ۞

Okunuşu

- Sübhanek
- Allahümme ve bihamdik.
- Ve tebârakesmük.
- Ve teâlâ ceddük.
(Ve celle senâük.)*
- Ve lâ ilâhe ğayrük.

Anlamı

- (Allah'ım!) Sen bütün eksikliklerden, noksanlıklardan ve kusurlardan uzaksın.
- Allah'ım! Seni daima böyle tenzih eder ve överim.
- Senin adın mübarektir.
- Varlığın her şeyden üstündür.
(Senin övgün yücedir.)
- Senden başka ilah yoktur.

Sübhanek duasını okuyarak Yüce Allah'ı (c.c.) anar; ona olan sevgimizi, saygımızı ve bağlılığımızı ifade ederiz. Bunun yanı sıra Rabbimizin (c.c.) övgüye, hamt ve şükre layık tek varlık olduğunu dile getiririz.

Etkinlik

Sübhanek duasında Allah'ın (c.c.) hangi özelliklerinden söz edilmektedir? Arkadaşlarınızla belirleyiniz.

* Bu kısım sadece cenaze namazında okunur.

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Allah'a (c.c.) hamt ve şükürümüzü nasıl ifade edebiliriz? Açıklayınız.
2. Selamlaşmanın insan ilişkilerine ne gibi faydaları olabilir? Söyleyiniz.
3. Tekbir nasıl söylenir? Belirtiniz.
4. Maşallah ve inşaallah ifadeleri hangi durumlarda kullanılır? Bu ifadeler ne anlama gelir? Söyleyiniz.
5. Allah'a (c.c.) niçin şükrederiz? Açıklayınız.
6. İşlerimize başlarken eûzü besmele çekmenin bize sağladığı faydalar nelerdir? Söyleyiniz.

B. Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği bularak işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi bir hamt ve şükür ifadesi değildir?

- A) Allah'a şükür
- B) Elhamdülillah
- C) Hamdolsun
- D) Allah rahmet etsin.

2. Aşağıdakilerden hangisi günah olan bir davranıştır?

- A) Anne ve babaya saygılı olmak
- B) Başkalarını kıskanmak
- C) Yoksullara yardım etmek
- D) Doğru sözlü ve dürüst olmak

3. "Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi Hz. Muhammed'in ve ailesinin üzerine olsun." anlamına gelen dua ifadesine denir.

Noktalı yere hangi ifade getirilmelidir?

- A) Sübhanallah
- B) Estağfirullah
- C) Salavat
- D) Tekbir

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere, “Sübhanek, Estağfirullah, besmele çekmek, elhamdülillah, selâmün aleyküm, helal” ifadelerini uygun şekilde yerleştiriniz.

1. İslam dininin öğütlediği ve Müslümanlar arasında en yaygın olan selamlaşma, ifadesidir.
2. İşlerimize başlarken Bismillâhirrahmânirrahîm demeye denir.
3. Dinimizin yapılmasına, yenilip içilmesine izin verdiği şeylere denir.
4. duası, bütün namazların ilk rekâtında okunur.
5. ifadesi, “Allah’tan af ve bağışlanma dilerim.” anlamına gelir.

Ç. Aşağıdaki şemaya, eûzü besmele çekilen durumlara örnekler yazınız.

İSLAM'I TANIYALIM

Hazırlık Çalışmaları

1. Kur'an-ı Kerim'den, Allah'a (c.c.) iman etmeyi konu alan bir ayet bularak defterinize yazınız.
2. İslam'ın şartları ile ilgili ilmihâl kitabı, Genel Ağ vb. kaynaklardan bir araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri sunu hâline getirip etkileşimli tahtada ya da projeksiyonla yansıtarak arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. İman, İslam, ayet, cüz kavramlarının anlamlarını araştırıp öğreniniz.
4. Âmentü duasını ve anlamını defterinize yazınız.

1. İSLAM'IN İNANÇ ESASLARI

Düşünelim

İmanın şartları hakkında neler biliyorsunuz?

Yüce dinimiz İslam'da, inanılması zorunlu olan bazı ilkeler vardır. Bunlar, "İmanın şartları" olarak adlandırılır. İmanın şartlarının neler olduğu hem Kur'an-ı Kerim'de hem de Peygamberimizin (s.a.v.) hadislerinde açıklanmıştır. Buna göre "İmanın şartları" şunlardır:

- 1 Allah'a (c.c.) iman
- 2 Meleklerle iman
- 3 Kitaplara iman
- 4 Peygamberlere iman
- 5 Ahirete iman
- 6 Kaza ve kadere iman

Not Edelim

Kişinin; Allah'ın (c.c.) varlığını, birliğini, sıfatlarını, peygamberlerini, ahiret gününü ve bunlardan başka iman edilmesi gereken şeyleri kalp ile tasdik edip dil ile söylemesine **iman** denir.

Dinî Terimler Sözlüğü, s. 167.

Müslüman'ın, iman esaslarına inanması gerektiği bir ayette şöyle ifade edilir: "**Peygamber, Rabb'inden kendisine indirilene iman etti, müminler de (iman ettiler). Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: 'Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz.'** Şöyle de dediler: **İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır.**"¹ Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de hadislerinde İmanın şartlarını bizlere açıklamıştır. Örneğin bir gün, Cebrail adlı melek, Hz. Peygamber'e (s.a.v.) gelmiş ve "İman nedir?" diye sormuştur. Peygamberimiz (s.a.v.), "**Allah'a, Allah'ın meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe inanman, bir de kadere, hayrına, şerrine inanmandır.**"² buyurarak cevap vermiştir.

1. Bakara suresi, 285. ayet.

2. Müslim, İman, 1.

İman'ın Şartları

1 Allah'a (c.c.) iman

2

3

4

5 Ahirete iman

6 Kaza ve kadere iman

Allah'a (c.c.) İman

İslam dininin inanç esaslarının en önemlisi ve başta geleni, Allah'ın (c.c.) varlığına ve birliğine inanmaktır. İncamıza göre Allah (c.c.) vardır ve birdir. Ondandır başka tanrı yoktur. İbadet edilmeye layık tek varlık da odur. Bizler yalnızca Allah'a (c.c.) ibadet eder ve ona yönelip dua ederiz. Dualarımızda Allah'tan (c.c.) yardım diler, dilek ve sıkıntılarımızı Rabbimize (c.c.) iletiriz. Ondan, bize yardım etmesini isteriz.

"Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûlullah"
yazılı bir hat örneği.

Kelime-i tevhid; Allah'tan (c.c.) başka ilah olmadığını, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Allah'ın (c.c.) resulü olduğunu bildirir.

Not Edelim

Allah'ın (c.c.) bir olduğu, ondan başka ilah olmadığı; Rabbimizin (c.c.) eşinin, benzerinin ve denginin bulunmadığı inancına **tevhid** denir. Tevhidle ilişkili bir kavram da Kelime-i tevhiddir. Kelime-i tevhid, "Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûlullah." ifadesine denir. Bu ifade, "Allah'tan başka ilah yoktur, Hz. Muhammed onun elçisidir." anlamına gelir.

İslam inancına göre Allah (c.c.) her şeyi bilir, görür, işitir. Onun gücü sınırsızdır. Bir şeyi yaratmak istediğinde "Ol!" demesi yeterlidir. Bu durum bir ayette şöyle açıklanır: "**Bir şeyi dilediği zaman onun emri, o şeye ancak 'Ol!' demektir. O da hemen oluverir.**"¹

1. Yâsîn suresi, 82. ayet

Etkinlik

“De ki: O Allah birdir. Allah sameddir (Hiç kimseye ve hiçbir şeye muhtaç değildir. Her şey ve herkes ona muhtaçtır.). O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur.”

İhlâs suresi, 1-4. ayetler.

Yukarıdaki sure, Allah (c.c.) hakkında bize hangi bilgileri vermektedir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

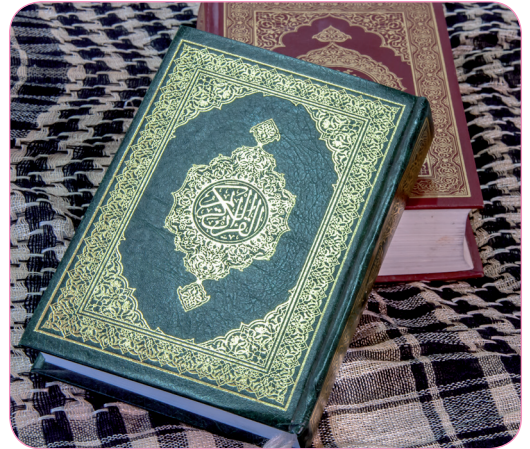
Meleklerle İman

Allah (c.c.), evrende görünen varlıkların yanı sıra görünmeyen varlıklar da yaratmıştır. Görünmeyen varlıklardan biri meleklerdir. Melekler günah işlemezler ve Allah'ın (c.c.) emrini yerine getirirler. Ona ibadet ederler ve onu yüceltirler. Melekler, insanların iyiliğini ister ve bunun için Allah'a (c.c.) dua ederler. Bu durum bir ayette şöyle açıklanır: **“...Melekler ise Rablerini hamt ile tespih ederler ve yeryüzündekiler için bağışlanma dilerler. İyi bilin ki Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”**¹ Melekler iyiliğin ve güzelliğin sembolüdür. Bu sebeple toplumumuzda kötülük yapmayan, iyi kalpli kişiler için “melek gibi insan” ifadesi kullanılır.

Kitaplara İman

Yüce Allah (c.c.), insanlara akıl ve düşünme özelliği vermiştir. Bunun yanında onları iyiye ve doğruya yönlendirmek, kötülüklerden sakındırmak için ilahi kitaplar göndermiştir. İlahi kitaplarda inanılması gereken esaslar, ibadetler, ahlak kuralları vb. konularda insanlara bilgiler verilmiştir.

Rabbimiz (c.c.), insanlardan, ilahi kitaplarda yer alan bilgilere uymalarını istemiştir. Gönderdiği kitaplarda belirttiği emir ve yasaklara uygun yaşayanların, dünyada ve ahirette mutluluğa ulaşacağını haber vermiştir.

Kur'an-ı Kerim son ilahi kitaptır.

Not Edelim

İlahi kitaplar dört tanedir. Bunlar; Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an-ı Kerim'dir.

1. Şûrâ suresi, 5. ayet.

Peygamberlere İman

Peygamberler, Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarını insanlara duyuran, seçilmiş kişilerdir. Onlar hem Allah'ın (c.c.) dinini insanlara ulaştırıp öğretmişler hem de güzel ahlaklarıyla gönderildikleri topluma örnek olmuşlardır. Allah (c.c.), ilk insan Hz. Âdem'den (a.s.) son peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.v.) kadar birçok peygamber göndermiştir. Bizler, Müslüman olarak peygamberlerin hepsine inanırız. Onlara inanmanın gereği bir ayette şöyle açıklanır: **“Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin...”**¹ Peygamberler, insanlara, Allah'a (c.c.) inanmanın ve ona ibadet etmenin gerekliliğini açıklamışlardır. Onlara, nasıl ibadet edileceğini öğretmişlerdir. İnsanları iyiye, doğruya ve güzele yönlendirmişler; onları her türlü kötülükten sakındırmışlardır.

Ahirete İman

Ahirete iman; bu dünyadan sonra başka bir hayatın daha var olduğuna, öldükten sonra başka bir dünyada yeniden diriltileceğimize inanmak demektir. İncancımıza göre bir gün bu dünya hayatı sona erecek, bütün canlılar ölecektir. Sonra Allah (c.c.), bütün insanları yeniden diriltecektir. İnsanlar, dünyada yaptıklarından hesaba çekileceklerdir. İnançlı, ahlaklı, erdemli, iyi bir insan olarak yaşayanlar ödüllendirilecek; kötüler de cezasını görecektir. Her Müslüman, ahirete inanır. Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette Allah'tan (c.c.) sakınan müminlerin özellikleri sayılırken şöyle buyrulur: **“Onlar sana indirilene de senden önce indirilenlere de inanırlar. Ahirete de kesin olarak inanırlar.”**²

Kaza ve Kadere İman

Allah'ın (c.c.), evrende olmuş ve olacak her şeyi önceden bilip takdir etmesine **kader** denir. Rabbimizin (c.c.) önceden takdir ettiği şeylerin, zamanı geldiğinde onun takdirine uygun şekilde gerçekleşmesi ise **kaza** olarak adlandırılır. İncancımıza göre evrendeki her şey Allah'ın (c.c.) bilgisi, yaratması ve iradesi ile gerçekleşmektedir. Güneş'in doğması ve batması, yağmur ve kar gibi doğa olaylarının gerçekleşmesi, bitkilerin yetişip gelişmesi, canlıların doğması ve ölmesi gibi olaylar Allah'ın (c.c.) takdiri ile gerçekleşen durumlara örnek verilebilir.

2. İSLAM'IN ŞARTLARI

Düşünelim

İslam'ın şartları ifadesinden ne anlıyorsunuz?

İslam dininde yerine getirilmesi gereken, her Müslüman'ın bilmesi ve yapması zorunlu olan bazı ibadetler vardır. Bunlara “İslam'ın şartları” denir.

1. Nisâ suresi, 136. ayet.

2. Bakara suresi, 4. ayet.

Not Edelim

Peygamberimiz (s.a.v.), kendisine sorulan “İslam nedir?” sorusuna şu cevabı vermiştir:

“İslam, Allah’tan başka ilah olmadığına, Muhammed’in Allah’ın resulü olduğuna şahitlik etmen; namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, ramazan orucunu tutman ve gücün yeterse Kâbe’yi hacetmendir.”

Müslim, İman, 1.

İslam’ın Şartları

- 1 Kelime-i şehadet getirmek
- 2 Namaz kılmak
- 3 Oruç tutmak
- 4 Zekât vermek
- 5 Hacca gitmek

Kelime-i Şehadet

Kelime-i şehadet ifadesi, “şahitlik etme, tanıklık yapma sözü” anlamına gelir. “Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resülüh.” şeklinde söylenir. Bu sözün manası şöyledir: Kesinlikle şahitlik ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur ve yine kesinlikle şahitlik ederim ki Hz. Muhammed, onun kulu ve elçisidir.

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

“Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resülüh.” şeklinde söylenen kelime-i şehadette Allah’ın (c.c.) birliği, Hz. Muhammed’in (s.a.v.) onun kulu ve elçisi olduğu vurgulanır.

Yorumlayalım

“Kim kalbiyle tasdik ederek Allah’tan başka ilah olmadığına ve Muhammed’in, Allah’ın resulü olduğuna şahadet ederse Allah ona cehennemi haram kılar...”

Buhârî, İlim, 49.

Namaz Kılmak

Dinimizde emredilen temel ibadetlerden biri namazdır. İslam’da sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı olmak üzere günde beş vakit namaz kılmak farzdır. Yüce Allah (c.c.) birçok ayette bizlere namaz kılmamızı emretmiştir. Mesela Rabbimiz (c.c.) bir ayette, **“İman eden kullarıma söyle, namazlarını dosdoğru kılsınlar...”**¹ buyurmuştur. Başka bir ayette ise **“...Namazı dosdoğru kılın; çünkü namaz müminler üzerine vakitleri belli bir farzdır.”**² buyurarak bizlere namaz kılmayı emretmiştir. O hâlde bizler de namazın dinimizdeki yerini ve önemini iyi kavrayalım. Günde beş vakit namaz kılmanın akıllı, ergenlik çağına gelmiş her Müslüman’a farz olduğunu bilelim.

Allah (c.c.), namazı Müslümanlara farz kılmıştır.

Etkinlik

“Namaz dinin direğidir...”

Tirmizî, İman, 8.

Peygamberimiz (s.a.v.), yukarıdaki hadisinde bize hangi mesajı vermektedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Oruç Tutmak

Dinimizde emredilen ibadetlerden biri de oruçtur. Bu ibadet; imsak vaktinden itibaren güneşin batışına, akşam ezanı okununcaya kadar hiçbir şey yiyip içmemek ve bazı bedensel arzulardan ibadet niyetiyle uzak durmak suretiyle yerine getirilir. İslam dininde akıllı, ergenlik çağına gelmiş, her Müslüman’ın ramazan ayında oruç tutması farzdır. Hastalık, yolculuk gibi mazeretlerinden dolayı oruç tutamayanlar, her gün için ramazan ayından sonra müsait olduklarında oruçlarını tutarlar. Buna kaza orucu denir. Orucun Müslümanlara farz olmasıyla ilgili yüce kitabımız Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyrulmuştur: **“Ey iman edenler! Oruç, sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz.”**³

1. İbrâhim suresi, 31. ayet.
2. Nisâ suresi, 103. ayet.
3. Bakara suresi, 183. ayet.

Not Edelim

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) bir hadisinde şöyle buyurmuştur: **“Kim faziletine inanarak ve karşılığını Allah’tan bekleyerek ramazan orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır.”**

Buhârî, Savm, 6.

Dinimizde ve kültürümüzde ramazan ayına önem verilir.

Zekât Vermek

Dinimizde emredilen farz ibadetlerden biri zekâttır. Zekât, mal ile yerine getirilen bir ibadettir. Yüce Allah (c.c.) bir ayette, **“Namazı kılın, zekâtı verin ve Allah’a boyun eğenlerle (rükû edenlerle) beraber boyun eğin.”**¹ buyurarak zekâtın farz olduğunu bildirmiştir. Rabbimiz (c.c.), aynı konuyu dile getiren başka bir ayette ise **“Namazı dos-doğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür.”**² buyurmuştur.

Zengin Müslümanların, sahip oldukları mal veya paralarının belli bir bölümünü, ibadet niyetiyle her yıl muhtaçlara vermelerine zekât denir. Ülkemizde zekâtın ramazan ayında verilmesi gelenek olmuştur. Ancak bu ibadet sadece ramazanda değil, diğer zamanlarda da yerine getirilebilir.

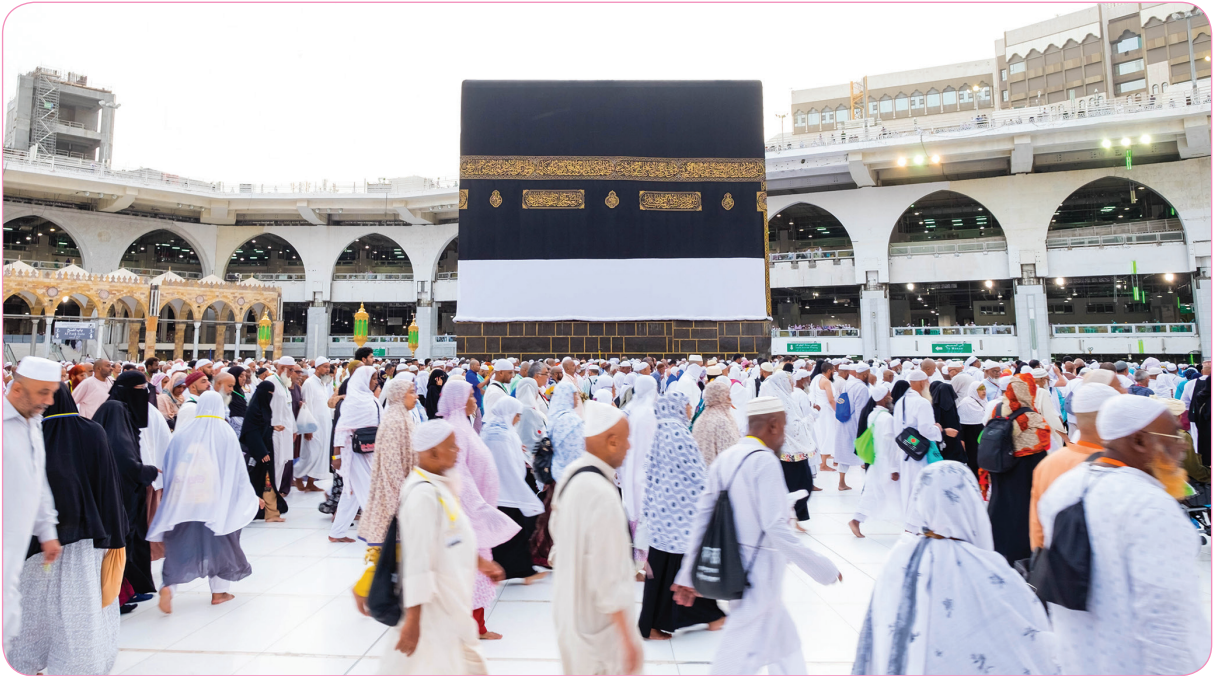
1. Bakara suresi, 43. ayet.

2. Bakara suresi, 110. ayet.

Hacca Gitmek

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de emredilen temel ibadetlerden biri de hacdır. Âl-i İmrân suresinde, "**Orada apaçık nişaneler, (ayrıca) İbrahim'in makamı vardır. Oraya giren emniyette olur. Yoluna gücü yetenlerin o evi haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır...**"¹ buyrulur. Peygamberimiz (s.a.v.) de bir hadisinde şöyle buyurmuştur: "**Ey insanlar! Allah size haccı farz kılmıştır. Öyleyse haccedin.**"²

Hac ibadeti, Suudi Arabistan'ın Mekke şehrinde bulunan kutsal Kâbe ve çevresindeki diğer mukaddes yerlerin ziyaret edilmesiyle yapılır. Hacca giden Müslümanlar, öncelikle niyet edip ihrama girerler. **İhram**; normal zamanlarda serbest olan bazı şeylerden uzak durmak demektir. Örneğin ihramlı kişinin avlanması, saç-sakal kesmesi, bitkilere ve hayvanlara zarar vermesi haramdır. İhrama girip hac ibadetini yapan Müslüman, bu gibi davranışlardan uzak durmak zorundadır. Hac sırasında erkeklerin giydiği, dikişsiz ve iki parçadan oluşan beyaz renkli giysi de ihram olarak isimlendirilir. Hac sırasında Müslümanlar önce Arafat'ta vakfeye dururlar. Kâbe'yi tavaf edip Safa ve Merve tepeleri arasında sa'y yaparlar. **Tavaf**; Kâbe'nin etrafında yedi kez dönmek demektir. **Sa'y**; Safa ve Merve tepeleri arasında hızlı adımlarla yedi kez gidip gelmek demektir. Sa'y, Safa'dan Merve'ye dört kez gidip Merve'den Safa'ya üç kez gelinerek yerine getirilir. **Vakfe** ise haccın farzlarından birisi olarak Mekke'nin Arafat denilen bölgesinde Zilhicce'nin dokuzuncu gününe rastlayan arife günü öğle vaktinden Kurban Bayramı'nın ilk günü güneş doğuncaya kadar bir müddet beklemek suretiyle yapılır.

Hac ibadetini yerine getirmek, İslam'ın şartlarından biridir.

1. Âl-i İmrân suresi, 97. ayet.
2. Müslim, Hac, 412.

Not Edelim

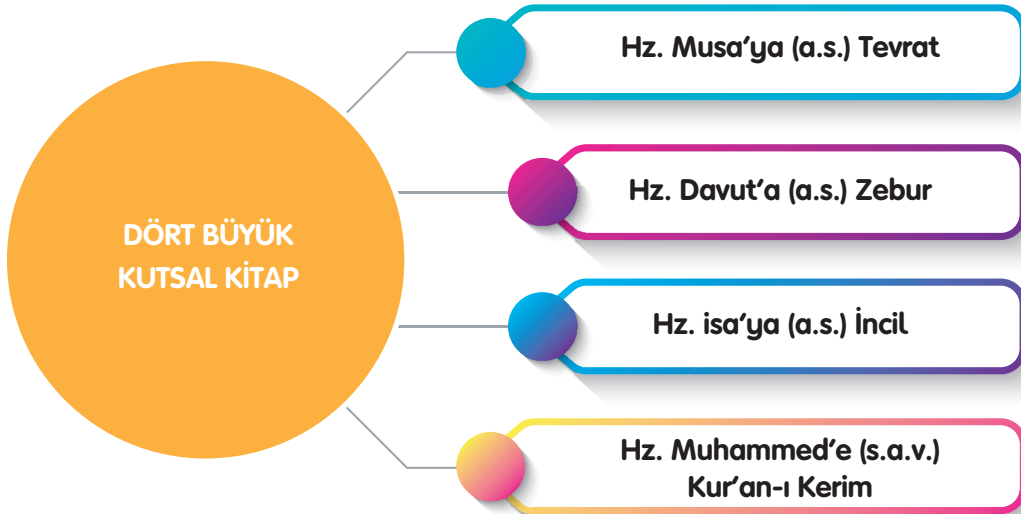
Ekonomik gücü yeterli, sağlığı da elverişli olan Müslümanların, hayatlarında bir kez hacca gitmeleri farzdır. Hac ibadetini yerine getirmek Müslüman'a sevap kazandırır. Şartlar uygun olduğu hâlde hacca gitmemek ise günahdır.

3.

KUR'AN-I KERİM**Düşünelim**

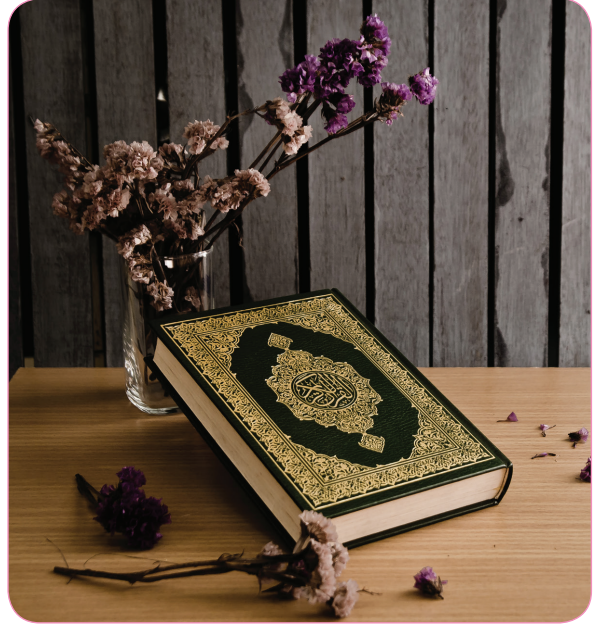
Kur'an-ı Kerim hakkında neler biliyorsunuz?

Yüce Allah (c.c.), insanı en güzel şekilde ve akıllı bir varlık olarak yaratmış, ona pek çok nimet vermiştir. Buna karşılık da insana birtakım sorumluluklar yüklemiştir. Yüce Yaratıcı, insana sorumluluklarını bildirmek amacıyla tarih boyunca peygamberler ve kitaplar göndermiştir.

Not Edelim

Kur'an-ı Kerim dışındaki ilahi kitaplar, zaman içinde insanlar tarafından değişikliğe uğratılmıştır ve Allah'tan (c.c.) geldiği şekliyle günümüze kadar ulaşamamıştır. Günümüze kadar ilk hâliyle gelen tek ilahi kitap, Kur'an-ı Kerim'dir.

Kur'an-ı Kerim, ilahi kitapların sonucudur ve biz Müslümanların kutsal kitabıdır. Kur'an, Yüce Allah (c.c.) tarafından indirilmiştir. Bu durum bir ayette şöyle ifade edilmiştir: **“Kur'an, ataları uyarılmamış, bu yüzden de gaflet içinde olan bir kavmi uyarman için mutlak güç sahibi, çok merhametli Allah tarafından indirilmiştir.”**¹ Yüce kitabımız Kur'an, baştan sona kadar tamamen Allah'ın (c.c.) sözlerinden oluşmaktadır. Ona herhangi bir insanın ya da Peygamberimizin (s.a.v.) sözü asla karışmamıştır. Yüce kitabımız Kur'an, Peygamberimize (s.a.v.) vahiy yoluyla indirilmiştir.

Kur'an, Allah (c.c.) tarafından gönderilmiştir.

Vahiy, Yüce Allah (c.c.) tarafından peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi, nelere uyulup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahi bilgi ve bu bilginin gönderiliş şekline denir.² Yüce Allah (c.c.), Hz. Muhammed'e (s.a.v.) bazen melek Cebrail (a.s.) aracılığıyla bazen de aracasız olarak vahiy göndermiştir.

İnsan; akıllı, düşünen, merak eden, soru soran bir varlıktır. O, çevresindeki varlıklar ve olaylar üzerinde düşünür. Dünyadaki varlıkların, evrendeki mükemmel düzenin kendiliğinden olamayacağını bilir. Bunları bir yaratanın bulunması gerektiği sonucuna varır ve Allah'a (c.c.) inanır. Ancak Yaratıcı'nın nasıl bir varlık olduğunu, ona karşı ne gibi görevleri bulunduğunu bilemez. Kur'an, insana Yüce Allah'ı (c.c.) tanıtır; ona nasıl ve niçin ibadet edilmesi gerektiğini öğretir. Dinimizin inanç ve ibadet esaslarını bildirir. Bunun yanı sıra kutsal kitabımız, insanlar arası ilişkilerde uyulması gereken ahlak kurallarının neler olduğunu da ortaya koyar. Geçmişte yaşamış peygamberlerin ve toplumların başına gelen olayları anlatarak bunlardan ders alınmasını ister.

Etkinlik

“Bu, sana, kendisiyle (insanları) uyarman için ve müminlere öğüt olarak indirilmiş bir kitaptır...”

A'râf suresi, 2. ayet.

Yukarıdaki ayete göre Kur'an niçin indirilmiştir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

1. Yâsîn suresi, 5-6. ayetler.

2. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 376.

Kur'an-ı Kerim, Fâtiha suresi ile başlar.

Kur'an-ı Kerim, ilk olarak Arap toplumuna indirilmiştir. Bu nedenle de onun dili Arapça'dır. Bu durum bir ayette şöyle belirtilmiştir: **“Apaçık kitaba andolsun ki iyice anlayasınız diye biz onu Arapça bir Kur'an yaptık.”**¹ Ancak Kur'an sadece Araplara değil, tüm insanlara hitap eden evrensel bir kitaptır. Bundan dolayıdır ki Kur'an, herkesin anlaması için hemen hemen tüm dünya dillerine çevrilmiştir. Ülkemizde de Kur'an'ın Türkçeye pek çok kez çevirisi yapılmıştır. Bizler Arapça bilmesek de Kur'an'ın meallerini, açıklamalarını okuyarak Yüce Allah'ın (c.c.) emir, yasak ve öğütlerini öğrenebiliriz.

Kur'an-ı Kerim, kendine özgü bir iç düzene sahiptir. Kur'an'ın iç düzenini bilmek, yüce kitabımızı daha iyi tanımamızı ve ondan daha fazla faydalanmamızı sağlar. Bunun için de bazı kavramların öğrenilmesi gerekir. Ayet, sure ve cüz bunlardan bazılarıdır.

Ayet; sözlükte alamet, işaret, delil gibi anlamlara gelir. Dinî bir terim olarak ise Kur'an surelerini oluşturan uzun veya kısa vahiy ifadelerine denir. Kur'an-ı Kerim'de yaklaşık 6666 ayet vardır. Ayetlerin uzunlukları birbirinden farklıdır.

Kur'an-ı Kerim'de bir kelimededen oluşan ayetler olduğu gibi bir sayfa uzunluğunda ayet de vardır. Ayetler, durak adı verilen ve içinde ayet numaralarının yazılı olduğu işaretlerle birbirinden ayrılır.

Not Edelim

Kur'an-ı Kerim'de yer alan bazı ayetler, Peygamber Efendimize (s.a.v.) belli bir olayın ardından gelir ve o olayla ilgili açıklama yapardı. Bazen de sahabilerin sorduğu sorular üzerine Yüce Allah (c.c.) ayet ya da ayetler gönderirdi.

1. Zuhuruf suresi, 2-3. ayetler.

Etkinlik

Aşağıdaki şema üzerinde arkadaşlarınızla konuşunuz.

Kur'an'ın Bazı Özellikleri

1

Kur'an, tamamıyla Allah'ın (c.c.) sözlerinden meydana gelmektedir.

2

Kur'an, gönderilen son ilahi kitaptır.

3

Kur'an'ın ortaya koyduğu ilkeler, hükümler kıyamete kadar geçerlidir.

4

Kur'an, tüm insanlara hitap eden evrensel bir kitaptır.

5

Kur'an'ı okumak ibadettir, sevaptır.

6

Kur'an, indirildiği hâliyle günümüze kadar ulaşmıştır.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), yirmi üç yıllık peygamberlik döneminin on üç yılını Mekke'de, on yılını da Medine'de geçirmiştir. Bundan dolayı da Peygamberimize (s.a.v.) Mekke Dönemi'nde inen ayetlere "Mekki ayet", Medine Dönemi'nde inen ayetlere de "Medeni ayet" denilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in Mekke Dönemi'nde inen ayetlerinde daha çok iman esasları, ahiret inancı ve ahlaki ilkeler konu edinilir. Medine Dönemi'nde inen ayetlerde ise genellikle ibadetler, aile ve toplumsal konularla ilgili hususlar yer alır.

Etkinlik

Mealli bir Kur'an-ı Kerim'in, ilk ve son sayfasını inceleyiniz. Buradaki ayetlerle ilgili dikkatinizi çeken konuları arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkinlik

YÜCE KİTABIM

Elimde Kur'an,
Dilimde Kur'an,
Benimle her an,
Yüce kitabım.

Rabbimin sözü,
Her şeyin özü,
Uyarır bizi,
Yüce kitabım.

Der ki: Hakk'a tap!
Görevini yap!
İlahi hitap,
Yüce kitabım.

Müjdeler verir,
Çok sevindirir,
Hakkı gösterir,
Yüce kitabım.

Seni okuyan,
Sesini duyan,
Mutlu her zaman,
Yüce kitabım.

....

M. Yaşar KANDEMİR,

Peygamberlere ve Kitaplara İnanıyorum, s. 63 (Kısaltılmıştır.).

Yukarıdaki şiirde Kur'an-ı Kerim'le ilgili ne gibi bilgiler yer almaktadır? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Sure; sözlükte yüksek mevki, etrafı surlarla çevrili şehir anlamına gelmektedir. Dinî terim olarak ise sure, Kur'an-ı Kerim'in değişik sayıdaki ayetlerinden oluşan bölümlerine denir.

Kur'an-ı Kerim, 114 sureden oluşmaktadır. Kur'an'da yer alan surelerin en kısıası üç ayetten oluşan Kevser, en uzununu ise 286 ayetten oluşan Bakara suresidir. Tevbe suresi dışındaki bütün surelerin başında besmele vardır. Ayetler için söz konusu olan Mekki ve Medeni nitelmesi, sureler için de geçerlidir. Dolayısıyla Mekke Dönemi'nde indirilen surelere "Mekki sure", Medine Dönemi'nde indirilenlere ise "Medeni sure" denilmektedir.

Yüce kitabımızda yer alan her surenin bir adı vardır. Tevbe suresi, Mü'minûn suresi, Enbiyâ suresi, Nisâ suresi, Kiyâmet suresi, İbrâhim suresi, Şuarâ suresi, Hûd suresi, Yâsîn suresi bunlara örnek olarak verilebilir. Sureler, isimlerini genellikle içinde geçen bir olaydan, kelimeden ya da anlatılan kişilerden alır.

Kur'an'daki ayetlerin ve surelerin sıralaması, Vahiy Meleği Cebrail'in (a.s.) öğrettiği şekilde, Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından yapılmıştır. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), inen ayetlerin hangi sureye ait olduğunu ve hangi ayetten sonra yazılacağını vahiy kâtiplerine bildirmiş, onlar da Hz. Muhammed'in (s.a.v.) söylediği sıraya uygun olarak ayet ve sureleri sıralamışlardır.

605 / 605	سُورَةُ الْقَالُونَ	سُورَةُ قُرَيْشٍ	604 / 604
سُورَةُ الْكَافِرُونَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتُّ آيَاتٍ	سُورَةُ الْقَالُونَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتُّ آيَاتٍ	سُورَةُ قُرَيْشٍ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ أَرْبَعُ آيَاتٍ	سُورَةُ قُرَيْشٍ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ أَرْبَعُ آيَاتٍ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ۝ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ۝ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ۝ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ۝ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ۝ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ۝	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ۝ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ۝ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ ۝ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ۝	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لَا يَلْفَافُ قُرَيْشٌ ۝ إِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ۝ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ۝	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لَا يَلْفَافُ قُرَيْشٌ ۝ إِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ۝ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ۝
سُورَةُ النَّصْرِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُ آيَاتٍ	سُورَةُ النَّصْرِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُ آيَاتٍ	سُورَةُ الْمَاعُونِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سَبْعُ آيَاتٍ	سُورَةُ الْمَاعُونِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سَبْعُ آيَاتٍ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۝ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ ۝	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۝ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ ۝	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَرَأَيْتَ الَّذِي يَكْذِبُ بِالذِّينِ ۝ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ۝ وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ۝ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۝ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝ الَّذِينَ هُمْ يُرَآؤُونَ ۝ وَيَمْتَعُونَ الْمَاعُونَ ۝	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَرَأَيْتَ الَّذِي يَكْذِبُ بِالذِّينِ ۝ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ۝ وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ۝ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۝ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝ الَّذِينَ هُمْ يُرَآؤُونَ ۝ وَيَمْتَعُونَ الْمَاعُونَ ۝
سُورَةُ التَّوْبَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُ آيَاتٍ	سُورَةُ التَّوْبَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُ آيَاتٍ	سُورَةُ الْكُوْفَرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُ آيَاتٍ	سُورَةُ الْكُوْفَرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُ آيَاتٍ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّا عَطَيْنَاكَ الْكُوْفَرِ ۝ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّا عَطَيْنَاكَ الْكُوْفَرِ ۝ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّا عَطَيْنَاكَ الْكُوْفَرِ ۝ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّا عَطَيْنَاكَ الْكُوْفَرِ ۝ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝

Sureler, ayetlerin bir araya gelmesiyle oluşur ve her sure besmeleyle başlar.

Etkinlik

Sınıfınıza meallî bir Kur'an-ı Kerim getirip inceleyiniz. Aşağıdaki soruların cevabını bulmaya çalışınız.

1. Kur'an'da kaç sure vardır?

.....
.....
.....
.....

2. Surelerin adları konusunda neler söyleyebilirsiniz?

.....
.....
.....
.....

3. Surelerin uzunlukları konusunda neler söyleyebilirsiniz?

.....
.....
.....
.....

4. Kur'an'ın ilk ve son suresinin adını yazınız.

.....
.....
.....
.....

Cüz; sözlükte parça, bölüm, kısım, bir bütünü oluşturan parçalardan her biri anlamlarına gelir. Dinî terim olarak cüz, Kur'an-ı Kerim'in yirmi sayfalık her bölümüne denir. Kur'an-ı Kerim'de toplam 30 cüz vardır. Kur'an-ı Kerim'in iç düzeniyle ilgili olarak bilineniyle ilgili olarak bilineni faydalı kavramlardan biri de hizbdir. **Hizb**, Kur'an'ın her beş sayfasına denir. Bir cüz, dört hizbden meydana gelmektedir.

Kur'an'ın cüzlere ayrılması, onun baştan sona okunmasında Müslümanlara kolaylık sağlamıştır. Örneğin ramazan ayında müminler evlerde ya da camilerde bir araya gelirler. Kur'an'ın, her gün bir cüzünü okurlar. Bir ayın sonunda da Kur'an'ı baştan sona okuyup bitirmiş olurlar. Kur'an-ı Kerim'in baştan sona kadar okunup bitirilmesine **hatim** denir.

Etkinlik

Bir Kur'an mealinden, son üç cüzün yerini bularak bunların kaçınıcı sayfada olduğunu ve hangi sure ile başladığını aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

Kur'an-ı Kerim'deki	Sayfa No	Cüzün başında yer alan surenin adı
28. Cüz
29. Cüz
30. Cüz

Kur'an'ın son iki sayfası

4. BİR DUA TANIYORUM: ÂMENTÜ DUASI VE ANLAMI

Âmentü duası, yüce dinimizin iman esaslarını içeren bir duadır. Dua, adını ilk kelimesi olan "Âmentü" ifadesinden alır. Bu ifade, "İnandım, iman ettim." anlamına gelir. Duada iman esasları sıralanır. Duanın sonunda kelime-i şهادet ifadesi söylenir. Böylece dua tamamlanmış olur. Bu dua, iman esaslarının öğrenilmesine ve zihinde kalıcı hâle gelmesine katkı sağlar.

ÂMENTÜ DUASI

أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ
وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ * أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ * وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ *

Okunuşu

Âmentü billâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusulihî ve'l-yevmil âhiri ve bi'l-kaderi hayrihî ve ve şerrihî minallâhi teâlâ ve'l-ba'sü ba'del-mevti hakkun.

Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlüh.

Anlamı

Ben Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere; hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inandım. Öldükten sonra dirilmek de haktır.

Ben şهادet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Ve yine şهادet ederim ki Muhammed (s.a.v.) O'nun kulu ve elçisidir.

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Kur'an-ı Kerim'in gönderiliş amacı nedir? Açıklayınız.
2. İslam'ın inanç esaslarından biri olan, Allah'a (c.c.) iman hakkında bilgi veriniz.
3. Meleklerin özellikleri nelerdir? Kısaca bilgi veriniz.
4. Kelime-i şehadetin okunuşunu ve anlamını yazınız.
5. Oruç ibadeti hakkında bilgi veriniz.

B. Aşağıdaki kutularda yer alan ilahi kitapları, indirildiği peygamberlerle doğru bir şekilde eşleştiriniz.

☐ 1 Kur'an	☐ Hz. Musa (a.s.)
☐ 2 İncil	☐ Hz. Davut (a.s.)
☐ 3 Tevrat	☐ Hz. Süleyman (a.s.)
☐ 4 Zebur	☐ Hz. Muhammed (s.a.v.)
	☐ Hz. İsa (a.s.)

C. Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği bularak işaretleyiniz.

1. Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi, aşağıdakilerden hangisidir?
A) Bakara B) Yâsîn C) Kevser D) Fâtiha
2. Aşağıdakilerden hangisi, İslam'ın inanç esaslarından biri değildir?
A) Kitaplara inanmak B) Peygamberlere inanmak
C) Hacca gitmek D) Kadere inanmak

3. Hatim nedir?
- A) Kur'an'ı baştan sona okuyup bitirmektir.
B) Kur'an'da yer alan cümlelerdir.
C) Kur'an'ın son suresinin adıdır.
D) Kur'an'ı baştan sona ezberlemektir.
4. Zengin Müslümanların, sahip oldukları mal veya paralarının belli bir bölümünü ibadet niyetiyle her yıl fakir ve muhtaçlara vermelerine denir.
Yukarıdaki cümlede boş bırakılan bölüme hangi ifade getirilmelidir?
- A) Hac B) Zekât C) Sadaka D) Kurban

Ç. Aşağıdaki bilgilerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. (.....) Allah'ın (c.c.) gönderdiği peygamberlerin hepsine inanmaya ahirete iman denir.
2. (.....) Kur'an'ın her yirmi sayfasına cüz denir.
3. (.....) Kur'an-ı Kerim'de 114 sure vardır.
4. (.....) Kur'an-ı Kerim, son ilahi kitaptır.
5. (.....) "Lâ ilâhe illallah Muhammedün resulullah" sözüne Kelime-i tevhid denir.
6. (.....) Âmentü duası, İslam'ın şartlarının neler olduğunu açıklar.
7. (.....) Kur'an-ı Kerim'de yaklaşık olarak 166 ayet yer almaktadır.

GÜZEL AHLAK

“Ben ancak güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.”

*Hz. Muhammed (s.a.v.)
(Muvatta, Hüsnü'l-Hulk, 8.)*

Hazırlık Çalışmaları

1. Anne ve baba ile ilgili atasözü ve deyimler bularak bunları defterinize not ediniz.
2. Kur'an mealinden, Nisâ suresinin 36. ayetini bularak defterinize not ediniz. Bu ayetten anladıklarınızı da defterinize yazınız.
3. Peygamberimizin (s.a.v.), komşu hakkının önemi ile ilgili bir hadisini öğreniniz.
4. Güzel ahlaklı olmak bize neler kazandırır? Bu konuda aile büyüklerinizle konuşunuz.
5. Fâtiha suresinin anlamını Kur'an mealinden okuyunuz. Bu surede nelerden söz edildiğini defterinize not ediniz.

1. DİN GÜZEL AHLAKTIR

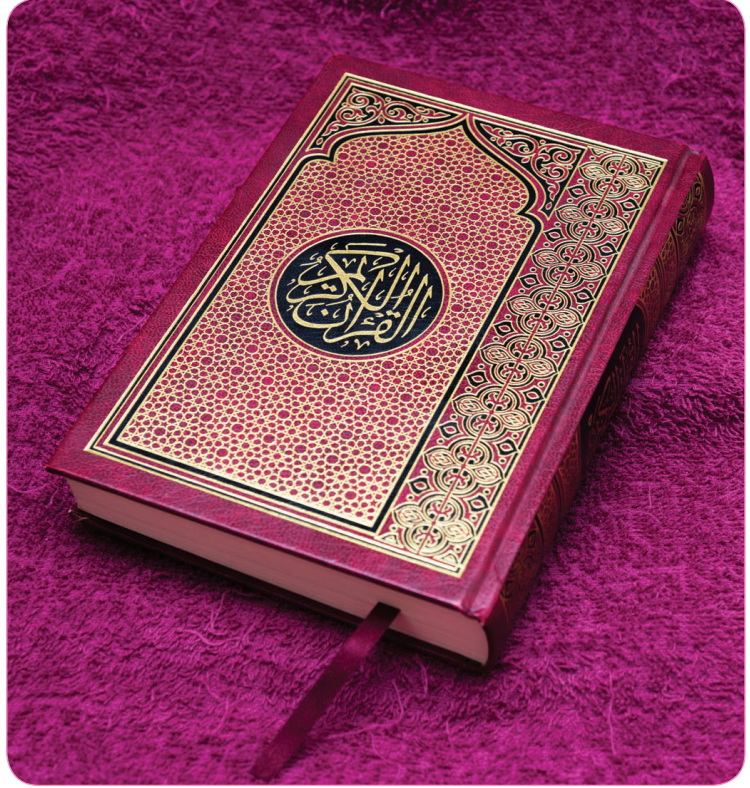
Düşünelim

Güzel ahlak ilkeleri denince aklınıza neler gelir?

İslam dininin temelini, inanç esasları ve ibadetler meydana getirir. Ancak dinimize göre insanların inanıp ibadet etmesi, iyi bir Müslüman olmak için yeterli değildir. Bunun yanı sıra müminlerin güzel ahlaklı olması da gerekmektedir. **Ahlak**, bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri ve kendilerini uymakla yükümlü gördükleri davranış biçimleri ve kurallarına denir.

İnsanların güzel ahlaklı olmasında dinin çok önemli bir rolü vardır. Zaten İslamiyetin temel amaçlarından biri insanları güzel ahlaka yönlendirmek, toplumda iyiliklerin yaygınlaşmasını ve kötülüklerin de en aza inmesini sağlamaktır. Bunun için dinimiz bizlerden güzel ahlaklı olmamızı ister. Bizlere bu doğrultuda tavsiyelerde bulunur, yapmamız ve kaçınmamız gereken davranışları bildirir. Eğer insan, dinimizin emir ve yasaklarına uyarsa iyiliklere yönelir ve kötülüklerden kaçınır. Böylece güzel ahlaklı bir birey olur. Hz. Ali (r.a.)* bir sözünde, “Davranışların en üstünü, dinî kurallara uygun olanlardır.”¹ demiştir. Böylece o, din ile ahlak arasındaki yakın ilişkiye dikkat çekmiştir.

Güzel ahlaklı insanların oluşturduğu toplumda bireyler hem Allah’a (c.c.) hem de birbirlerine karşı görevlerini yerine getirirler. Birbirlerine karşı sevgi, saygı ve anlayışla yaklaşırlar. Güzel ahlak sahibi kişiler adalete önem verir, insan hak ve

Kur'an bizleri güzel ahlaklı olmaya yönlendirir.

* “Radyallâhü anhü” sözünün kısaltılmış yazımıdır. Kadınlar için “Radyallâhü anhâ” şeklinde söylenir. “Allah ondan razı olsun.” demektir.

1. Abdülaziz Hatip, Hz. Ali'den Hikmetler, s. 37.

hürriyetlerine saygı gösterirler. Böyle kimseler doğruluğu ve dürüstlüğü ilke edinir; fakirleri, yetimleri, kimsesizleri koruyup gözetmeye önem verirler. Dolayısıyla güzel ahlak sahibi kimselerin oluşturduğu toplumda barış, huzur, güven, mutluluk, yardımlaşma ve dayanışma vardır.

Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, güzel ahlak ilkelerini konu alan, insanlara güzel ahlaklı olmayı öğütleyen birçok ayet yer almaktadır. Bunlardan birinde Yüce Allah (c.c.) şöyle buyurmaktadır: **“Allah’a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşına, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz, Allah kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez.”**¹

Yardımlaşma, güzel ahlakın gereğidir.

İslam ahlakının kaynağı, Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimizin (s.a.v.) örnek davranışlarıdır. Nitekim Kur'an'da çok sayıda ahlaki ilke yer alır. Ayrıca kutsal kitabımızda, **“Ve sen elbette yüce bir ahlak üzeresin.”**² buyrulur. Ayrıca Peygamberimizin (s.a.v.) güzel ahlaklı bir insan olduğu belirtilir. Başka bir ayette de **“Andolsun, Allah'ın Resulünde sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır.”**³ buyrulur. Böylece Müslümanların Hz. Muhammed'i (s.a.v.) örnek alması gerektiği vurgulanır.

Hız. Muhammed (s.a.v.), Müslümanlara güzel ahlaklı olmayı öğütlemiş, söz ve davranışlarıyla da bizlere en güzel örnek olmuştur. Peygamberimiz (s.a.v.), bütün ahlaki güzellikleri kendisinde toplamıştır. O; iyi bir baba, iyi bir eş, iyi bir komşu, iyi bir akraba, iyi bir evlat, iyi bir dost, iyi bir devlet adamı, kısacası mükemmel bir insandı. Dürüst, güvenilir, vefalı, anlayışlı, temiz ve çalışkandı. Bir hadisinde, **“Müminlerin iman bakımından en mükemmel, ahlakı en güzel olandır.”**⁴ buyurmuştur. Başka bir hadisinde de insanların cennete girmelerine sebep olacak şeyin ne olduğunu soranlara, **“Allah'tan sakınmak ve güzel ahlak sahibi olmaktır.”**⁵ cevabını vermiştir. Böylece dinimizin güzel ahlaka verdiği öneme dikkat çekmiştir. Öyleyse bizler, Peygamberimizi (s.a.v.) örnek alalım. Onun gibi güzel ahlaklı bir insan olmak için çaba harcayalım.

1. Nisâ suresi, 36. ayet.

2. Kalem suresi, 4. ayet.

3. Ahzâb suresi, 21. ayet.

4. Ebu Davud, Sünnet, 15.

5. Tirmizî, Birr, 62.

Etkinlik

Aşağıdaki ayetlerden güzel davranışlarla ilgili ilkeler çıkarıp bunları arkadaşlarınızla paylaşınız.

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin...”

Ahzâb suresi, 70. ayet.

“Bir de akrabaya, yoksula, yolcuya hakkını ver. Gereksiz yere de saçıp savurma.”

İsrâ suresi, 26. ayet.

“Yetimin malına, rüşdüne erinceye kadar ancak en güzel bir niyetle yaklaşın. Verdiğiniz sözü de yerine getirin. Çünkü verilen söz, sorumluluğu gerektirir.”

İsrâ suresi, 34. ayet.

İslamiyetin temel amaçlarından biri, toplumda iyiliklerin ve güzelliklerin hâkim olmasını, kötülüklerin de ortadan kaldırılmasını sağlamaktır. Bundan dolayıdır ki dinimiz, insanları iyi ve güzel davranışlara yönlendirir, kötülüklerden de sakındırır. İslamiyette Allah’ın (c.c.) rızası gözetilerek yapılan, kişiye ve topluma faydalı olan her türlü güzel davranış, **salih amel** olarak nitelendirilir. Kur’an-ı Kerim’de yer alan birçok ayette, iman ve salih amel kavramları bir arada zikredilir. Böylece inanan kişilerin güzel davranışlarda bulunması, salih ameller işlemesi gerektiği vurgulanır. Bu konuyla ilgili bir ayette, **“İman edip salih ameller işleyen ve Rablerine gönülden bağlananlara gelince, işte onlar cennetliklerdir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.”**¹ buyrulur. Başka bir ayette de **“İman edip salih ameller işleyenler var ya; işte onlar yaratılmışların en hayırlısıdır.”**² buyrulur. inanan ve salih amel işleyen kişiler övülür.

1. Hüd suresi, 23. ayet.

2. Beyyine suresi, 7. ayet.

İslam dini engellilere yardımcı olmayı, iyi ve güzel davranışlarda bulunmayı öğretir.

Peygamberimiz (s.a.v.), her konuda olduğu gibi güzel davranışlar konusunda da bizim için en güzel örnektir. Kur'an'da, “**(Resulüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın...**”¹ buyrulurak Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) örnek almamız, onun yolundan gitmemiz istenir.

Not edelim

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) üstün bir ahlaka sahipti ve her zaman iyiliklere yönelirdi. Dürüst davranır, verdiği sözü yerine getirir, emanetleri korurdu. Bu yüzden Mekkeliler ona, henüz peygamberlik verilmeden önce “Muhammedü'l-Emin” demişlerdi.

Hız Muhammed (s.a.v.) daima güler yüzlü ve nazikti. Yumuşak huylu bir insan olan Hz. Peygamber (s.a.v.), çevresindekilere her zaman anlayışla yaklaşırdı. Muhtaç durumda olanlara yardım eder, kimsesizleri gözetir, yetim ve öksüzlere sahip çıkardı. Peygamber Efendimiz (s.a.v.); misafirlerine ikramda bulunur, komşularına iyi davranır, akrabalarını ziyaret ederdi. Hiç kimseye zarar vermez, insanların haklarına saygı gösterirdi. Bizler de onu örnek alalım. Peygamberimiz (s.a.v.) gibi güzel ahlaklı bir insan olmak için çalışalım.

Etkinlik

Güzel ahlaklı bir insanda bulunması ve bulunmaması gereken davranışlara örnekler düşünüp aşağıdaki tabloyu tamamlayınız.

Güzel Ahlaklı Bir İnsanda Bulunması Gereken Özellikler

Dürüst olmak

.....

.....

.....

.....

Güzel Ahlaklı Bir İnsanda Bulunmaması Gereken Özellikler

Yalan söylemek

.....

.....

.....

.....

1. Âl-i İmrân suresi, 31. ayet.

2. İNSANİ İLİŞKİLERİN TEMELİ: SEVGİ VE SAYGI

Düşünelim

İnsanlara olan sevginizi nasıl gösterirsiniz?

İnsan, maddi ve manevi yönü olan bir varlıktır. Bu sebeple de onun hem maddi hem de manevi ihtiyaçları vardır. Yemek, içmek, giyinmek, barınmak vb. şeyler insanın maddi ihtiyaçlarıdır. Yalnızca maddi ihtiyaçlarını karşılamak, onun mutlu olması için yeterli değildir. Bunun yanı sıra insanın manevi ihtiyaçlarının da karşılanması gerekir. İnanmak, ibadet etmek, yüce bir varlığa sığınmak, bağlanmak, güvenmek vb. de insanın manevi ihtiyaçlarıdır. Manevi ihtiyaçların en önemlilerinden biri de sevgi ve saygıdır. İnsanın mutlu olabilmek için sevmeye, sevilmeye, saygı görmeye ihtiyacı vardır. Sevmeyen, başkaları tarafından sevilmeyen ve saygı duyulmayan insan ne kadar varlıklı ve sağlıklı olursa olsun mutsuz, huzursuz olur.

Sevgi, insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygudur. Bu duygu, insanları birbirine bağlar. Sevginin olduğu yerde yüzler güler, üzüntüler neşeye dönüşür, acılar çabuk unutulur, sıkıntılar kolayca halledilir, kalpler kaynaşır.

Sevmek ve sevilmek insan için mutluluk kaynağıdır.

Allah (c.c.), insanı en güzel şekilde yaratmış ve ona değer vermiştir. Bu durum bir ayette şöyle açıklanır: “**Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık.**”¹ Bizler de Allah’ın (c.c.) sevdiği, üstün kıldığı insanlara değer vermeli, onlara saygı duymalıyız. İnsanlara olan sevgi ve saygımızı, söz ve davranışlarımızla göstermeliyiz. Allah’ın (c.c.) yarattığı her insanı değerli bir varlık olarak görmeli, kimseyi küçümsememeliyiz. İnsanların kişiliklerine, düşüncelerine, yaşam biçimlerine saygılı olmalıyız. İnsanların birbirinden farklı olmasını zenginlik ve çeşitlilik olarak görmeliyiz. Biz insanlara saygı duyarsak onların da bize saygıyla yaklaşacağını bilmeliyiz.

Etkinlik

Hız. Peygamber’imiz (s.a.v.) sahabeden birisiyle sohbet ederken yanlarına biri geldi ve şöyle dedi:

– Ya Resulallah, ben bu adamı seviyorum.

Hız. Muhammed (s.a.v.) şöyle buyurdu:

– **Sevdiğini ona bildirdin mi?**

Adam, Peygamberimize (s.a.v.) cevap verdi:

– Hayır.

Hız. Peygamber (s.a.v.) adama şöyle dedi:

– **Öyle ise bildir.**

Ebu Dâvud, Edeb, 113.

Siz, sevdiğiniz kişilere sevginizi nasıl belirtirsiniz? Arkadaşlarınızla paylaşınız. İnsanlara kendilerini sevdiğimizi hissettirmenin ne gibi faydaları olabilir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Sevgi, sevgiyi doğurur. Sevmek, öyle yüce bir duygudur ki başkalarına da yansır. Dolayısıyla insanlara sevgiyle yaklaşanlar, onlardan da sevgi görürler. Aynı şekilde çocukların sevmeyi öğrenebilmesi için sevmeye ihtiyacı vardır. Sevgiyi yeterince tadamayan, ailesi ve çevresi tarafından yeterli sevgi gösterilmeyen çocukların, ileriki yaşlarında insanlara sevgiyle yaklaşamadıkları bilinen bir gerçektir.

İslam dini sevgiye büyük önem verir. Dinimize göre sevgi, Allah’ın (c.c.) büyük bir nimetidir ve aynı zamanda onun varlığının delillerindedir. Bu konuda Kur’an-ı Kerim’de yer alan bir ayette şöyle buyrulur: “**Kaynaşmanız için size kendi (cinsi)nizden eşler**

1. İsrâ suresi, 70. ayet.

yaratıp aranızda sevgi ve merhamet peyda etmesi de onun (varlığının) delillerindedir. Doğrusu bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır.”¹

Ailede sevgi ve merhametin büyük bir önemi vardır.

Sevgi ve saygı duygusu ailede, okulda, sokakta insanların birbirleriyle kaynaşmasına katkı sağlar. Aralarındaki iyi ilişkileri geliştirir. Sevgi ve saygının olduğu toplumda insanlar birbirlerine iyi davranmaya çalışır, birbirlerini kırmamaya özen gösterirler. Hiç kimse, bir başkasının hakkını yemez. İnsanlar birbirlerine anlayışla yaklaşırlar. Birbirlerinin ayıp ve kusurlarını örter, hatalarını bağışlarlar. Bütün bunlar da toplumda barışı, kardeşliği ve kaynaşmayı sağlar. Böylece toplum birlik ve beraberlik içinde, güçlü bir şekilde varlığını sürdürür.

Anne ve Babayla İlişkiler

Sevgi ve saygı göstermemiz gereken kişilerin başında anne ve babamız gelir. Anne ve babamız bizi çok severler. Bizim için her türlü fedakârlığı yaparlar. Bizi en iyi şekilde yetiştirmek için çaba harcarlar. Onlar bizi her türlü kötülükten, başımıza gelebilecek tehlikelerden, karşılaşılabileceğimiz olumsuzluklardan korumak için çalışırlar. İyi bir eğitim almamız, meslek sahibi olmamız için gayret gösterirler. Bütün bunları da bizi sevdikleri için yaparlar. Yaptıklarına karşılık bizden hiçbir şey beklemezler. Anne ve babamıza göstereceğimiz sevgi ve saygı, onlar için en büyük mutluluk kaynağıdır. Bu sebeple bizler, anne ve babamızı sevmeli ve onları saymalıyız. Onlara olan sevgimizi, saygımızı söz ve davranışlarımızla göstermeliyiz. Anne ve babamızın sözünü dinlemeli, öğütlerine uymalıyız. Annemize ve babamıza karşı güler yüzlü olmalı, onlara güzel sözler söylemeliyiz.

1. Rûm suresi, 21. ayet.

Dinimizde anne hakkının önemi büyüktür.

Etkinlik

“Rabb’in, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa sakın onlara ‘Öf!’ bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle. Onları esirgeyerek alçak gönüllülükle üzerlerine kanat ger ve ‘Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!’ diyerek dua et.”

İsrâ suresi, 23-24. ayetler.

Anne ve babamıza nasıl davranmalıyız? Yukarıdaki ayetlerden de faydalanaarak düşüncelerinizi sınıfınızda açıklayınız.

Dinimiz, anne ve baba hakkına çok önem verir. Anne ve babamıza saygılı olmamızı, onlara iyi davranmamızı emreder. Örneğin Rabbimiz (c.c.) bir ayette şöyle buyurur: “İnsana da anne babasına iyi davranmasını emrettik. Annesi onu her gün biraz daha güçsüz düşerek karnında taşımıştır. Onun sütten kesilmesi de iki yıl içinde

olur. (İşte onun için) insana şöyle emrettik: Bana ve anne babana şükret. Dönüş banadır.”¹ Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) de bir hadisinde, “Allah’ın rızası anne babanın rızasındadır. Allah’ın gazabı da anne babanın gazabındadır.”² buyurarak anne ve babamızı üzmememiz gerektiğini hatırlatmıştır.

Kardeşlerle İlişkiler

Kardeşlerimiz bizim en yakınlarımızdır. Onlarla aynı anne ve babadan dünyaya gelmiş, aynı evde doğmuş ve büyümüşüzdür. Onlarla odamızı, soframızı, eşyalarımızı, giysilerimizi paylaşmışızdır. Beraber üzülmüş, beraber sevinmişizdir. Kardeşlerimizle biz, aynı vücudun parçaları gibiyiz. Bütün bu sebeplerle kardeşlerimizi kendimize çok yakın hissederiz. Duygularımızı, düşüncelerimizi, sırlarımızı onlara rahatlıkla anlatırız. Bir sıkıntımız olduğunda ilk olarak onlarla paylaşırız. Zor duruma düştüğümüzde, yardıma ihtiyaç duyduğumuzda, fikir danışmak istediğimizde öncelikle kardeşlerimize başvururuz. Sevinçli bir olay yaşadığımızda da bunu kardeşimizle paylaşırız.

Ailede huzur ve mutluluğun sağlanması için kardeşlerin birbiriyle iyi ilişkiler içinde olması gerekir. Kardeşler arasındaki ilişkiler, öncelikle sevgi ve saygı temeline dayanmalıdır. Bunun gereği olarak da kardeşler birbirini sevmeli ve saymalıdır. Birbirlerine şefkat ve merhametle yaklaşmalıdır. Peygamberimiz (s.a.v.) bir hadisinde, “**Büyüklerine saygı göstermeyen ve küçüklerine merhamet etmeyen bizden değildir.**”³ buyurarak bu konuda bizleri uarmıştır. Başka bir hadisinde de bir sahabiye şu tavsiyede bulunmuştur: “... **Annene, babana, kız ve erkek kardeşlerine yardım et, sonra yakınlık durumuna göre iyilik yapmaya devam et.**”⁴

Dinimiz, kardeşlerimizle iyi ilişkiler içinde olmamızı öğretir.

Etkinlik

Kardeşlerinizle ilişkilerinizde en çok dikkat ettiğiniz ilkeler nelerdir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Lokmân suresi, 14. ayet.
2. Tirmizî, Birr, 3.
3. Ebu Davud, Edeb, 66.
4. Nesâî, Zekât, 51.

Akrabalarla İlişkiler

Aile fertlerimizden sonra bize en yakın olan kişiler akrabalarımızdır. Onlarla iyi ilişkiler içinde olmak, dinimizin emridir. Rabbimiz (c.c.), bizleri akrabalarımıza iyi davranmaya yönlendirir. Örneğin bir ayette şöyle buyurur: “**Şüphesiz Allah; adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder. Hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.**”¹

Akrabalarımızla ilişkilerimizde sevgi ve saygıya önem vermeliyiz. Onlara olan sevgimizi, saygımızı söz ve davranışlarımızla ifade etmeliyiz. Akrabalarımızı zaman zaman ziyaret etmeli, onların hâl ve hatırlarını sormalıyız. Zor durumda olan yakınlarımıza yardım etmeliyiz. İyi ve kötü günlerinde, sevinçli ve sıkıntılı zamanlarında akrabalarımızı yalnız bırakmamalıyız. Akrabalarımıza iyilik etmeli, onlara ikramda bulunmalıyız. Akrabalık bağlarını zayıflatacak, yakınlarımızla ilişkilerimizi bozacak tutum ve davranışlardan kaçınmalıyız. Allah (c.c.), bizi bu konuda şöyle uyarır: “**Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan; ikisinden birçok erkek ve kadın (meydana getirip) yayan Rabb’inize karşı gelmekten sakının. Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah’a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Şüphesiz Allah, üzerinizde bir gözetleyicidir.**”²

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) de “**Akraba ile ilişkisini kesen cennete giremez.**”³ buyurarak bizi uyarmıştır.

Akrabayı ziyaret etmek ve onlarla iyi ilişkiler içinde olmak dinimizin emridir.

Not Edelim

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kim rızkının bollaşmasını ve ömrünün uzamasını arzu ederse akraba ilişkilerini sürdürsün!”

Müslim, Birr, 20; Buhârî, Edeb, 12.

1. Nahl suresi, 90. ayet.
2. Nisâ suresi, 1. ayet.
3. Müslim, Birr, 19.

Komşularla İlişkiler

Günlük hayatta en sık iletişimde bulunduğumuz kişilerden biri de komşularımızdır. Komşularımızla aynı apartmanı, aynı sokağı, aynı mahalleyi paylaşırız. Onlarla gün içinde sık sık karşılaşırız. Bir ihtiyacımız, bir sıkıntımız olduğunda ilk onların kapısını çalarız. Bize bu kadar yakın olan komşularımızla iyi geçinmek hem dinî hem de insani bir görevdir. Bu sebeple komşularımızla ilişkilerimizde sevgi ve saygıya önem vermeliyiz. Onları sevmeli ve saymalıyız. Komşularımıza zaman zaman ikramda bulunmalıyız. Komşularımızı gördüğümüzde onlarla güler yüzle selamlaşmalıyız. Onların hâl ve hatırlarını sormalıyız. Düğün, nişan, sünnet, cenaze, hastalık gibi zamanlarında komşularımızı yalnız bırakmamalıyız. Komşularımızın görüş ve düşüncelerine saygı duymalıyız. Onları rahatsız edecek söz ve davranışlardan kaçınmalıyız.

Etkinlik

Aşağıya, komşuluk ilişkilerinin nasıl olması gerektiğine ilişkin bir resim çiziniz.

Not Edelim

Atalarımız şöyle demiştir:

“Komşu komşunun külüne muhtaçtır.”

“Ev alma, komşu al.”

Yüce dinimiz İslam, komşu haklarına çok önem verir. Komşulara iyilik edilmesini, onlara ikramda bulunulmasını ister. Allah (c.c.), Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurur: “**Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşına, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz, Allah kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez.**”¹ Peygamberimiz de hadislerinde komşu hakkının önemi üzerinde sık sık durmuştur.

1. Nisâ suresi, 36. ayet.

Örneğin bir hadisinde şöyle buyurmuştur: “Allah’a ve ahiret gününe inanan, misafiri-
rine ikramda bulunsun. Allah’a ve ahiret gününe inanan, komşusuna eziyet etme-
sin. Allah’a ve ahiret gününe inanan ya hayır söylesin ya da sussun.”¹

Not Edelim

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Komşusu şerrinden (kötülüğünden) emin olmayan kimse, cennete giremez.”

Müslim, İman, 73.

Etkinlik

Siz, komşularınıza karşı ne gibi güzel davranışlar sergiliyorsunuz? Verilen örnekten de yararlanarak aşağıdaki şemayı tamamlayınız.

Pişirdiğimiz yemekten komşularımıza da götürürüm.

Komşularımıza karşı güzel davranışlarım:

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

Arkadaşlarla İlişkiler

Toplumsal ilişkilerde arkadaşlık önemli bir yer tutmaktadır. Arkadaşlarımızla aynı sınıfı, okulu, sokağı, mahalleyi, çevreyi paylaşırız. Onlarla duygularımızı, düşüncelerimizi, sıkıntı ve sorunlarımızı da paylaşırız. Arkadaşlarımızla oyunlar oynar, birlikte güzel zaman geçiririz. Arkadaşlarımızın yanında kendimizi rahat ve iyi hissederiz. Onların varlığı sayesinde kendimizi yalnız hissetmeyiz. Bütün bu sebeplerle arkadaşlık ilişkilerimizde özenli olmalıyız. Arkadaşlarımıza olan sevgimizi ve saygımızı, sözlerimizle ve davranışlarımızla ortaya koymalıyız. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), “**Mümin cana**

1. Buhârî, Rikak, 23.

yakındır. (İnsanlarla) yakınlık kurmayan ve kendisiyle dostluk kurulamayan kim-sede hayır yoktur."¹ buyurmuştur. Bu hadis insanlarla dostça geçinmenin, onlarla iyi ilişkiler kurmanın önemini anlatmaktadır.

Arkadaşlarımızla zaman zaman hediyeleşmeliyiz. Sevinçli ve üzüntülü zamanlarında arkadaşlarımızın yanında olmalıyız. Onlara güzel sözler söylemeliyiz. Arkadaşlarımızı üzecek, kıracak söz ve davranışlardan kaçınmalıyız. Yiyeceklerimizi, eşyalarımızı arkadaşlarımızla paylaşmalıyız. Onlarla yardımlaşma ve dayanışma içinde olmaya önem vermeliyiz.

Dinimizde arkadaşlık ilişkilerine önem verilir. Kur'an-ı Kerim'de, "**...Ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaş... iyi davranın...**"² buyrulur. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de arkadaşlara iyi davranmanın önemini bir hadisinde şöyle ifade etmiştir: "**Allah katında arkadaşların en hayırlısı, arkadaşına karşı hayırlı davranandır. Allah katında komşuların en hayırlısı ise komşusuna karşı hayırlı davranandır.**"³

Arkadaşlar, birbirleriyle iyi ilişkiler içinde olmalıdır.

Öğretmenlerle İlişkiler

Öğretmenlik, kutsal ve saygın bir meslektir. Çünkü öğretmenler; çocukların yetiştirilmesinde, onların güzel davranışlar kazanmasında ve hayata hazırlanmasında önemli rol oynarlar. Öğretmenler yeni nesillere vatan ve millet sevgisini, dinî ve ahlaki ilkeleri, millî ve manevî değerleri tanıtmak ve benimsetmek için büyük bir özveriyle çalışırlar. Anne ve baba başta olmak üzere büyüklere saygının, küçüklere sevgi ve merhametin, hayvanlara iyi davranmanın, çevreyi korumanın gerekliliğini kavratırlar. Bütün bu ve benzeri çabaları, fedakârlıkları sebebiyle öğretmenler, sevgiyi ve saygıyı fazlasıyla hak etmektedirler. Bizler bunun bilincinde olmalıyız. Öğretmenlerimizi sevmeli ve onları saymalıyız. Onları sevdiğimizi söz ve davranışlarımızla göstermeliyiz. Öğretmenlerimizi üzmemeli, onların anlattıklarını dikkatle dinlemeli, verdikleri öğütlere uymalıyız. Öğretmenlerimizle karşılaştığımızda onlarla selamlaşmalıyız. Onların hâl ve hatırını sormalıyız. Öğretmenlerimizi sadece okul zamanı değil her zaman hatırlamalıyız. Öğretmenlik, aynı zamanda peygamberlerin de özelliklerinden ve görevlerinden biridir. Çünkü peygamberler toplumu eğitmek, aydınlatmak için çalışmışlardır. İnsanlara iyiyi, doğruyu ve güzeli öğretmek için çaba harcamışlardır. Peygamberimiz (s.a.v.), "**Mu-hakkak ki ben muallim (öğretici) olarak gönderildim.**"⁴ buyurmuştur.

1. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 2, s. 400.

2. Nisâ suresi, 36. ayet.

3. Tirmizî, Birr, 28.

4. İbn-i Mâce, Sünnet, 17.

3. BİR SURE TANIYORUM: FÂTIHA SURESİ VE ANLAMI

Fâtiha, kelime olarak “açılış, başlama, başlangıç” gibi anlamlara gelir. Kur’an-ı Kerim’in ilk suresi olan Fâtiha suresi, yedi ayetten oluşur. Bütün namazların her rekâtında, ayaktaiken bu sure okunur.

Fâtiha suresinde, bütün övgülerin Allah (c.c.) için olduğu vurgulanır. Allah’ın (c.c.), yarattıklarına karşı esirgeyici ve bağışlayıcı olduğu, onları koruduğu, yarattığı varlıklara nimetler ve rızıklar verdiği belirtilir. Kulluk ve ibadetin yalnızca Allah’a (c.c.) yapılması gerektiği ifade edilir. Doğru yola ulaşmak, yanlış inançlardan uzak kalmak için Allah’ın (c.c.) yardımının dilenmesi gerektiği hatırlatılır.

FÂTIHA SURESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ١
 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٢ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ٣ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ٤
 إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ٥ إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ٦
 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ٧

Okunuşu

1. Bismillâhirrahmânirrahîm
2. Elhamdü lillâhi Rabbil âlemîn.
3. Errahmânirrahîm.
4. Mâliki yevmiddîn.
5. İyyâke na'bûdü ve İyyâke nestâîn.
6. İhdinassırâtal müstakîm.
7. Sırâtallezîne en'amte aleyhim ğayril mağdûbi aleyhim veled-dâllîn.
Âmin.

Anlamı

1. Rahman ve Rahîm olan Allah’ın adıyla (başlarım).
2. Hamt (övme ve övülme), âlemlerin Rabb’i Allah’a mahsustur.
3. O, Rahman’dır ve Rahîm’dir.
4. Ceza gününün malikidir.
5. (Rabb’imiz!) Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden medet umarız.
6. Bizi doğru yola ilet.
7. Kendilerine lütuf ve ikramda bulunduğu kimselerin yolunu; gazaba uğramışların ve sapmışların yolunu değil! (Âmin.)*

* Fâtiha suresinin sonunda “Âmin” denir. “Allah’ım, kabul et.” anlamına gelir. Bunu söylemek sünnettir. Bu ifade surenin aslında yer almaz.

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Dinin, güzel ahlaklı bir insan olmamızda nasıl bir etkisi vardır? Açıklayınız.
2. “Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.” (Muvatta, Hüsnü'l-Hulk, 8.) hadisini açıklayınız.
3. Dinimiz, anne ve babamıza nasıl davranmamızı ister? Anlatınız.
4. Arkadaşlarımızla ilişkilerimizde nelere özen göstermeliyiz? Söyleyiniz.
5. Sevgi ve saygı, insan ilişkilerinde neden önemlidir? Açıklayınız.

B. Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği bularak işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi, insan ilişkilerine zarar veren bir davranıştır?

A) Anlayışlı olmak	B) Bağışlayıcı olmak
C) Saygılı olmak	D) Bencil olmak
2. “Büyüklerine saygı göstermeyen ve küçüklerine etmeyenler değildir.” (Ebu Davud, Edeb, 66.)
Hadisteki boşluklara sırasıyla hangi sözcükler getirilmelidir?

A) Yardım-Müslüman	B) İyilik-insan
C) Merhamet-bizden	D) Kötülük-arkadaş
3. “Fâtiha” kavramı ne anlama gelir?

A) Bilgi	B) Konuşma	C) Açılış	D) Bitiş
----------	------------	-----------	----------
4. Fâtiha suresinde aşağıdakilerden hangisinden söz edilmez?

A) Allah'ın Rahmân ve Rahîm olduğundan
B) Kur'an-ı Kerim'i, Allah'ın (c.c.) gönderdiğinden
C) Sadece Allah'a (c.c.) ibadet edilmesi gerektiğinden
D) Doğru yola ulaşmak için Allah'a (c.c.) dua etmekten

C. Aşağıdaki hadislerde ve cümlelerde boş bırakılan yerlere, “akraba, ahlak, komşuların, salih amel, dostların, iman, arkadaşların” kelimelerini uygun şekilde yerleştiriniz.

1. “Müminlerin bakımından en mükemmeli, ahlaki en güzel olandır.”
2. “..... ile ilişkisini kesen cennete giremez.”
3. “Allah katında en hayırlısı, arkadaşına karşı hayırlı davranandır. Allah katında en hayırlısı ise komşusuna karşı hayırlı davranandır.”
4. bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri ve kendilerini uymakla yükümlü gördükleri davranış biçimleri ve kurallarına denir.
5. İslamiyette Allah’ın (c.c.) rızası gözetilerek yapılan, kişiye ve topluma faydalı olan her türlü güzel davranış, olarak nitelendirilir.

Ç. İnsanlarla iyi ilişkiler kurabilmek için nelere dikkat etmeliyiz? Aşağıdaki şemaya örnekler yazınız.

İnsanlarla iyi ilişkiler kurmak için,

4.

ÜNİTE

HZ. MUHAMMED'İ (S.A.V.) TANIYALIM

Hazırlık Çalışmaları

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) aile büyüklerinin kimler olduğunu araştırınız.
2. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) yaşadığı dönemde, toplumda hangi dinî inançların yaygın olduğunu Genel Ağ, İslam tarihi vb. kaynaklardan araştırınız.
3. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) çocukluk dönemiyle ilgili bir araştırma yapınız.
4. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Hz. Hatice (r.a.) ile evliliği nasıl ve ne zaman gerçekleşmiştir? Araştırınız.
5. Genel Ağ, İslam ansiklopedisi vb. kaynaklardan Cahiliye Dönemi, ehl-i beyt ve mevlit kavramlarının anlamlarını araştırıp öğreniniz.

1.

HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) DOĞDUĞU ÇEVRE

Düşünelim

Mekke hakkında neler biliyorsunuz? Bu şehir, Müslümanlar için neden önemlidir?

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu çevre, Arap Yarımadası'ydı. Yarımadanın en önemli bölgesi Hicaz, bu bölgenin en önemli şehri ise Mekke'ydi. Mekke'yi önemli kılan en temel özellik, eski dönemlerden beri kutsal sayılan Kâbe'nin burada olmasıydı. Arap Yarımadası geniş çöllerle kaplı bir bölge olduğundan burada ziraate elverişli topraklar çok değildi. Bu sebeple Arap Yarımadası'nda tarım fazla gelişmemişti. Arapların bir kısmı çöllerde göçebe yaşıyor, bir kısmı ise şehirlerde yerleşik bir hayat sürüyordu. Göçebeler genellikle hayvancılık yapıyor, şehirlerde yaşayanlar ise daha çok tarım ve ticaretle meşgul oluyordular.

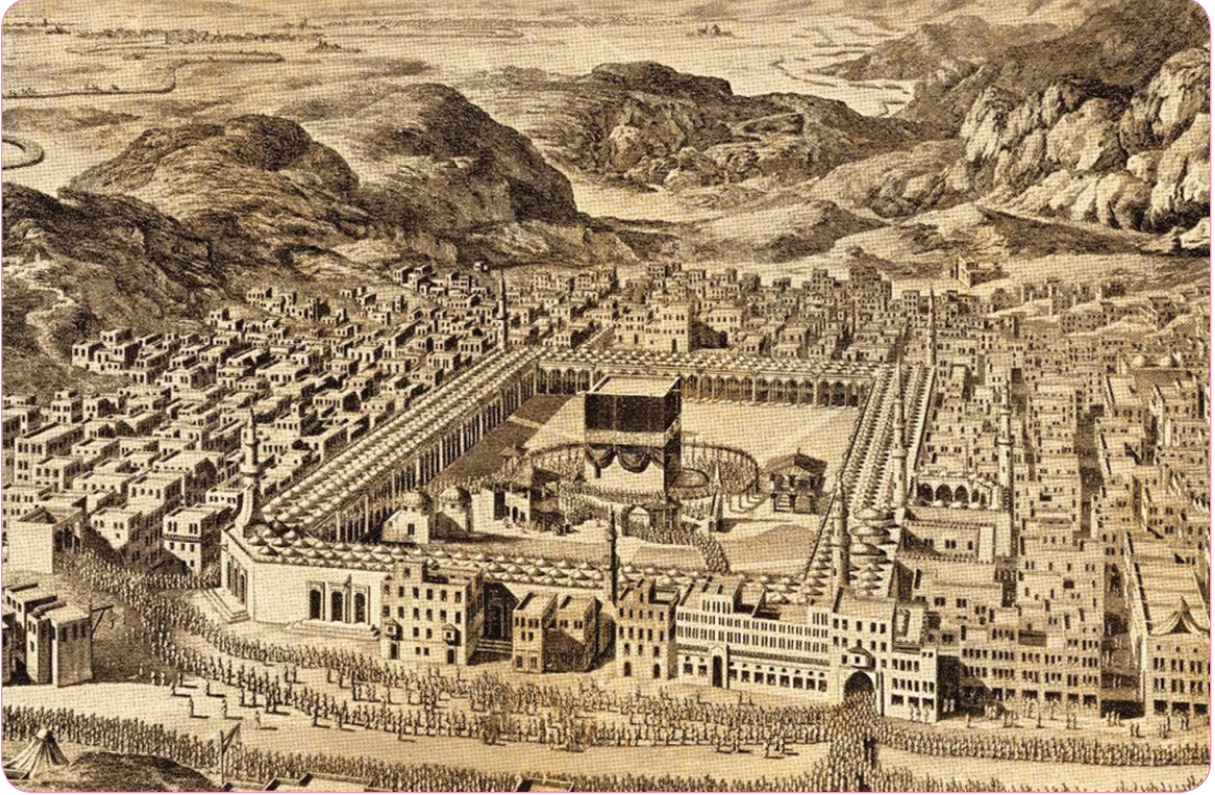
Arap Yarımadası'nı gösteren bir harita

Mekke ve çevresinde, yılın belli zamanlarında panayırlar kurulurdu. Panayırlara Arap Yarımadası'nın her tarafından ticaret yapanlar, şairler, hatipler, falcılar gelirdi. Burada şiir yarışmaları yapılır; beğenilip dereceye giren şiirler, Kâbe'nin duvarlarına asılırdı. Araplar arasında hitabet ve şiir sanatı gelişmiş olmasına rağmen okuma yazma bilenlerin sayısı yok denecek kadar azdı.

Arap toplumunda insanlar genel olarak hürler ve köleler olmak üzere başlıca iki gruba ayrılmıştı. Bir de bu iki grup arasında mevali denilen bir başka toplumsal sınıf vardı. Hürler her türlü hakka sahipti. Kölelerin ise hiçbir hakkı bulunmuyordu. Köleler pazarlarda alınıp satılıyordu. Cahiliye Dönemi'nde Araplar, kadınlara ve kız çocuklarına fazla değer vermezlerdi. Kadınların miras hakkı yoktu. Bir erkek dilediği kadar kadınla evlenebilirdi. Arap toplumunda bazı kişiler kız çocuklarını uğursuz görüyor ve onları diri diri toprağa gömüyorlardı. İslamiyet öncesinde Araplar arasında adaletsizlik, hırsızlık, yağmacılık, falcılık, içki, kumar gibi kötülükler de yaygındı.

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu dönemde Araplar arasında en yaygın inanç, putperestlikti. Arapların çoğu kendi elleriyle taş, ağaç, maden vb. şeylerden yaptığı putlara tapıyordu.

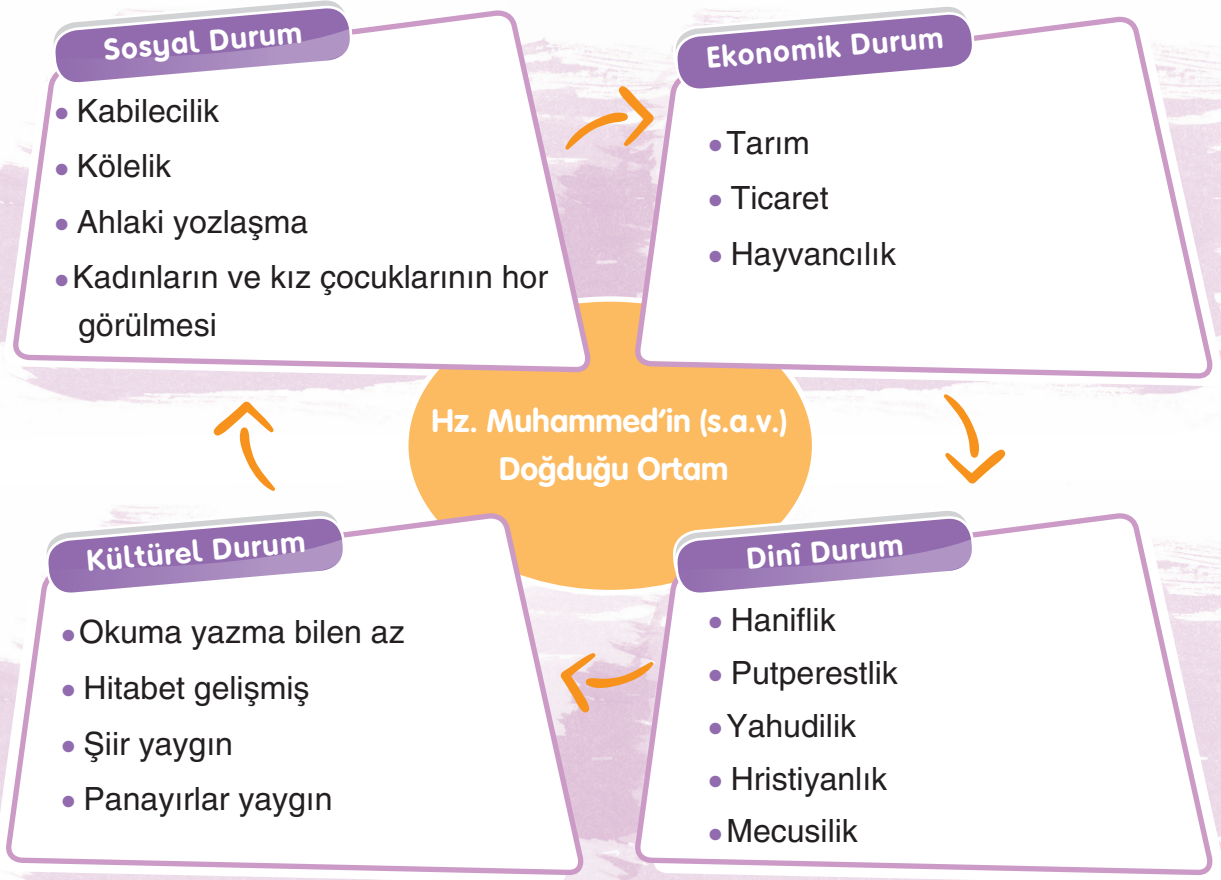
Putperest Araplar, yeryüzündeki ilk ibadethane olan Kâbe'nin içini putlarla doldurmuşlardı. Kâbe'deki putların sayısı 360'a ulaşıyordu. Ayrıca Arapların çoğunun evinde de put vardı.

Mekke ve Kâbe'yi gösteren bir gravür.

Mekkeli putperestler, aslında Yüce Allah'ın (c.c.) varlığını kabul ediyorlardı. Ancak putların, kendilerini Allah'a (c.c.) yaklaştıracığına inanıyorlardı. Böylece Allah'ın (c.c.) birliği anlamına gelen tevhit inancından saparak Yüce Yaratıcı'ya ortak koşuyorlardı. Bu sebeple puta tapanlara, "Allah'a ortak koşan" anlamına gelen **müşrik** de denilmiştir.

Mekke'de, Hz. İbrahim Peygamber'in (a.s.) açıklayıp öğrettiği tevhit inancına sahip kişiler de bulunuyor ve bunlara **Hanif** deniliyordu. Hanifler putlara tapmıyor, Allah'ın (c.c.) var ve bir olduğuna; eşinin ve benzerinin bulunmadığına inanıyorlardı. Arap Yarımadası'nda puta tapanlar ve Hanifler dışında Musevilik, Hristiyanlık, Mecusilik (ateşe tapıcılık) gibi dinlere mensup olanlar ve gök cisimlerine tapanlar da yaşamaktaydı.

Hız. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu ortamın özelliklerini gösteren bir şema

Okuma Metni

FİL OLAYI

Habeşistan Krallığı'nın Yemen Valisi Ebrehe, Hristiyanlığı Araplar arasında yaymak ve Arapları Kâbe ziyaretinden vazgeçirmek için San'a'da muhteşem bir kilise yaptırmıştı. Fakat Araplardan bu kiliseye ilgi gösteren olmadı. Bunun üzerine Ebrehe, büyük bir ordu ile Kâbe'yi yıkmak için Mekke'ye doğru yola çıktı. Arapların bu orduya karşı koyabilecek güçleri yoktu. Mekkeliler şehri boşaltarak etraftaki dağlara çekildiler.

Ebrehe, Mekke yakınlarında karargâhını kurdu. Kureyş kabilesinin başkanı olan Abdülmuttalip'e elçi göndererek kan dökmek üzere değil, sadece Kâbe'yi yıkmak için geldiğini bildirdi. Bu sırada Ebrehe'nin öncü kuvvetleri, Mekkelilerin sürülerine el

koymuşlardı. Bunlar arasında Abdülmuttalip'in iki yüz devesi de vardı. Abdülmuttalip, Ebrehe'ye giderek el konulan develerinin geri verilmesini istedi. Ebrehe:

– Ben, Kâbe'yi yıkmamam için ricaya geldiğini sanmıştım. Görüyorum ki sen, develerinin derdindesin. Bunu sana yakıştıramadım, deyince Abdülmuttalip büyük bir olgunlukla şu cevabı verdi:

– Ben develerin sahibiyim, onları istiyorum. Kâbe'nin de sahibi var. Onu, sahibi koruyacaktır.

Bu cevap karşısında Ebrehe, Abdülmuttalip'in develerini geri verdi.

Kur'an-ı Kerim'de de açıklandığı üzere Ebrehe, amacına ulaşamadı. Kâbe'yi yıkmak üzere hücumla geçileceği sırada, Ebrehe'nin her seferinde beraberinde bulundurduğu Mahmut adlı büyük fil ile diğer filler her türlü çabaya rağmen diz çöküp oldukları yerde kaldılar; Kâbe yönüne yürümediler. Bu sırada gökyüzünde beliren sürü sürü kuşlar, ağızlarında ve pençelerinde taşıdıkları küçük taşları, Kâbe'ye hücumla hazırlanan askerlerin üzerine bıraktı. Ebrehe'nin ordusu bir anda perişan oldu. Ordunun büyük bir kısmı orada öldü. Kaçıp kurtulabilen askerlerin bir kısmı ile Ebrehe, San'a şehrine döndü. Ancak Ebrehe, aldığı yaraların da etkisiyle çok geçmeden öldü.

Ordunun önünde yürüyen filler sebebiyle, tarihte bu hadiseye "Fil Olayı", bu olayın meydana geldiği seneye de "Fil Yılı" denilmiştir. Fil Olayı, Peygamberimizin (s.a.v.) doğumuna yakın bir zamanda meydana gelmiştir.

İbn-i Hişam, İslam Tarihi (es-Sîretü'n-Nebeviyye), C 1, s. 78-89;
İbn-i Kesir, Hz. Peygamber'in (s.a.v) (es-Sîretü'n-Nebeviyye) Hayatı, s. 84.
 (Özetlenip uyarlanmıştır.)

2. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) AİLESİ

Düşünelim

"Aile büyükleri" ifadesiyle kastedilen sizce kimlerdir?

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) soylu, şerefli ve tanınmış bir aileden gelmektedir. Onun soyu, Hz. İbrahim'in (a.s.) büyük oğlu Hz. İsmail'in (a.s.) çocuklarından Adnan'a kadar uzanmaktadır.

Peygamberimizin (s.a.v.) babası, Abdülmuttalip'in oğlu Abdullah; annesi ise Vehb'in kızı Âmine'dir. Babası Abdullah, Kureyş kabilesinin Hâşimoğulları kolundan; annesi Âmine ise yine aynı kabilenin Zühreoğulları kolundandır. Her ikisi de Mekkelidir.

Hız. Muhammed'in (s.a.v.) babası Abdullah, ticaretle uğraşıyordu. Mekke'nin güzel ahlaklı, iyi huylu, sevilen insanlarından biriydi. Âmine ile evlendikten bir süre sonra Suriye yönüne yaptığı bir ticaret yolculuğundan dönerken Medine'de hastalandı ve genç yaşta vefat etti. Medine'ye defnedilen Abdullah, Hız. Peygamber'in (s.a.v.) doğumundan yaklaşık iki ay kadar önce vefat etmiştir.

Peygamberimizin (s.a.v.) annesi Âmine; Mekke'de sevilen, beğenilen, güzel huylu, iffetli, iyi ahlaklı bir genç kızdı. Âmine, ailesinin onayıyla Abdullah ile evlendi. Bir süre sonra Hız. Muhammed'e (s.a.v.) hamile kalan Âmine, eşi Abdullah'ın vefatıyla sarsıldı. Ancak dünyaya getirdiği çocuğuna, babasızlığını hissettirmemeye çalıştı ve ona her zaman kol kanat gerdi. Evladını sevgi, şefkat ve merhametle büyüttü. Oğlu altı yaşındayken vefat etti.

Not Edelim

Hız. Peygamber'in (s.a.v.) annesi Âmine, ölüm döşegindeyken oğlunu şefkat dolu gözlerle süzdü. Oğlunu bağırına basıp uzun uzun öptü. Onun masum yüzüne bakarak şöyle dedi:

“Her yeni eskiyecek, her fâni yok olup gidecek,
Ben de öleceğim fakat buna gam yemem,
Namımı ebedî kılacak hayırlı bir halef bırakıyorum...”
Âmine bu sözleri söyledikten sonra vefat etti.

*Mahmud Esad, İslam Tarihi, s. 82.
(Uyarlanmıştır.)*

Peygamberimizin (s.a.v.) aile büyüklerinden biri de dedesi Abdülmuttalip'tir. Abdülmuttalip, Mekke'nin reisiydi. Saygı duyulan, görüşlerine değer verilen bir kişiydi. Abdülmuttalip, doğumundan itibaren torununu çok sevdi, ona yakın ilgi gösterdi. Torunu altı yaşındayken Âmine'nin ölümü üzerine de onun bakımını üstlendi.

Abdülmuttalip torununu çok sever, gittiği yerlere onu da götürürdü. Kimsenin oturmadığı minderine, torununu oturturdu. Yemeği getirildiği zaman da onu yanına alır, bazen de dizine oturtup yemeğin en güzel yerini ona yedirirdi.

Hız. Muhammed'in (s.a.v.) hayatında önemli yeri olan aile büyüklerinden bir diğeri, amcası Ebu Talip'ti. Ebu Talip, Abdülmuttalip'in oğullarından biriydi. Torununa sekiz yaşına kadar bakan Abdülmuttalip, ölmeden önce onu Ebu Talip'e emanet etmişti. Çünkü onun, Hız. Muhammed'e (s.a.v.) kendi evladı gibi bakacağını düşünüyordu.

Ebu Talip yeğenini çok seviyor, onu kendi çocuklarından ayrı tutmuyordu. Onun iyi bir şekilde yetişmesi, anne ve babasının yokluğunu hissetmemesi için elinden gelen çabayı gösteriyordu. Ebu Talip, yeğenine her zaman sahip çıkmış, peygamberliğinden sonra Hz. Muhammed'i (s.a.v.) müşriklere karşı korumuş, Mekkeli putperestlerin ona zarar vermelerine engel olmuştu.

Peygamberimizin (s.a.v.) hayatında, amcalarından Hz. Hamza (r.a.) ve Zübeyir'in de önemli bir yeri vardı. Örneğin Hz. Muhammed (s.a.v.), amcası Zübeyir ile ticaret yolculuğuna çıkmıştı. Ondan ticaretle ilgili bilgiler edinmişti. Hz. Hamza (r.a.) da yeğenini çok severdi. Onun Müslüman olması Peygamberimizi ve Müslümanları çok sevindirmişti. Hz. Hamza (r.a.), Peygamberimize (s.a.v.) her zaman destek olmuş ve onu korumuştur. Mekkeli müşriklere yapılan Uhud Savaşı'nda şehit olmuştu. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), amcası Abbas'a (r.a.) da gerekli sevgi ve saygıyı gösterirdi.

Peygamber Efendimizin (s.a.v.) sütannesinin adı Halime'dir. Halime, eşi Haris ve kızları Şeyma, Peygamberimiz (s.a.v.) evlerinde kaldığı süre boyunca ona sahip çıkmışlar; Efendimize (s.a.v.) sevgi, şefkat ve merhametle muamele etmişlerdir.

Etkinlik

Aşağıda verilen kimlik belgesini doldurunuz.

HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) KİMLİK BELGESİ	
ADI:	
DOĞUM YERİ:	
DOĞUM TARİHİ:	
AİLE BİLGİLERİ	
ANNE ADI:	SÜTANNE ADI:
BABA ADI:	SÜT KARDEŞ ADI:
DEDE ADI:	

3. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) DOĞUMU, ÇOCUKLUK VE GENÇLİK YILLARI

Düşünelim

Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu yerle ilgili neler biliyorsunuz?

Doğumu ve Çocukluğu

Hiz. Muhammed (s.a.v.), hicri takvime göre Rebiü'l-evvel ayının 12. gecesini, pazartesi günü sabaha karşı doğdu. Bu tarih, miladi olarak 20 Nisan 571'e karşılık gelmektedir. Âmine, doğumdan sonra hemen kayınbabası Abdülmuttalip'e haber göndererek torununun dünyaya geldiğini bildirdi. Abdülmuttalip, torununa Muhammed adını koydu ve onu kucağına alarak Kâbe'ye götürdü, Allah'a (c.c.) şükretti. Muhammed, "Güzel huyları, üstünlük ve meziyetleri çok olan, çok övülen" anlamına gelmektedir. Annesi Âmine de gördüğü bir rüya üzerine oğluna Ahmed adını koydu.

Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu evin yerinde günümüzde bir kütüphane vardır.

Abdülmuttalip, torununun doğumunun şerefine Mekkelilere ziyafet verdi. Mekkeliler ona, ataları arasında Muhammed adında bir kimse bulunmadığını hatırlatıp torununa bu ismi vermesinin sebebini sordular. Abdülmuttalip de "Onun, gökte ve yerde övülmesini istedim."¹ cevabını verdi.

Not Edelim

Ahmed (övülmüş, çokça övülen),
Mahmud (övülmüş, övülmeye değer olan),
Mustafa (seçilmiş, seçkin) da Peygamberimizin (s.a.v.) isimlerindedir.

1. İbn-i Kesir, Hiz. Peygamber'in (s.a.v.) Hayatı (es-Sîretü'n-Nebeviyye), s. 125.

Mekke, havası çok sıcak olması sebebiyle bebeklerin sağlıklı büyümesine elverişli değildi. Bu sebeple şehirdeki aileler, yeni doğan bebeklerini göçebe kabilelere mensup sütannelere verirlerdi. Böylece çocuklarının, havası temiz olan yerlerde sağlıklı bir şekilde büyümeleri sağlanırdı. Ayrıca şehir dışındaki yerlerde büyüyen çocukların daha düzgün Arapça öğrenmesi mümkün oluyordu. Hz. Muhammed (s.a.v.), bu geleneğe uygun olarak Halime adında bir sütanneye verildi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), sütannesinin ailesi içinde çok sevildi, onlara mutluluk ve bereket getirdi. Daha önce geçim sıkıntısı yaşayan bu aile, bolluk ve berekete kavuştu. Peygamberimiz (s.a.v.), dört yıl kadar sütannesinin yanında kaldı. Daha sonra Halime, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) Mekke'ye getirerek ailesine teslim etti.

Âmine, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) altı yaşındayken oğluyla beraber hem akrabalarını hem de eşi Abdullah'ın mezarını ziyaret etmek amacıyla Medine'ye gitti. Burada bir süre akrabalarının yanında kaldılar. Mekke'ye dönerken yolda Ebva denilen yerde hastalanan Âmine, vefat etti. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'i (s.a.v.), dadısı Ümmü Eymen Mekke'ye getirerek Abdülmuttalip'e teslim etti. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) sekiz yaşındayken dedesi de vefat etti. Ancak ölmeden önce o da torununu Ebu Talip'e emanet etti.

Etkinlik

Allah'ın Kutlu Elçisi Hz. Muhammed (s.a.v.), doğmadan önce babasını, altı yaşında da annesini kaybetmiştir. Bu durum, onun ne gibi zorluklar yaşamasına sebep olmuş olabilir? Düşüncelerinizi aşağıdaki satırlara yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Gençliği ve Evliliği

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), hayatının her döneminde olduğu gibi gençliğinde de güzel ahlaklı, iyi huylu bir insan olmuştur. O; daima doğruyu söylemiş, dürüst davranmış, verdiği sözü yerine getirmiş, emanetleri korumuştur. Bu gibi güzel özellikleri sebebiyle Mekkeliler tarafından sevilmiş ve sayılmıştır.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) amcası Ebu Talip ticaretle uğraş-
ıyor, bu amaçla zaman zaman çeşitli yerlere seyahat ediyordu. Peygamber Efendimiz
(s.a.v.) de bazen amcasıyla birlikte yolculuğa çıkıyordu. Böylece hem ticari hayat hak-
kında bilgi sahibi oluyor hem de değişik bölgeleri ve insanları tanıyordu.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) gençliğinde yaşadığı önemli olaylardan biri, amcalarıyla
birlikte Ficar Savaşı'na katılmasıdır. O, bu savaşta geri planda düşmanlardan atılan
okları toplamıştır.

İslam'dan önce Mekke'de insanların can ve mal güvenliği yoktu. Güçlüler, zayıfla-
rı ve kimsesizleri eziyor; özellikle şehre gelen yabancıların mallarına el koyuyorlardı.
Bunun üzerine bir grup duyarlı insan bir araya gelerek Mekke'de haksızlıkların önüne
geçmek, can ve mal güvenliğini sağlamak, iyilikte dayanışma içinde olmak amacıyla
Hılfu'l-Fudûl (Erdemliler Antlaşması) adıyla bir topluluk oluşturdular ve aralarında bir
antlaşma imzaladılar. Hz. Peygamber (s.a.v.) de bu topluluğun üyeleri arasında yer
aldı ve çalışmalarına aktif olarak katıldı. Peygamberliği döneminde söz konusu toplu-
luktan övgüyle bahseden Hz. Peygamber (s.a.v.), "... İslam'da böyle bir antlaşmaya
çağrılısam derhâl kabul ederim."¹ buyurmuştur.

Etkinlik

Hılfu'l-Fudûl topluluğuna katılması, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hangi ahlaki
özelliklere sahip olduğunu gösterir?

1. İbn-i Hişam, İslam Tarihi (es-Sîretü'n-Nebeviyye), C 1, s. 185.

Etkinlik

Kâbe, yıllar içinde yağmur vb. sebeplerle hasar görmüş, duvarlarında çatlaklar meydana gelmiş, hatta yıkılmaya yüz tutmuştu. Bu sebeple Mekkeliler toplanarak binayı yenilemeye karar verdiler. Hz. Muhammed (s.a.v.), Kâbe'nin tamiri sırasında otuz beş yaşındaydı.

Kâbe'nin duvarları, Hz. İbrahim (a.s.) tarafından yapıldığı söylenen temele kadar söküldü. Kureyş kabilesinin her bir kolunun inşa edeceği kısımlar kura ile belirlendi. Her kabile, kendi payına düşen kısmı örmeye başladı. Araplarca kutsal sayılan ve çok önem verilen Hacerü'l-Esved adlı siyah taşın yerine konulmasına sıra gelince her kabile, bu şerefın kendisine ait olmasını istedi. Bu durum aralarında anlaşmazlığa yol açtı. Ortaya çıkan anlaşmazlık neredeyse savaşa dönüşecekti. Bu sırada, yaşlı bir Mekkelinin önerisiyle Kâbe'nin avlusundan girecek ilk kişinin hakem tayin edilmesine karar verildi.

Bir süre sonra beklenen yerden Hz. Muhammed (s.a.v.) çıkageldi. Kureyşliler hep bir ağızdan "Bu, güvenilir (emin) bir kimsedir. Onun vereceği karara razıyız." dediler. Sorun Hz. Muhammed'e (s.a.v.) anlatıldığında o, hemen bir örtü istedi ve örtüyü yere serdi. Hacerü'l-Esved'i üzerine koydu. Her kableden birer kişiye, örtünün kenarlarından tutmalarını söyledi. Böylece taşı, konulacağı yere kadar getirtti. Burada, Hacerü'l-Esved'i kendi eliyle yerine yerleştirdi. Kureyşliler, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) problemi bu şekilde çözmesinden son derece memnun oldular.

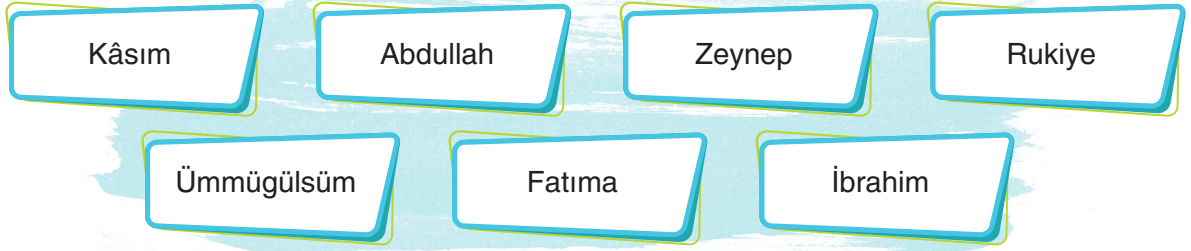
İbn-i Hişam, İslam Tarihi (es-Sîretü'n-Nebeviyye), C 1, s. 256-263.

(Özetlenip uyarlanmıştır.)

Yukarıdaki olay, Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) kişiliği ve toplumdaki konumu hakkında size nasıl bir fikir vermektedir?

Peygamberimiz (s.a.v.), ticaret hayatında güvenilirliği, dürüstlüğü ve başarısıyla dikkat çekti. Mekke'nin zengin kadınlarından Hz. Hatice'nin (r.a.) teklifiyle onun kervanlarını işletti. Daha sonra yirmi beş yaşındayken Hz. Hatice'yle (r.a.) evlendi. Bu evlilikten Kâsım, Abdullah, Zeynep, Rukiye, Ümmügülsüm ve Fatıma adında altı çocukları dünyaya geldi. Hz. Peygamber'in (s.a.v.), Hz. Hatice'nin (r.a.) vefatından sonra evlendiği Mariye adlı eşinden, İbrahim adında bir oğlu daha dünyaya gelmiştir.

Peygamberimiz'in (s.a.v) Çocukları

Çocukluk ve Gençlik Yıllarındaki Erdemli Davranışları

Hız. Muhammed (s.a.v.), doğmadan önce babasını, altı yaşında da annesini kaybetmişti. Annesinin ve babasının ilgisinden, şefkatinden, verecekleri eğitimden yoksun kalmıştı. Ancak o, hayatının her döneminde olduğu gibi hem çocukluğunda hem de gençliğinde ahlaklı ve erdemli bir yaşam sürmüştü. Hız. Muhammed (s.a.v.), gelecekte peygamber olarak gönderilecek; içinde yaşadığı toplumu ve tüm insanlığı iyiliklere, güzelliklere, erdemli davranışlara davet edecekti. Böyle bir insanın olumsuz davranışlara ve özelliklere sahip olması düşünülemezdi. Rabbimiz (c.c.), onu bu kutlu göreve en güzel şekilde hazırlayacaktı.

Hız. Muhammed (s.a.v.), çocukluğundan itibaren her zaman üstün ahlaka sahip bir insandı. O, bütün güzel özellikleri kendisinde toplamıştı. Vefakârdı, sevgi ve saygıya önem verirdi. Kendisini yetiştiren, üzerinde büyük emekleri olan aile bireylerini çok sever; onlara saygıda kusur etmezdi. Aile büyüklerini kırarak, üzecek söz ve davranışlardan özenle kaçınırdı. Onlara her zaman iyi davranır, güzel sözler söyleyerek aile büyüklerinin gönlünü almaya çalışırdı.

Peygamberimiz'i (s.a.v.) örnek almalı, aile büyüklerimize saygılı olmalıyız.

Not Edelim

Hız. Muhammed (s.a.v.) bir gün Medine'den Mekke'ye giderken Ebva'ya uğradı. Annesinin kabrini ziyaret etti. Ziyaret sırasında kabri eliyle düzeltti, üzüntüsünden ağladı. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) ağladığını gören Müslümanlar da ağladılar. Bu sırada niçin ağladığını soranlara Hız. Peygamber (s.a.v.), şöyle cevap verdi: **“Annemin bana olan şefkat ve merhametini hatırladım da ağladım.”**

İbn-i Sa'd, et-Tabakâtü'l Kübra, C 1, s. 117.

Sevgili Peygamberimiz Hız. Muhammed (s.a.v.), Hız. Ali'nin (r.a.) annesi ve Ebu Talip'in eşi olan Fatıma'ya da hayatı boyunca iyi davranmış, saygıda kusur etmemişti. Onu sık sık ziyaret etmişti. Fatıma Hanım öldüğünde Hız. Peygamber (s.a.v.), **“Annem öldü.”** ifadesini kullanmıştı. Cenaze merasiminde bulunanlar, Hız. Peygamber'in (s.a.v.) ona karşı gösterdiği bu hürmet ve alakanın sebebini sormuşlar, Peygamberimiz (s.a.v.) de **“Ebu Talip'ten sonra bu kadıncağız kadar bana iyiliği dokunan hiçbir kimse yoktur...”** buyurmuştu. Onun ölümü karşısında üzüntüsünü şöyle belirtmişti: **“O benim annemdi... Benim karnımı doyurur, saçımı tarardı.”**¹

Hız. Peygamber (s.a.v.) bir gün otururken sütannesi ve süt kardeşi geldiler. Hız. Peygamber (s.a.v.) hemen ayağa kalkarak omuzlarına örttüğü şalının bir ucunu sütannesinin altına serdi. Hız. Peygamber (s.a.v.), süt kardeşini de önüne oturttu.² Huneyn Savaşı'ndan sonra ele geçirilen esirlerin arasında Peygamberimizin (s.a.v.) süt kardeşi Şeyma da vardı. Hız. Peygamber (s.a.v.) onu, ailesinin yanına gönderdi.³ Hız. Peygamber (s.a.v.), dadısı Ümmü Eymen'i (r.a.) de çok sever, ona saygılı davranırdı. Ona, **“Sen benim ikinci annem sayılırsın.”**⁴ diyerek iltifat ederdi.

Etkinlik

Peygamberimizin (s.a.v.), kendisinin üzerinde emeği olan büyüklerine karşı davranışları, onun hangi ahlaki özelliklere sahip olduğunu gösterir? Sınıfınızda tartışınız.

1. Yakubi, Tarih-i Yakubi, C 2, s. 14.

2. İbn-i Sad, et-Tabakâtü'l Kübra, C 1, s. 113-114.

3. İbn-i Hişam, İslam Tarihi (es-Sîretü'n-Nebeviyye), C 4, s. 109.

4. Bünyamin Erul, TDV İslam Ansiklopedisi, “Ümmü Eymen” Maddesi, C 42, s. 317.

Hz. Muhammed (s.a.v.), hayatının diğer dönemlerinde olduğu gibi çocukluk ve gençlik yıllarında da hiçbir zaman kötülöklere yaklaşmadı. Ahlakaya aykırı fiillerin işlendiği yerlerden hep uzak durdu. Hz. Muhammed (s.a.v.), kendisine vahiy gelmeden önce Arap Yarımadası'nda yaygın olan Yahudilik, Hristiyanlık ve Mecusilik gibi dinlerden hiçbirine inanmadı. Putlara tapan Mekke'li müşrikler arasında büyümesine ve yaşamasına rağmen putperestliğe de ilgi duymadı, putlara tapmadı. Putlar için kesilen kurbanların etinden yemedi. Müşriklerin âdetlerinden uzak durdu. Resulullah'ın (s.a.v.) ahlakı Kur'an'dı. Yani Kur'an ahlakından ibaretti. O, şahsı için kimseye kin tutmaz ve intikam almazdı. Ne kötü söz söyler ne de kimseye kötölük ederdi. İnsanlara kaba ve kırıcı davranmazdı.

Not Edelim

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatıyla ilgili ilk eserleri yazanlar şöyle diyor:

“Resulullah Aleyhisselam; gençlik dönemine girinceye kadar mertlik ve insanlık bakımından içinde bulunduğu toplumun en üstünü, ahlakça en güzeli, soy sopça en şerefli, komşuluk haklarını en iyi gözeteni, yumuşak huylu oluşuyla en büyüğü, doğru sözlülükte en yücesi, kötölükten ve insanları alçaltan huylardan uzak duruşta en önde olanıydı. Yüce Allah, onda bütün iyi haslet ve meziyetleri toplamıştı.”

İbn-i Hişam, İslam Tarihi, C 1, s. 245.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) en önemli özelliklerinden biri, adalete önem vermesidir. O, hayatının her döneminde hak ve hukuk konusunda duyarlı davranmıştır. Başkalarının haklarına saygı konusunda çok titizlik göstermiş, hiç kimsenin hakkına el uzatmamıştır. Hz. Muhammed (s.a.v.), kimsenin hakkını yemediği gibi insanların hakkının yenmesine de karşı çıkmıştır.

Peygamberimizin (s.a.v.) gençlik döneminde bir gün bir tüccar, Mekke'ye satılık mal getirmişti. O dönemin ileri gelen kişilerinden biri olan Ebu Cehil, bu malları beğendi ve tüccarın yabancı olmasından yararlanarak malını ucuza satın almak istedi. Tüccara, zarar edeceği bir fiyat önerdi. Tüccar bunu kabul etmeyince Ebu Cehil, Mekke'deki ağırlığını ve konumunu kullanarak satıcıyı tehdit ederek onun malını zorla elinden aldı. Çünkü Mekke'deki herkes ondan korkar ve hiç kimse onu karşısına almak istemezdi. Bunu bilen Ebu Cehil, kendinden emin bir şekilde evine gitti. Tüccar şaşırmıştı. Çaresizlik içinde ne yapacağını düşünürken birisi, “Muhammed'e git, o senin hakkını alır.” dedi. Tüccar, son çare olarak denileni yaptı ve başına gelenleri Hz. Muhammed'e (s.a.v.)

anlattı. Bunun üzerine Hz. Muhammed (s.a.v.) hemen Ebu Cehil'in evine giderek ona seslendi. Karşısına çıkan Ebu Cehil'i, bu davranışı yüzünden uyardı. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) bu cesur hareketi karşısında ne yapacağını bilemeyen Ebu Cehil, öylece tepkisiz kalakalmıştı. Adamın malının bedelini verdi. Olayı gören ve duyan Mekkeliler çok şaşırılmıştı.¹

Bizler de Sevgili Peygamberimizi (s.a.v.) örnek alalım. Onun gibi güzel ahlaklı, saygılı, iyi geçimli bir insan olalım. Peygamberimiz gibi merhametli, adaletli, iyiliksever, büyüklerine saygılı bir kişi olmak için çaba harcayalım. Kişiye ve topluma zarar veren her türlü kötülükten uzak duralım.

Etkinlik

Peygamberimizin (s.a.v.) çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarıyla kendi davranışlarınızı karşılaştırınız. Onun güzel ahlakıyla sizin davranışlarınız arasında ne gibi fark ve benzerlikler olduğunu değerlendiriniz.

4.

HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) MEKKE VE MEDİNE YILLARI

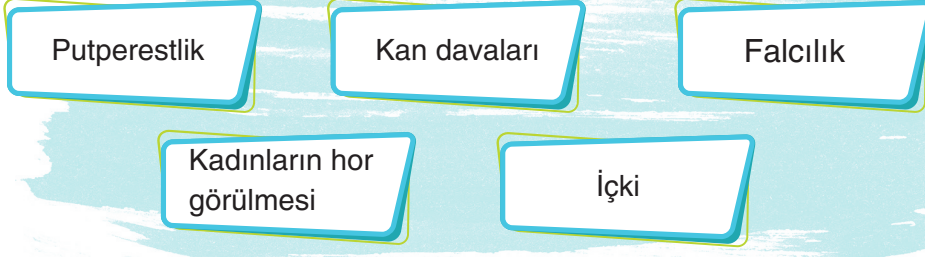
Düşünelim

Hz. Muhammed (s.a.v.) hangi yılda peygamber olmuştur? Onun peygamberlik hayatının kaç yılı Mekke'de, kaç yılı Medine'de geçmiştir?

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) yaşadığı dönemde, Mekke ve çevresinde insanların çoğu putlara tapıyordu. İnsanlar; taştan, tahtadan ve yiyecek maddelerinden yaptıkları putları tanrı kabul ediyorlardı. Acıktıkları zaman da yiyecek maddesinden yaptıkları putları yiyorlardı. O dönemde, toplumda putperestlik yanında içki, kumar, haksızlık, tefecilik, kadınların ve kız çocuklarının hor görülmesi gibi kötülükler de yaygındı. İşte Hz. Muhammed (s.a.v.), Arap toplumunda yaşanan bu kötülüklerden büyük rahatsızlık duyuyordu; Mekke toplumunun putlara tapmasının, cahilce tutum ve davranışlarda bulunmasının nasıl düzeleceğini merak ediyordu. Bu sebeple O, 35 yaşından itibaren her yıl ramazan ayında, Nur Dağı'ndaki Hira Mağarası'na gitmeye başladı. Hz. Muhammed (s.a.v.) orada Allah'ın (c.c.) varlığı ve birliği üzerinde düşünüyordu.

1. İbn-i Hişam, İslam Tarihi (es-Sîretü'n-Nebeviyye), C 2, s. 37-39.

İslam'ın geldiği dönemlerde yaygın olan bazı kötülükler

610 yılının Ramazan ayında, Hz. Muhammed (s.a.v.) yine Nur Dağı'nda bulunuyordu. Bir gece o, uyku ile uyanıklık arasında olduğu hâlde bir ses duydu. Sesin sahibi ona, "Oku!" diyordu. Hz. Muhammed (s.a.v.) hemen doğruldu ve etrafına baktı. Birden o, karşısında Vahiy Meleği Cebrail'i gördü. Hz. Muhammed (s.a.v.), "Ben okuma bilmem." dedi. Bu konuşma aralarında üç kez tekrar etti. Her defasında, Cebrail (a.s.) Hz. Muhammed'i (s.a.v.) sıkıca kucaklayıp bıraktı.¹ Sonunda Cebrail (a.s.) ona, Alâk suresinin ilk ayetlerini vahyetti. Bu ayetlerde Yüce Allah (c.c.) şöyle buyuruyordu:

"Yaratan Rabb'inin adıyla oku! O, insanı embriyodan yaratmıştır.

Oku! Kalemle (yazmayı) öğreten, insana bilmediğini bildiren Rabb'in, sonsuz kerem sahibidir."²

Peygamberimize (s.a.v.) ilk vahyin geldiği Hira Mağarası'ndan bir görünüm

1. İbn-i İshak, Kitâbü's-Siyer ve'l-Meğâzî, s. 175.

2. Alâk suresi, 1-5. ayetler.

Davet Süreci

Alâk suresinin ilk ayetlerinden sonra bir süre Hz. Muhammed'e (s.a.v.) vahiy gelmedi. Ancak daha sonra vahiy süreci devam etti. Bir gün Hira Mağarası'ndan dönerken Cebrail (a.s.) yine Hz. Muhammed'e (s.a.v.) göründü. Bunun üzerine Hz. Muhammed (s.a.v.) hemen evine gelip yatağına uzandı. Bu sırada Yüce Allah (c.c.) ona, Müddessir suresinin ilk beş ayetini vahyetti. Bu ayetlerde şöyle buyrulmuştur: **“Ey örtüsüne бүrүnen! Kalk ve uyar! Sadece Rabb'inin büyüklüğünü dile getir. Elbiseni tertemiz tut. Her türlü pislikten uzak dur.”**¹

Etkinlik

Müddessir suresinin ilk beş ayetinde Allah (c.c.), Hz. Muhammed'den (s.a.v.) neler istemektedir?

Not Edelim

Müddessir suresinin ilk ayetlerinden sonra Peygamberimiz (s.a.v.) insanları Allah'ın (c.c.) varlığına ve birliğine inanmaya, putlara tapmaktan vazgeçmeye çağırdı. Bu çağrıya uyarak İslam'ı kabul eden ilk kişiler şunlardır: Peygamberimizin (s.a.v.) eşi Hz. Hatice (r.a.), yakın dostu Hz. Ebu Bekir (r.a.), amcasının oğlu Hz. Ali (r.a.), özgür bıraktığı kölesi Hz. Zeyd bin Hârise (r.a.).

Hz. Muhammed (s.a.v.) peygamberlikle görevlendirildikten sonra İslam'a davetini üç yıl gizlice sürdürdü. **“(Ey Muhammed!) Sen, sana buyurulanı açıkça duyur, müşriklere aldırış etme!”**² ayetinin inmesiyle birlikte İslam'ı insanlara açıktan anlatmaya başladı. Hz. Muhammed (s.a.v.), insanları Allah'ın (c.c.) varlığına ve birliğine inandırmak için büyük çaba harcadı. Mekkelilere, putlara tapmanın Allah'a (c.c.) şirk (ortak) koşmak olduğunu ve bundan kaçınmaları gerektiğini defalarca anlattı. Özellikle açıktan İslam'a davet süreciyle birlikte Mekkeli müşrikler, Hz. Muhammed'e (s.a.v.) tepki gösterdiler. Müslümanlara baskı ve işkenceler yaptılar. Müslüman olanların sayısının artması onları daha çok öfkelenirdi. Bunun üzerine Mekke'nin ileri gelen inkârcıları, Müslümanlara daha çok baskı uyguladılar. Onları, Müslüman olmaktan vazgeçip tekrar putperest olmaya zorladılar. Fakat inkârcılar ne kadar baskı ve işkence yaparsa yaparsın, Müslümanlar yine de dinlerinden vazgeçmedi.

1. Müddessir suresi, 1-5. ayetler.

2. Hicr suresi, 94. ayet.

Habeşistan Hicretleri

Düşünelim

Bir dünya haritasından Habeşistan'ın yerini belirlemeye çalışınız.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamber oluşunun üzerinden beş yıl geçmiş, zaman içerisinde Müslüman olanların sayısı artmıştı. Ancak bu süreçte Mekkeli müşrikler Müslümanlara uyguladıkları baskı ve işkenceleri artırdılar. Onlar özellikle zayıf, kimse-siz, kendisini koruyacak akrabası veya kabilesi olmayan kişilere daha çok baskı uygula-dılar. Bu baskılar iyice dayanılmaz hâle gelince Peygamberimiz (s.a.v.), 615 yılında bir grup Müslüman'ın Habeşistan'a hicret (göç) etmesine izin verdi. Habeşistan'ın adil, başkalarının inançlarına saygı duyan, Hristiyan bir kralı vardı. Bu sebeple Habeşis-tan'a giden Müslümanlar, orada rahat etti. Mekkeli müşriklerin baskıları artınca 616 yılında Peygamberimizin (s.a.v.) amcasının oğlu Hz. Cafer (r.a.) başkanlığında, yüz kişiye yakın Müslüman daha Habeşistan'a hicret etmiştir.

Etkinlik

Mekkeli müşrikler bir elçi göndererek Habeşistan kralından, ülkesine gelen Müslü-manları geri göndermesini istediler. Ancak kral, onların bu isteğini kabul etmedi.

Sizce Habeşistan kralı Mekkeli müşriklerin isteğini niçin kabul etmemiş olabilir? Öğ-retmeninizden de bilgi alarak bu konuda sınıfta tartışma ortamı oluşturunuz.

Boycot Yılları

Mekke'de İslam dini yayılıyor, Müslüman olanların sayısı yavaş yavaş da olsa gün geçtikçe artıyordu. Yaptıkları baskılara, işkence ve eziyetlere rağmen Müslüman olan-ların çoğalması, Mekkeli müşrikleri iyice öfkeliyordu. Müşrikler, İslam'ın yayılmasını engellemek için Müslümanlara boykot uyguladılar. Müslümanlarla ilişkilerini kestiler. Müslümanları, Mekke'nin kenar mahallelerinden birine âdeta hapsedtiler. Boykot sü-recinde Müslümanlar iyice yoksullaştı. Neredeyse yiyecek ekmek, içecek su bulamaz hâle geldiler. Bu ağır boykot, 616-619 yılları arasında yaklaşık üç yıl sürdü.

Bazı insafli ve vicdanlı kimselerin çabasıyla 619 yılında Müslümanlara uygulanan boykot sona erdirildi. Ancak bu sıkıntılı olaydan sonra başka üzücü gelişmeler de ya-şandı. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) amcası Ebu Talip, Müslüman değildi. Ancak o, Müs-lüman olmamasına rağmen Hz. Peygamber (s.a.v.) insanlara İslam dininin ilkelerini anlatırken ona destek oluyor, yeğenini inkârcılara karşı koruyordu. 620 yılında, yıllar-ca Peygamberimize (s.a.v.) destek olan amcası Ebu Talip öldü. Onun ölümünden kısa

bir süre sonra da Peygamberimizin (s.a.v.) sevgili eşi Hz. Hatice (r.a.) vefat etti. Bu iki güzel insanın öldüğü seneye İslam tarihinde “Hüzün Yılı” denir. Çok sevdiği amcası Ebu Talip’in ölümü ve kendisine yıllardır destek olan eşi Hz. Hatice’nin (r.a.) vefatı, Hz. Muhammed’i (s.a.v.) derin bir üzüntüye sevk etti.

Taif Yolculuğu

Özellikle Ebu Talip’in ölümünden sonra Mekkeliler, Hz. Muhammed’e (s.a.v.) uyguladıkları baskıyı iyice artırdılar. Peygamberimizi (s.a.v.) hem rahat bırakmadılar hem de onun İslam’ı anlatmasını engellediler. İslam’a ve Müslümanlara yönelik baskılar iyice dayanılmaz hâle gelince Hz. Muhammed (s.a.v.), yanına azatlı kölesi Hz. Zeyd’i (r.a.) de alarak Mekke’ye yakın bir şehir olan Taif’e gitti. Orada güçlü bir kabile olan Sakifliler vardı. Zaten Hz. Peygamber’in (s.a.v.) amacı da hem Sakiflilere İslam’ı anlatmak hem de onlardan, Mekke’li müşriklere karşı kendisini korumalarını istemektir. Peygamberimiz (s.a.v.), onları putlara tapmaktan vazgeçmeye, Allah’a (c.c.) iman etmeye çağırırdı. Ancak Taifliler, Hz. Peygamber’in (s.a.v.) davetini kabul etmediler. Üstelik bununla da yetinmediler. Kölelerini, çocuklarını ve işi gücü olmayan kimseleri kışkırtıp Hz. Muhammed’i (s.a.v.) taşa tuttular. Ona bağırıp çağırdılar, kendisine hakaret ettiler.

Hz. Muhammed (s.a.v.) Taif’e, İslam’ı anlatmak amacıyla ve iyi düşüncelerle gitmişti. Ancak başıboş insanlar kendisini taş yağmuruna tutmuş ve birden etrafını kuşatmıştı. Hz. Zeyd (r.a.) vücudunu Peygamberimize (s.a.v.) siper etmiş ve O’nu taşlardan korumaya çalışmıştı. Hem Peygamberimizin (s.a.v.) hem de Hz. Zeyd’in (r.a.) atılan taşlardan dolayı vücudu kanlar içinde kaldı. Neye uğradığını şaşırarak Hz. Muhammed (s.a.v.) hemen bir bahçeye sığındı. Bir süre orada dinlendi. Addas adında bir köle, Peygamberimize (s.a.v.) biraz meyve verdi. Bu kişi, bir süre Peygamberimizle (s.a.v.) konuştuğundan sonra Müslüman oldu.¹ Daha sonra da Hz. Muhammed (s.a.v.) Taif’ten ayrılarak Mekke’ye döndü.

Etkinlik

Hz. Muhammed (s.a.v.) Taif’e niçin gitmiştir? Orada nasıl karşılanmıştır?

İsrâ ve Miraç Olayı

Düşünelim

Hangi kandillerin isimlerini biliyorsunuz?

İsrâ kelimesi sözlükte, gece yürüyüşü anlamına gelir. Dinî bir kavram olarak ise **İsrâ**, Hz. Peygamber’in (s.a.v.) hicretten yaklaşık bir buçuk sene evvel, Miraç Gecesi’nde Kâbe’den alınıp Kudüs’teki Mescid-i Aksâ’ya Allah’ın (c.c.) izniyle götürülmesine

1. İbn-i Kesir, Hz. Peygamber’in (s.a.v.) Hayatı (es-Sîretü’n-Nebeviyye), s. 241-243.

denir.¹ Bu konuyla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: “Bir gece, kendisine bazı ayetlerimizi gösterelim diye kulunu Mescid-i Haram’dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ’ya götüren Allah, eksikliklerden münezzehtir. O, gerçekten her şeyi işitmekte ve görmektedir.”²

Mescid-i Aksâ

Mescid-i Aksâ'nın bulunduğu Kudüs'ten bir görünüm

Miraç kelimesi ise sözlükte; göğe çıkma, çıkılacak ve yükselecek yer vb. anlamlara gelir.³ Dinî bir kavram olarak da Miraç, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Recep ayının 27. gecesinde, Mekke'den Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya götürülmesi, oradan da göğe yükseltilerek Allah'ın (c.c.) ayet ve olağanüstü nimetlerinin kendisine gösterilmesi demektir.⁴

Etkinlik

Miraç Gecesi, Müslümanlar için önemli bir zaman dilimidir. Bu gece, Müslüman toplumlarda Miraç Kandili olarak kutlanır. Çevrenizde kandillerde neler yapılmaktadır?

İsrâ ve Miraç olayı, Hz. Muhammed'e (s.a.v.) yaşadığı üzüntü ve zorlukları az da olsa unutturdu. Bu olay ortaya çıkınca Mekkeli inkârcılar, Hz. Muhammed'e (s.a.v.) yine inanmadılar. Hatta onunla alay ettiler. Ancak başta Hz. Ebu Bekir (r.a.) olmak üzere bütün Müslümanlar, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yaşadığı ve anlattığı her şeyin doğru olduğuna gönülden inandılar.

Medine'ye Hicret

Düşünelim

Hicret ve muhacir kavramları hakkında neler biliyorsunuz?

Taif'ten döndükten sonra Peygamberimiz (s.a.v.), hac ibadeti için başka şehirlerden Mekke'ye gelen yabancılara, İslam'ı anlatmaya ağırlık verdi. Mesela o, 620 yılının hac

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 178.

2. İsrâ suresi, 1. ayet.

3. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 240.

4. İbn-i Kesir, Hz. Peygamber'in (s.a.v) Hayatı (es-Sîretü'n-Nebeviyye), s. 221-223.

mevsiminde, Akabe denilen yerde, Medine'den gelen Hazreç kabilesine mensup altı kişiyle görüştü. Onlara İslam'ı anlattı. Bu kişiler de kelime-i şهادet getirip Müslüman oldular. Allah'ın (c.c) varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğine iman ettiler. Aynı insanlar bir yıl sonra, kendilerine katılan altı kişiyle birlikte toplam on iki kişi olarak Akabe'de yine Hz. Peygamber'le buluştular. Onlar, hep birlikte Müslüman olup Hz. Muhammed'e (s.a.v.) bağlılık yemini ettiler. Kötülüklerden uzak duracaklarına, kimseye iftira atmayacaklarına, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) emirlerine bağlı kalacaklarına dair söz verdiler. Tarihte bu olay, **Birinci Akabe Biatı** olarak adlandırılır.

Birinci Akabe Biatı'na katılan Müslümanlar, Medine'de İslam'ı yaymaya başladılar. Onların gayretli çalışmalarıyla Medine'de birçok kişi Müslüman oldu. Aradan bir yıl geçti. Medineli Müslümanlar, hac mevsiminde yine Mekke'ye geldiler. Önceden kararlaştırıldığı gibi yine Akabe denilen yerde Hz. Peygamber'le (s.a.v.) buluştular. Peygamberimizle (s.a.v.) konuşup görüştüler. Hz. Peygamber (s.a.v.) onlara Kur'an okudu, İslam'ın temel ilkelerini hatırlattı. Bu defa gelenler, ikisi kadın olmak üzere toplam yetmiş beş kişi idiler.¹

Akabe'de toplanan Medineli Müslümanlar, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) can kulağıyla ve dikkatlice dinlediler. Hepsi Müslüman olan bu kişiler, Hz. Peygamber'den (s.a.v.) Medine'ye gelip yerleşmesini istediler. Medineli Müslümanlar; Hz. Peygamber'in (s.a.v.) emirlerine bağlı kalacaklarına, onu her türlü zorluğa karşı kendi çocuklarını ve kadınlarını korudukları gibi koruyacaklarına, İslam'ın ilkelerine uyacaklarına dair yemin ettiler. 622 yılında gerçekleşen bu olay, İslam tarihinde **İkinci Akabe Biatı** olarak adlandırılır.²

Etkinlik

Akabe biatlarının Müslümanların Mekke'den Medine'ye hicret etmesindeki rolü ve önemi nedir? Sınıfınızda tartışınız.

Müslümanlara yönelik baskı ve eziyetler iyice artınca Peygamberimiz (s.a.v.), Müslümanların Medine'ye hicret etmelerine izin verdi. Bunun üzerine Müslümanların büyük bölümü gizlilik içerisinde, gruplar hâlinde Medine'ye hicret etti. Hz. Ömer (r.a.) gibi bazı kişiler ise açıkça ilan ederek Medine'ye gitti. Bu sırada Hz. Muhammed (s.a.v.) de hicret için hazırlıklara başladı. Kendisinde bulunan, Mekkelilere ait değerli emanetleri amcasının oğlu Hz. Ali'ye (r.a.) bıraktı. Ondan, bu emanetleri sahiplerine ulaştırmasını istedi. Hz. Peygamber (s.a.v.), Hz. Ali'ye (r.a.) kendi yatağında uyumasını söyleyerek kimseye görünmeden evden çıktı. Bu sırada bazı kişiler, dışarı çıktığında kendisini öldürmek için Hz. Muhammed'in (s.a.v.) evini kuşatmıştı. Peygamberimiz (s.a.v.), Allah'a sığınıp dua ederek gecenin karanlığında evinden çıktı; birlikte hicret edeceği Hz. Ebu Bekir'in (r.a.) evine gitti. Peygamberimizi (s.a.v.) öldürmek için bekleyen Mekkeliler, sabah onun evine girdiler. Ancak Hz. Peygamber'in (s.a.v.)

1. İbn-i Kesir, Hz. Peygamber'in (s.a.v) Hayatı (es-Sîretü'n-Nebeviyye), s. 254.

2. İbn-i Kesir, Hz. Peygamber'in (s.a.v) Hayatı (es-Sîretü'n-Nebeviyye), s. 254-256.

yatağında Hz. Ali'yi (r.a.) görünce çok şaşırdılar. Daha sonra da Hz. Peygamber'i yakalamak için çalışma başlattılar.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) ve Hz. Ebu Bekir (r.a.), Mekkelilerin kendilerini takip edeceğini biliyorlardı. Bu sebeple onlar, önce Medine yoluna ters yönde olan Sevr Mağarası'na gittiler. Orada birkaç gün saklandılar. Ortalık sakinleşince de Sevr Mağarası'ndan ayrılıp Medine'ye doğru yola çıktılar. Onlar, bir süre sonra Kuba denilen yere ulaştılar. Peygamberimiz (s.a.v.), Kuba'da birkaç gün konakladı, orada bir de mescit yaptırdı. İslam tarihinde yapılan bu ilk mescit, **Kuba Mescidi** olarak bilinir. Hicret yolcuları, Medine yolu üzerindeki Ranuna'da ilk cuma namazını kıldılar. Daha sonra yola devam edip Medine'ye ulaştılar. Medineli Müslümanlar, Peygamberimizi (s.a.v.) büyük bir sevinçle karşıladılar. 622 yılının Eylül ayında gerçekleşen bu olaya **Hicret** denir.

Peygamberimizin (s.a.v.) hicret sırasında kaldığı Sevr Mağarası'ndan bir görünüm

Medine Dönemi

Düşünelim

Medine, Müslümanlar açısından neden önemlidir?

Hicret'le birlikte Mekke Dönemi sona erdi, Medine Dönemi başladı. Peygamberimiz (s.a.v.), Medine'de İslam toplumunu oluşturmak için sistemli çalışmalar yaptı. Onun bu amaçla yaptığı çalışmaları öğrenelim.

İslam Toplumunun Oluşması İçin Yaptığı Çalışmalar

Peygamberimiz (s.a.v.), Medine'de İslam toplumunu oluşturma yolundaki ilk adımı, burada bir mescit yaptırarak atmıştır. Mescid-i Nebi adı verilen bu mescidin yapımında Peygamberimiz (s.a.v.) de dâhil olmak üzere hemen hemen bütün Müslümanlar çalışmıştır.

Peygamberimiz (s.a.v.), Mescid-i Nebi'nin bitişiğine **Suffe** adı verilen bir bölüm yaptırdı. Burada kimsesiz Müslümanlar barınıyor ve ilim öğreniyorlardı.

Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlara **mu hacir**; onlara destek olan, her türlü yardımı yapan Medineli Müslümanlara ise **ensar** denir. Mekke'den Medine'ye gelen Müslümanlar, sahip oldukları pek çok şeyi geride bırakmışlardı. Bu sebeple onlardan pek çoğu, Medine'de fakir sayılırdı. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.), Mekke'den

hicret eden her bir Müslüman'la Medineli bir Müslüman'ı kardeş ilan etti. Böylece Medineli Müslümanlar (ensar), kendi şehirlerine hicret eden Müslümanlarla (muhacir) sahip oldukları şeyleri paylaştılar. Koyunlarına, develerine, bahçelerine ve hatta evlerine öz kardeşleri gibi onları da ortak ettiler. Bu olay, Medine'de İslam toplumunun oluşmasına; Müslümanlar arasında kardeşlik, birlik ve dayanışma duygularının güçlenmesine katkı sağladı.

Peygamberimizin kabrinin bulunduğu Mescid-i Nebi'den bir görünüm

Medine'de Evs ve Hazreç adında iki büyük Arap kabilesi vardı. Bu iki kabile arasında, nedeni çok eskilere dayanan bir düşmanlık ve rekabet söz konusuydu. Hz. Muhammed (s.a.v.), bu iki kabilenin arasındaki düşmanlığa son verdi ve onları barıştırdı.

Hız. Peygamber (s.a.v.), Medine'de barış ve huzur ortamını sağlamak için Yahudilerle de bir anlaşma yapmıştır. Bu anlaşmayla Müslümanların ve Yahudilerin birbirlerine zarar vermemesi, din ve inançlarında özgür olması kayıt altına alınmıştır. Medine'ye bir saldırı gerçekleştiğinde şehrin her iki toplumsal grup tarafından savunulması öngörülmüştür. Bu anlaşmaya **Medine Sözleşmesi** denilmiştir.

Mekkeli müşriklerle Müslümanlar arasında 624, 625 ve 627 yıllarında Bedir, Uhud ve Hendek savaşları meydana gelmiştir. Bu savaşlarda Medine'ye saldıran müşriklerin İslam'ı yok etme çabaları başarısızlıkla sonuçlanmış, yüce dinimiz günden güne yayılmaya devam etmiştir.

Hudeybiye Antlaşması ve Mekke'nin Fethi

628 yılında Peygamberimiz (s.a.v.), sahabileriyle birlikte Kâbe'yi ziyaret etmek için Mekke'ye doğru yola çıkmış ancak müşrikler, onların şehre girmesine izin vermemiştir. Bunun üzerine Hudeybiye Antlaşması imzalanmıştır. Antlaşmada, Müslümanların Kâbe'yi bu yıl değil, gelecek yıl ziyaret etmesi öngörülmüştür. Yine bu antlaşmaya göre Mekke'den biri Medine'ye sığınırsa Mekkelilere iade edilecekti. Ancak Medineli biri, Mekke'ye sığınması durumunda geri verilmeyecekti. Antlaşma on yıl geçerli olacaktı.

Hudeybiye Antlaşması'ndan iki yıl kadar sonra müşrikler antlaşmayı bozdular. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (s.a.v.), 630 yılında büyük bir orduyla Mekke'ye doğru hareket etti. Ciddi bir çatışma olmadan ve önemli bir direnişle karşılaşmadan Mekke fethedildi. Kâbe putlardan temizlendi.

Veda Haccı ve Veda Hutbesi

Mekke'nin fethinden sonra Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'ye döndü. 632 yılında, hac görevini yerine getireceğini Müslümanlara bildirdi. Bunun üzerine Allah Resulü (s.a.v.) ile hac yapmak isteyen binlerce Müslüman, Mekke'ye doğru yola çıktı. Hz. Peygamber (s.a.v.), Mekke'ye ulaşmış burada hac ibadetini yaptı. Onun yaptığı bu hacca, **Veda Haccı** denir. Peygamberimiz (s.a.v.), Veda Haccı sırasında Arafat'ta toplanan yüz bin kadar Müslüman'a bir konuşma yaptı ve onlarla vedalaştı. Onun bu konuşması, **Veda Hutbesi** olarak adlandırıldı.

Not Edelim

Peygamberimizin (s.a.v.), Veda Hutbesi'nde Müslümanlara yaptığı belli başlı uyarılar şunlardır:

Bütün insanlar aynı atadan türemiştir ve eşittir. Üstünlük ancak takvadır.

İnsanların canları, malları, namusları kutsaldır; bunlara dokunulamaz.

Kadınların hakları gözetilmeli, onlara iyi davranılmalıdır.

Kan davaları yasaktır.

Faiz ve tefecilik gibi haksız kazanç yolları yasaklanmıştır.

Bütün Müslümanlar kardeştir.

Hiç kimse, bir başkasına zulmetmemelidir.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Vefatı

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), Veda Haccı'nı yaptıktan sonra Mekke'den ayrılıp Medine'ye döndü. Kısa bir süre sonra da hastalandı. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), 8 Haziran 632 tarihinde, Medine'de vefat etti. Vefat ettiği yer olan eşinin odasına defnedildi. Onun kabrinin bulunduğu yere, **Ravza-i Mutahhara** adı verilir. Ravza-i Mutahhara, Hz. Peygamber'in (s.a.v.), Mescid-i Nebi'deki kabri ile minberi arasında kalan ve "tertemiz bahçe" anlamına gelen bölümdür. Hacca ve umreye giden Müslümanlar, Mekke'nin yanı sıra Medine'ye de gitmekte, burada Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) mescidini ve mezarını ziyaret etmektedirler.

5.**BİR DUA TANIYORUM: SALLİ VE BARİK DUALARI VE ANLAMLARI**

Salli ve Barik dualarına salavat duaları da denir. Bu dualarda, Hz. Peygamber'le (s.a.v.) birlikte onun aile fertlerine de dua edilir. İslam kültüründe Hz. Peygamber'in (s.a.v.) aile fertlerini ifade etmek için genel olarak **ehl-i beyt** kavramı kullanılır.¹

1. bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 67.

Salli ve Barik duaları başta namazların kade-i âhire (son oturuş) bölümleri olmak üzere gün içerisinde çeşitli vesilelerle birçok kez okunur. Peygamberimize (s.a.v.) salavat getirmek, onun aile fertlerine dua etmek isteyen bir Müslüman'ın bu duaları okuması güzel bir davranış olur. Ayrıca bizler Salli ve Barik dualarını okuyarak sevap da kazanırız. Çünkü inancımıza göre Allah'a (c.c.) dua etmek, bizlere sevap kazandıran güzel bir davranıştır.

SALLİ DUASI

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ۞ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ
وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ۞ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ۞

BARİK DUASI

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ۞ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى
إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ۞ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ۞

Okunuşu

- Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm. • İnneke hamîdün mecîd.
- Allâhümme barik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin kemâ bârekte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm. • İnneke hamîdün mecîd.

Anlamı

- Allah'ım! İbrahim Peygamber'e ve ailesine merhamet ettiğin gibi Hz. Muhammed'e ve aile fertlerine de merhamet et. • Şüphesiz ki sen, şanı yüce olan ve övülmeye layık olansın.
- Allah'ım! İbrahim Peygamber'i ve ailesini mübarek kıldığın gibi Hz. Muhammed'i ve aile fertlerini de mübarek kıl.
- Şüphesiz ki sen, şanı yüce olan ve övülmeye layık olansın.

Etkinlik

Ehl-i beytin kimlerden oluştuğu ve toplumumuzda ehl-i beyte verilen önem hakkında bir araştırma yapınız. Ulaştığınız bilgileri, sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu çevrede ahlaki durum nasıldı? Bilgi veriniz.
2. Hz. Muhammed (s.a.v.) aile büyüklerine nasıl davranırdı? Açıklayınız.
3. Hz. Muhammed (s.a.v.) haksızlıklar karşısında nasıl bir tutum sergilerdi? Bir örnekle açıklayınız.
4. Peygamberimize (s.a.v.) ilk vahyin gelişini ve peygamberlik verilmesini kısaca anlatınız.
5. Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'de İslam toplumunu oluştururken neler yapmıştır? Açıklayınız.

B. Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği bularak işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) çocukluk dönemine ait bir olaydır?
 - A) Kâbe'nin tamiri sırasında hakem olması
 - B) Ficar savaşlarına katılması
 - C) Sütanneye verilmesi
 - D) Hılfu'l-Fudûl cemiyetine katılması
2. Aşağıdakilerden hangisi, Hz. Muhammed (s.a.v.) için söylenemez?
 - A) Haksızlıklar kendisini ilgilendirmiyorsa sessiz kalırdı.
 - B) Emanetleri koruma konusunda titiz davranırdı.
 - C) Aile büyüklerini sever ve sayardı.
 - D) Her zaman doğruyu söylerdi.
3. Aşağıdakilerden hangisi, Peygamberimizin (s.a.v.) bakımını üstlenen amcasıdır?
 - A) Zübeyir (r.a.)
 - B) Hamza (r.a.)
 - C) Abbas (r.a.)
 - D) Ebu Talip
4. Kâbe'yle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - A) Kâbe, Medine şehrinde dir.
 - B) Kâbe, Müslümanlarca kutsal sayılır.
 - C) Ebrehe, Kâbe'yi yıkmak istemişti.
 - D) Kâbe, Cahiliye Dönemi'nde putlarla doldurulmuştu.

5. Aşağıdaki tarih-olay eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?
- A) 610-İlk vahyin gelişi
B) 622-Medine'ye hicret
C) 628-Mekke'nin Fethi
D) 632-Peygamberimizin (s.a.v.) vefatı

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere “Halime, ehl-i beyt (iki kez kullanılacaktır), Abdülmuttalip, Mekke’de, Medine’de, 20 Nisan 571, Veda Hutbesi, övülmesini” ifadelerini uygun şekilde yerleştiriniz.

1. Peygamberimiz (s.a.v.), miladi takvime göre tarihinde dünyaya gelmiştir.
2. Peygamberimiz (s.a.v.), doğumundan kısa süre sonra..... adında bir sütanneye verilmiştir.
3. Peygamberimiz (s.a.v.) doğunca dedesi ona “Muhammed” ismini koymuş, bu ismi niçin koyduğunu soranlara da “Onun gökte ve yerde istedim.” demiştir.
4. Peygamberimizin (s.a.v.), vefatından kısa süre önce hac esnasında kalabalık bir Müslüman topluluğuna yaptığı konuşmaya denir.
5. kavramı, sözlükte “ev halkı” anlamına gelir. İslami bir kavram olarak ise Hz. Muhammed’in (s.a.v.) aile fertleri demektir.

C. Hz. Muhammed’le (s.a.v.) ilgili aşağıdaki olayları ve bu olayların meydana geldiği zamanları uygun şekilde eşleştiriniz.

Babası vefat etti.

Dünyaya geldi.

Sütanneye verildi.

Annesini kaybetti.

Dedesi vefat etti.

Kâbe hakemliği yaptı.

Doğumundan hemen önce

20 Nisan 571

Altı yaşındayken

Sekiz yaşındayken

On iki yaşındayken

Doğumundan hemen sonra

Otuz beş yaşındayken

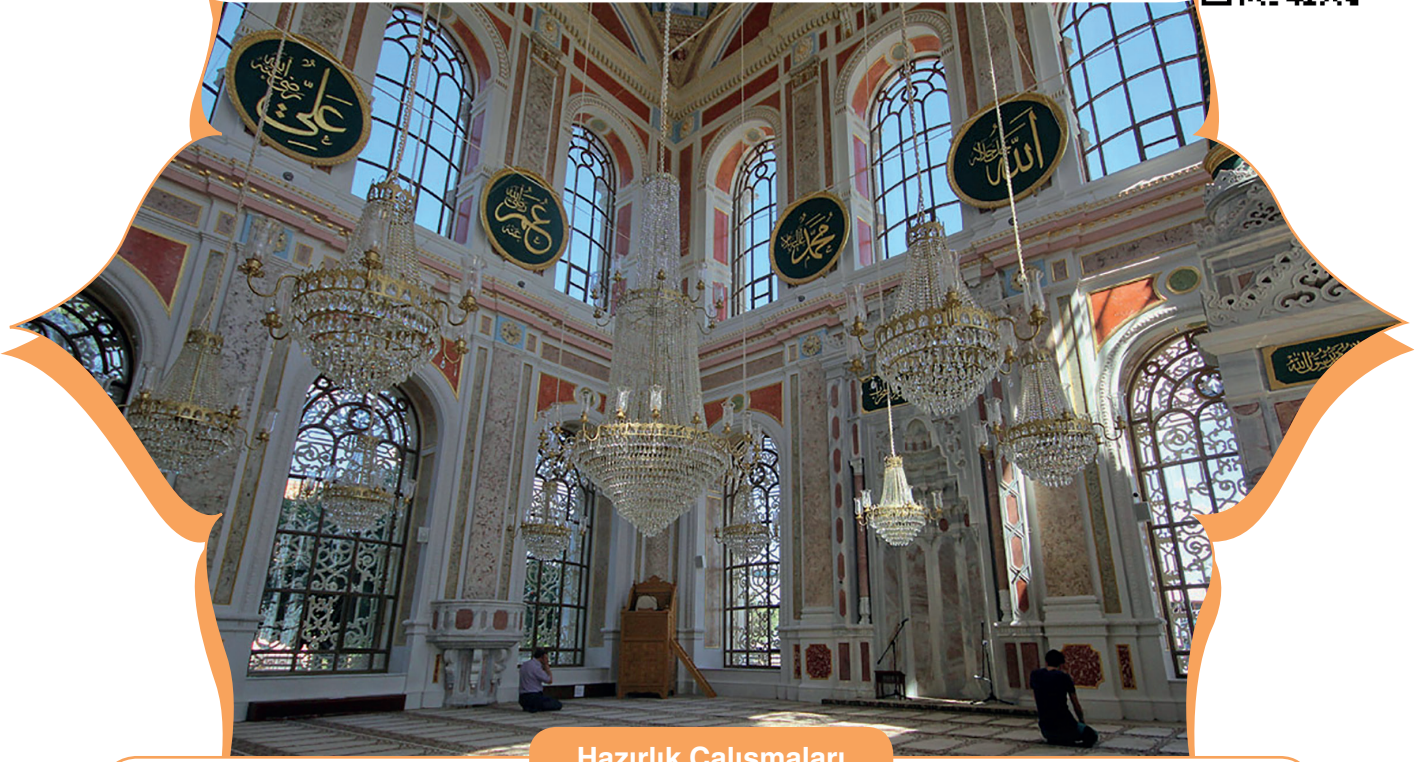

5.

ÜNİTE

DİN VE TEMİZLİK

Hazırlık Çalışmaları

1. İslam dininin temizliğe verdiği önemi ilmihâl kitapları, Genel Ağ gibi kaynaklardan araştırınız.
2. Taharet, abdest ve manevi temizlik kavramlarının anlamlarını araştırınız.
3. Temizlikle ilgili bir hadis öğreniniz. Öğrendiğiniz hadisi ve bu hadisten ne anladığınızı defterinize yazınız.
4. Temizliğe neden önem vermemiz gerektiğini aile büyüklerinizle konuşunuz.
5. Çevrenin temiz olması için neler yapabiliriz? Bu konudaki düşüncelerinizi defterinize yazınız.

1. İSLAM DİNİ VE TEMİZLİK

Düşünelim

“Temizlik imandan gelir.” sözünü daha önce duydunuz mu? Bu sözün ne anlama geldiğini düşününüz.

Temizlik; kişinin her türlü kirden arınması, kalbinin ve dış görünümünün temiz olması demektir. İslam dininde temizlik, taharet kavramı ile ifade edilir. **Taharet;** beden, elbise ve çevre temizliğini, abdest ve boy abdesti almayı, maddi ve manevi her türlü kirden arınmayı ifade eder.

Temiz olmak, sağlıklı yaşamamıza katkı sağlar. Bunun yanı sıra Allah'ın (c.c.) sevgisini kazanmamıza da vesile olur. Çünkü yüce dinimiz İslam, temizliğe büyük önem vermiş ve Müslümanlardan temiz olmalarını istemiştir. Kur'an-ı Kerim'de, Yüce Allah'ın (c.c.) temiz kullarını sevdiği belirtilmiştir. Bu konuyla ilgili bir ayette Rabbimiz (c.c.), “... **Şüphesiz Allah, tövbe edenleri ve temizlenenleri sever.**”¹ buyurmuştur. Hz. Muhammed (s.a.v.) ise bir hadisinde, “**Temizlik imandandır.**”² buyurarak dinimizin temizliğe verdiği önemi ifade etmiştir.

İslam dini temizliğe önem vermemizi ister.

1. Bakara suresi, 222. ayet.

2. Müslim, Taharet, 1.

İslamiyet, temizliği bazı ibadetlerin de ön şartı saymıştır. Örneğin dinimize göre namaz kılmak isteyen kişi, öncelikle abdest alarak temizlenmelidir. Bu konuyla ilgili olarak Yüce Allah (c.c.), Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: “**Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı mesh edip topuklara kadar ayaklarınızı da (yıkayın)...**”¹ Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) de “**Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı temizliktir...**”² buyurarak namaz için abdest almanın gerekliliğine işaret etmiştir. Ayrıca namaz kılınacak yerin ve elbiselerin temiz olması da namazın şartları arasında yer almaktadır.

Not Edelim

Abdest nasıl alınır?

Eûzü besmele çekip abdest almaya niyet edilir.

Eller bileklere kadar yıkanır.

Ağza üç kez su alınır ve ağız çalkalanır.

Burna üç kere su verilir ve burun temizlenir.

Yüz, alından çene altına kadar üç kere yıkanır.

Kollar dirseklerle birlikte üçer defa yıkanır.

Baş, kulaklar ve boyun ıslak elle sıvazlanır. Buna **mesh etmek** denir. Abdest alırken başın en az dörtte biri ıslak elle mesh edilir.

Ayaklar topuklarla beraber yıkanır.

Dinimize göre Kâbe'yi tavaf ibadetini yerine getirmek isteyen kişi, abdest alıp temizlenmelidir. Ayrıca Kur'an okumak isteyen kişinin abdest alması da dinimizce emredilmiştir.

Etkinlik

Günde beş vakit namaz kılan bir Müslüman, temizlikle ilgili ne gibi alışkanlıklar kazanır? Namaz için gerekli olan diğer temizlik şartlarını düşünerek arkadaşlarınızla konuşunuz.

1. Mâide suresi, 6. ayet.
2. Tirmizî, Taharet, 1.

Yorumlayalım

“Bir kimse abdest alır ve güzelce abdest almaya özen gösterir, ardından da namaz kılarsa, bu abdestle namaz arasında işlediği (günahlar), o namazı kılınca kadar mutlaka bağışlanır.”

Buhârî, Vudû, 24.

Temizlik, sadece bedenimizi, elbiselerimizi ve çevremizi temiz tutarak görünen kirlere arınmaktan ibaret değildir. Bunların yanı sıra duygu ve düşüncelerimizin de temiz olması gerekmektedir. Buna **iç temizliği**, **kalp temizliği** ya da **manevi temizlik** denir. Duygu ve düşünceleri temiz olan insanın bu durumu, davranışlarına da yansır. Çünkü insanların davranışlarını, düşünceleri ve duyguları yönlendirir. Dolayısıyla çevresindekilere ve hayata olumlu bakan, güzel ve temiz düşünceli insanların davranışları da güzel olur. Güzel davranışlarda bulunmaya önem veren; dürüstlük, kibarlık, anlayışlılık, affedicilik, yardımseverlik vb. özelliklere sahip insanlar da temiz insan olarak nitelendirilir.

Manevi temizliğe önem veren insanların en önemli özelliklerinden biri, dürüst ve güvenilir olmalarıdır. Dürüstlük, ahlaklı kişide bulunması gereken en önemli özelliklerdendir. Dürüst insan; sözlerinde, iş ve davranışlarında doğruluğa önem verir. Zarar göreceğini bilse dahi doğruluktan ayrılmaz. Hiç kimseyi aldatmaz, işlerinde hile yapmaz. Verdiği sözleri yerine getirir ve tutamayacağı sözleri vermez. Kendisine emanet edilen şeyleri korumaya özen gösterir. Bütün bu özellikleri sebebiyle de dürüst insanlar, güvenilirlerdir. Başkaları tarafından sevilir ve sayılırlar. İnsanlar, onlardan kendilerine bir zarar gelmeyeceğinden emindirler. Yüce Allah (c.c.) da böyle kullarını sever ve onları ödüllendirir.

Not Edelim

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Münafığın alameti üçtür:

1. Konuştuğu zaman yalan söyler.
2. Vadederse (söz verirse) sözünü yerine getirmez.
3. Kendisine bir şey emanet edildiği zaman ona hıyanet eder.”

Buhârî, İman, 24.

İslamiyet, dış temizliğe olduğu gibi iç temizliğe de büyük önem vermektedir. Peygamber Efendimize (s.a.v.) ilk gelen vahiylerden biri, “**Elbiseni tertemiz tut ve kötü şeyleri terk et.**”¹ şeklindedir. Bu ayetler, Peygamberimizden (s.a.v.) hem maddi hem de manevi temizliğe önem vermesini istemektedir. Kur’an-ı Kerim’de yer alan pek çok ayette; insanlara karşı dürüst ve güvenilir olmak, verilen sözleri yerine getirmek, emanetleri korumak emredilmektedir. Örneğin bir ayette, “**...Verdiğiniz sözü de yerine getirin. Çünkü verilen söz, sorumluluğu gerektirir.**”² buyrulmaktadır. Başka bir ayette de “**...Birbirinize bir emanet bırakırsanız, emanet bırakılan kimse, emaneti sahibine versin ve (bu hususta) Rabb’i olan Allah’tan korksun...**”³ buyrulmaktadır. emanetlerin korunması gerektiği belirtilmektedir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) birçok hadisinde manevi temizliğin önemini vurgulamış; insanlara doğruluktan ayrılmamayı, dürüst ve güvenilir olmayı tavsiye etmiştir. Örneğin bir hadisinde şöyle buyurmuştur: “**Doğruluğa yapışın, ondan ayrılmayın, çünkü doğruluk iyiliğe, iyilik de cennete iletir... Yalandan kaçının, çünkü yalan kötülüğe götürür, kötülük de cehenneme iletir...**”⁴

Ünlü düşünür Hacı Bektaş Veli de bir sözünde, “Bir şişe içine pis bir şey konulup ağzı kapatılsa dışı ne kadar temizlenirse temizlensin içi kirli kalmış olur.”⁵ diyerek iç ve dış temizliğe birlikte önem verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

2. BEDENİMİ VE GİYSİLERİMİ TEMİZ TUTARIM

Düşünelim

Beden temizliği neleri kapsar? Düşününüz.

Beden temizliği denilince akla öncelikle el ve yüz temizliği gelir. Ellerimiz ve yüzümüz, gün içinde çok çabuk kirlenir. Bundan dolayı hem ellerimizi hem de yüzümüzü sık sık yıkamalıyız. Mikroplar, temiz olmayan ortamlarda ürer. Musluklar, kapı kolları, merdiven korkulukları, meyve ve sebzeler gibi günlük hayatta kullandığımız veya dokunduğumuz pek çok şeyde çeşitli mikropların barınması mümkündür. Çevremizdeki eşyalara dokunduğumuzda veya kirli ortamlarda bulunduğumuzda mikroplar vücudumuza bulaşır ve bu da hastalanmamıza sebep olabilir. Bu sebeple günlük hayatımızda temizliği bir alışkanlık hâline getirmeli, ellerimizi sık sık yıkamalıyız.

1. Müddessir suresi, 4-5. ayetler.

2. İsrâ suresi, 34. ayet.

3. Bakara suresi, 283. ayet.

4. Buhârî, Edeb, 69; Müslim, Birr, 102.

5. Hacı Bektaş Veli, Makâlât, s. 56.

Beden temizliği hakkında dikkat etmemiz gereken konulardan biri de tırnak temizliğidir. Tırnak temizliği, el ve ayak temizliğinin tamamlayıcı ögesidir. Bizler bunun birincinde olmalı, tırnaklarımızı düzenli aralıklarla kesmeliyiz. Uzamış tırnakların; ağız, burun ve göz ile temas edebileceğini unutmamalıyız. Tırnaklarımızı sürekli bakımlı ve temiz tutmalıyız.

Kişisel temizliğin en önemli parçalarından biri de banyo yapmaktır. Banyo yapmak, beden sağlığımız için çok önemlidir. Çünkü toz, kir ve ter derimizin gözeneklerini kapatır. Yapacağımız banyo ise gözenekleri açar ve bizi rahatlatır. Dinimize göre özellikle cuma günleri boy abdesti alıp banyo yaparak temizlenmek sünnettir. Yani Peygamberimizin (s.a.v.), yaptığı ve bizlere de tavsiye ettiği güzel bir davranıştır. Peygamberimiz (s.a.v.) bu konuyla ilgili bir hadisinde şöyle buyurmuştur: **“Her yedi günde (en az) bir (kez) yıkanmak, Allah’ın her Müslüman üzerindeki hakkıdır.”**¹

Saçların bakımlı ve temiz tutulması da beden sağlığımız açısından önem taşır. Bu sebeple saçımızın temiz ve bakımlı olmasına özen göstermeliyiz.

Ağız ve diş temizliğine de önem vermeliyiz. Dişlerimizi günde en az iki kez fırçalamalıyız. Diş fırçamızı üç ya da dört ayda bir değiştirmeliyiz. Düzenli aralıklarla dişlerimizi diş hekimine kontrol ettirmeliyiz. Peygamberimiz (s.a.v.), ağız ve diş sağlığına büyük önem vermiştir. Ağızını ve dişlerini, ucunu fırça hâline getirdiği misvak denilen bir ağaç parçasıyla sık sık temizlemiştir. **“Ümmetime zor gelmeyeceğini bilseydim her abdestten önce misvak kullanmalarını emrederdim.”**² buyurmuştur. Başka bir hadisinde de **“Misvak kullanınız. Çünkü misvak ağız temizler, Allah’ın rızasını kazandırır.”**³ buyurarak ağız ve diş sağlığımıza önem vermemizi istemiştir.

Bedenimizin temizliğine önem vermeliyiz.

1. Buhârî, Cuma, 12.

2. Nesâî, Taharet, 6.

3. İbn-i Mâce, Taharet, 289.

Sağlıklı yaşamak için elbise temizliğine önem vermek gerekir.

Giysiler, vücudumuzla doğrudan temas hâindedir. O hâlde bedenimizin temizliğine olduğu gibi elbiselerimizin temiz olmasına da özen göstermeliyiz. İç çamaşırlarımızı sık sık, mümkünse her gün değiştirmeliyiz. Dış giysilerimizi temiz ve özenli kullanmalıyız. Okuldan gelince elbiselerimizi askıya asmalı ve günlük kıyafetlerimizi giymeliyiz. Pis, mikrop barındıran ortamlarda oynamamalıyız. Ayakkabılarımızın her zaman boyalı ve temiz olmasına önem vermeliyiz.

İslamiyet, elbise temizliğine büyük önem vermiştir. Sevgili Peygamberimize (s.a.v.) ilk gelen ayetlerden biri, giysilerin temiz tutulmasıyla ilgilidir. Bu ayette Hz. Muhammed'e (s.a.v.) ve onun şahsında tüm Müslümanlara hitaben, **“Elbiseni tertemiz tut.”**¹ buyrulmuş ve giysilerin temiz tutulması emredilmiştir. Başka bir ayette de Allah (c.c.), **“Ey âdemoğulları! Her mescitte ziynetinizi takının (güzel ve temiz giyin). Yiyin için fakat israf etmeyin. Çünkü o, israf edenleri sevmez.”**² buyurarak temiz ve güzel giyinmeyi tavsiye etmiştir.

Hz. Muhammed (s.a.v.), elbiselerinin temiz olmasına önem verir, saçını ve sakalını temiz tutardı. İnsanların yanına kıyafeti, saçları dağınık hâlde çıkmazdı. Bir gün Peygamberimiz (s.a.v.), Mescid-i Nebi'de iken saç, sakalı birbirine karışmış, kötü görümlü bir kişi onu ziyarete gelmişti. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) onu, dışarı çıkıp kendisine çekidüzen vermesi konusunda uyarılmış, o kişi de derhâl bunu yerine getirmiştir. Dönüp geldiğinde ise Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Sizden birinizin o şekilde karmakarışık gelmesinden, böylesi daha iyi değil mi?”**³

1. Müddessir suresi, 4. ayet.

2. Â'râf suresi, 31. ayet.

3. Malik b. Enes, Muvatta, Şa'r, 7.

Etkinlik

Siz, bedeninizi ve elbiselerinizi temiz tutmak için nelere özen gösteriyor, neler yapıyorsunuz? Aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. EVİMİ VE OKULUMU TEMİZ TUTARIM

Düşünelim

“Aslan yattığı yerden belli olur.” atasözü bize neyi anlatmaktadır?

Günümüzün büyük bir bölümünü, evimizde ve okulumuzda geçiririz. Evimizde aile bireylerimizle birlikte yaşarız. Okulumuzda ise arkadaşlarımızla birlikte eğitim görürüz. Gerek evimizi gerekse okulumuzu temiz tutmak; sağlığımız, huzurumuz, mutluluğumuz ve başarımız açısından büyük önem taşımaktadır.

Evimizin temiz ve düzenli olması için ailede yaşayan herkese görev ve sorumluluk düşmektedir. Bizler bunun bilincinde olmalıyız. Evimizin temiz olması ve temiz kalması

Evimizin temizliği ve düzeni için üzerimize düşenleri yapmalıyız.

için üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirmeliyiz. Yatağımızı toplamalı, odamızı sık sık havalandırmalıyız. Kirlenen çamaşırlarımızı kirli çamaşır sepetine atmamız. Okuldan gelince okul giysilerimizi katlamalı veya askıya asmalı, dolabımıza yerleştirmeliyiz. Evimizin tuvalet, lavabo, salon, balkon vb. bölümlerini kirletmemeli; buraları temiz kullanmalıyız. Evimizin temiz, tertipli ve düzenli olması konusunda aile bireylerimize yardımcı olmalıyız.

Okulumuz, bizim âdeta ikinci evimizdir. Gün içinde zamanımızın çoğunu burada geçiririz. Okulumuzda eğitim görür; bilgi, görgü ve kültürümüzü artırırız. Arkadaşlarımızla zaman geçirir, onlarla oyunlar oynarız. Okulumuzun temiz olması, başarımızı arttırdığı gibi huzurlu ve mutlu olmamızı da sağlar. Bu sebeple okulumuzun temizliği için üzerimize düşen sorumlulukları bilmeli ve bunları yerine getirmeye önem vermeliyiz.

Sınıfımızı temiz tutmalıyız. Çöpleri çöp kutusuna atmamız. Sınıfta koşmamalıyız. Masalarımızı, sıralarımızı özenli ve tertipli kullanmalıyız. Bunları çizmemeli, üzerine yazı yazmamalıyız. Böyle yapanları gördüğümüzde onları uyarmalıyız. Okulumuzun tuvalet, lavabo, spor salonu, kütüphane, kantin vb. bölümlerini de kullanırken dikkatli davranmalıyız. Buraları kirletmemeli, okul eşyalarına zarar vermemeliyiz.

Okulumuzun bahçesini kullanırken duyarlı davranmalıyız. Bahçeye çöp, yiyecek atıkları vb. şeyler atmamalıyız. Okul bahçesindeki çimlere ve ağaçlara zarar vermemeliyiz. Okulumuzu kirletmenin başkalarının hakkına saygısızlık olduğunu, bunun da dinimizde günah olduğunu unutmamalıyız.

Etkinlik

Eviniz ve okulunuz temiz olmadığında ne gibi sorun ve sıkıntılarla karşılaşabilirsiniz? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Okulumuzun içini ve bahçesini temiz tutmalıyız.

4. ÇEVREMİ TEMİZ TUTARIM

Düşünelim

“Çevreyi temiz tutmak” denilince aklınıza neler geliyor?

Çevre, en genel anlamıyla insanların ve diğer canlıların içinde yaşadığı ortam şeklinde tanımlanabilir. Evimiz, çalışma ortamımız, sokağımız, mahallemiz çevre kavramı içine girer. Bunun yanı sıra yaşadığımız şehir, ülke, bölge hatta tüm dünyayı çevre kavramının içine dâhil edebiliriz.

İçinde yaşadığımız doğada olağanüstü bir denge, mükemmel bir ölçü ve uyum vardır. Bu ortam, insanın ve diğer canlıların hayatını sağlıklı bir biçimde sürdürmesi için en uygun şekilde, Allah (c.c.) tarafından yaratılmıştır. Doğal dengeyi meydana getiren zincirin halkalarında oluşan kopmalar, zincirin tümünü etkilemektedir. Bu da doğadaki dengenin bozulmasına sebep olmakta ve çevre sorunlarına yol açmaktadır. Doğaya zarar verilmesi, tabiattaki dengenin bozulması, insanların ve diğer canlıların hayatını olumsuz etkilemektedir. Bu sebeple çevrenin temiz tutulması ve korunması hem insanlar hem de diğer canlılar için büyük önem taşımaktadır.

Çevremizi temiz tutalım.

İslamiyet, çevrenin temiz tutulmasına ve korunmasına büyük önem vermiştir. Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette, "**Göğü Allah yükseltti ve mizanı (dengeyi) o koydu. Sakın dengeyi bozmayın.**"¹ buyrulmuş ve insanlar, doğal dengeyi bozma-maları konusunda uyarılmıştır. Hz. Peygamber (s.a.v.) de çevrenin temiz tutulması ve korunması konusunda insanlara gerekli uyarıları yapmıştır. Bir hadisinde, "**Allah güzeldir ve güzeli sever, cömerttir ve cömerti sever, kerimdir ve kerimi sever, temizdir ve temizi sever. Evlerinizin çevresini temizleyin...**"² buyurmuştur.

Çevrenin kirletilmesi, dinimize göre kul hakkı yemektir ve günahdır. Örneğin çöplerini yola atan; ormanları, akarsuları, piknik alanlarını ve denizleri kirleten kişi, başkalarının hakkını yemiştir. Aynı şekilde fabrikasındaki zararlı gazların havaya karışmasına sebep olan, iş yerinin etrafını atık maddelerle kirleten kişi, diğer insanlara karşı hak-sızlık yapmış ve kul hakkı yemiştir. Kul hakkı ise dinimize göre Allah'ın (c.c.) asla affetmeyeceği büyük bir günahdır.

Bizler, cennet gibi bir vatanı yaşıyoruz. Vatanımız; dağları, denizleri, akarsuları, ormanları vb. doğal güzellikleriyle âdeta cennetten bir köşedir. Bizler, böyle bir vatan-da yaşamamızın bir nimet olduğunu unutmamalıyız. Vatanımızı sevmeli ve korumalıyız. Ülkemizin doğal güzelliklerinden yararlanırken özenli olmalıyız. Denizlerimizi, akarsu-larımızı, yaşadığımız çevreyi kirletmemeliyiz. Buraları kirletenleri güzel bir dille uyar-malıyız.

Etkinlik

Aşağıya, akrostiş tekniğini kullanarak bir şiir yazınız.

Ç

E

V

R

E

M

İ

Z

1. Rahmân suresi, 7-8. ayet.

2. Tirmizî, Edeb, 41.

Temiz ve güzel bir çevre, hem insanlar hem de diğer canlılar için önemlidir.

Not Edelim

İnsanların karşı karşıya kaldığı çevre sorunlarından bazıları şunlardır:

- ★ Hava, su ve topraklarımızın her geçen gün artan oranlarda kirlenmesi ve önemli bir kısmının kullanılamaz hâle gelmesi
- ★ Özellikle büyük şehirlerin ve sanayi bölgelerinin çevre kirliliği sebebiyle yaşanamaz hâle gelmesi
- ★ Ozon tabakasının delinmesi
- ★ Yerkürenin giderek ısınması
- ★ Kanser ve benzeri hastalıkların artması
- ★ Doğal kaynakların hızla tüketilmesi

Etkinlik

Yaşadığınız yerdeki insanlar, çevrenin temizliği ve korunması hususunda yeterince duyarlı davranıyorlar mı? Gözlem ve düşüncelerinizi aşağıdaki satırlara yazınız.

.....

.....

.....

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. İslamiyetin temizliğe verdiği önemi anlatınız.
2. İbadetle temizlik arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.
3. Temizliğin sağlık açısından önemi nedir? Açıklayınız.
4. Çevreyi temiz tutmak için bireylere ne gibi görevler düşmektedir? Söyleyiniz.
5. Evimizin temiz olması için neler yapabiliriz? Söyleyiniz.

B. Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği bularak işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi, doğrudan beden temizliğiyle ilgili bir durumdur?
 - A) Ayakkabıların temiz ve boyalı olması
 - B) Giysilerin temiz ve ütülü olması
 - C) El ve yüzün sık sık yıkanması
 - D) Çevrenin ağaçlandırılması
2. Aşağıdakilerden hangisi, maddi temizlik kapsamında değerlendirilir?
 - A) Dürüstlük
 - B) Tırnak kesmek
 - C) Emaneti korumak
 - D) Sözünde durmak
3. "İslam dininde temizlik için kavramı kullanılır kavramı beden, elbiselerin, çevrenin temiz olmasını; abdest almayı ve manevi temizliği kapsar.
Yukarıdaki cümlede boş bırakılan bölümlere hangi ifade getirilmelidir?
 - A) Kefaret
 - B) Taharet
 - C) Rahmet
 - D) Merhamet

C. Aşağıdaki hadislerde boş bırakılan yerlere, kutucuklardaki kelimeleri uygun şekilde yerleştiriniz.

1.

“Doğruluğa yapışın, ondan ayrılmayın. Çünkü doğruluk
iyilik de iletir. Yalandan kaçının. Çünkü yalan
götürür, kötülük de iletir...” (Müslim, Birr, 102.)

2.

“Münafığın alameti üçtür: Konuştuğu zaman söyler, va-
dederse (söz verirse) sözünü getirmez, kendisine bir şey
..... edildiği zaman ona eder.” (Buhârî, İman, 25.)

Ç. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere, “maddi, eller, kul, sabun, temizliği, misvak, abdest, ellerimi, ayaklar, manevi” kelimelerini uygun şekilde yerleştiriniz.

1. Yemekten önce ve sonra, tuvaletten çıkınca mutlaka ve suyla temizlerim.
2. Namazdan önce almak şarttır.
3. Beden, elbise ve çevre temizliği temizlik; duygu ve düşüncelerin temiz olması da temizlik olarak adlandırılır.
4. İslamiyet, bazı ibadetlerin ön şartı saymıştır.
5. Abdest alırken ilk önce, en son da yıkanır.
6. Çevrenin kirlenmesi dinimize göre hakkı yemektir ve günahdır.

D. Okulumuzun temiz ve düzenli olması için neler yapabiliriz? Aşağıdaki şemaya yazınız.

Çöpleri çöp kutusuna
atmalıyız.

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Okulumuzun temiz
ve düzenli olması
için ne yapabiliriz?

SÖZLÜK

A

- âlem** : **1.** Akıl ve duyu organlarıyla bilinebilen veya mevcudiyeti düşünülebilen Allah (c.c.) dışındaki bütün varlıklar. **2.** Yaratıcısının varlığına işaret eden ve onun mevcudiyetinin bilinmesini sağlayan her şey. **3.** Dünya, cihan, kâinat.
- amel** : **1.** Yapılan iş, eylem, fiil. **2.** Çalışma, didinme, davranış, uygulama. **3.** Bir kural veya dinî emrin yerine getirilmesi. **4.** Dünya ve ahirette ceza veya mükâfat konusu olan her türlü davranış. **5.** Bir niyete ve amaca bağlı olarak yapılan iş.
- azap** : **1.** Dünyada günah işlemiş olanlara ahirette verilecek ceza. **2.** Büyük sıkıntı, eziyet, ezinç.

B

- bereket** : **1.** Nimet, bağış, Allah'ın (c.c.) karşılıksız vermesi. **2.** Uğur, hayır. **3.** Bolluk, gürlük, feyiz, mutluluk ve güzelliklerin artması.
- boy abdesti**: **1.** İslam dininin gerekli gördüğü durumlarda ve biçimde yıkanıp abdest alma. **2.** Ağız, burun temizleyerek ve tüm vücudu kuru yer kalmayacak şekilde yıkayarak yapılan temizlik.
- buğzetmek**: Kızmak, kin beslemek, nefret etmek.

C

- cennet** : **1.** Bahçe, çok güzel ve ferahlık veren yer; meyvelik ağaçların, suların ve gölgelerin bol olduğu yer. **2.** Günahsız, günahları affedilen ya da günahlarının cezasını cehennemde çekmiş olan müminlerin, içinde sonsuza dek kalacakları yer.
- ceza günü** : Dünyada yapılanların karşılığının görüleceği hesap günü, ahiret günü.

D

- delil** : İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, kanıt, emare.
- din** : **1.** Âdet, yol, gidişat. **2.** Ceza ve mükâfatın verildiği gün. **3.** Boyun eğme,

kulluk, itaat. **4.** İnanç ve ibadet sistemi. **5.** Allah (c.c.) tarafından peygamberler aracılığıyla gönderilen, aslını koruyan ve insan eliyle herhangi bir değişikliğe uğramayan din, gerçek din, İslam dini. **6.** Akıl sahiplerini kendi istek ve hür iradeleriyle hayırlı olan şeylere sevk eden ilahi emirler bütünü.

dize : Şiirin satırlarından her biri, mısra.

dua : **1.** Allah'a (c.c.) yalvarma, yakarış. **2.** İbadet veya yakarma amacıyla okunan, dinî değeri olan metin.

E

ebeveyn : Anne ve baba.

embriyo : Dölllenmiş yumurtacığın gelişmeye başladığı andan dölüt olmasına kadar geçen süredeki adı.

emin : **1.** Güvenli. **2.** Sakıncasız, emniyetli, tehlikesiz. **3.** Şüphesi olmayan.

erdem : **1.** Olgunluk, erdemlilik, üstünlük, değer, kıymet. **2.** İffet, namus, güzel ahlak. **3.** İnsanın doğuştan sahip olduğu ve sonradan çalışma yoluyla geliştirip zenginleştirdiği güzel nitelikler, fazilet.

F

fâni : Kalıcı olmayan, ölümlü, gelip geçici.

felah : Her türlü korku, tasa ve tehlikeden uzak, güvende olma durumu, kurtuluş, selamet.

G

gaflet : **1.** Ne yaptığını bilmeme, dalgınlık. **2.** Bir şeyi bile bile terk etme. **3.** Günah ve sevap hususunda duyarsız ve dikkatsiz davranma, Allah'tan (c.c.) habersiz olma.

gasp : Bir malı, sahibinin izni ve haberi olmadan zorla alma.

gazap : Öfke, kızgınlık, hiddet.

gravür : Ağaç ve metal gibi çeşitli materyal üzerine kazınarak ya da taş üzerine yağlı kalemle işlenip baskı yapılarak elde edilen resim sanatı.

H

- hadis** : **1.** Söz, haber. **2.** Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sözleri, fiilleri ve takrirleri. **3.** Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Kur'an'dan anladıklarını söz ve davranışlarıyla ifade etmesi. **4.** Kur'an-ı Kerim'deki açıklanması gereken yerleri açıklama, emir ve yasakları insanlara bildirme, Kur'an-ı Kerim'de hükmü olmayan konularda hüküm koyma, bireysel ve toplumsal hayatın tüm alanlarında kişileri ahlaken geliştirme amacıyla Hz. Muhammed'in (s.a.v.) söylediği sözler.
- hak** : **1.** Gerçek, doğru, gerçeğe uygun. **2.** Adalet. **3.** İslam. **4.** Gerek sözün gerekse eylemin zaman ve şartlara göre nasıl söylenmesi ve yapılması gerekiyorsa öylece yerine getirilmesi. **5.** Bir iş ve emeğin maddi veya manevi karşılığı. **6.** Bir şeye, aslına uygun olarak inanma; bu şekilde kazanılan inanç ve bilgi. **7.** Dinin veya hukuk düzeninin tanıdığı yetki ve ayrıcalık.
- halef** : Yerine gelen, bir kimse veya bir şeyden sonra gelen.
- halife** : **1.** Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse. **2.** Hükümdar.
- hamt** : **1.** İyilik, güzellik, üstünlük ve erdemlilikle niteleme. **2.** Allah'a (c.c.) teşekkür, şükran. **3.** Bütün övgü çeşitlerini içeren sevgi ve saygıyla Allah'a (c.c.) yapılan şükür. **4.** Yapılan iyiliğin kendisine yönelik olma şartı aranmadan, Allah'ın (c.c.) mutlak manada lütufkâr ve iyiliksever olmasını dile getirme.
- haram aylar** : İçinde savaş yapmanın, adam öldürmenin hatta Kâbe çevresinde avlanmanın bile yasak kabul edildiği dört kutsal ay; zilkade, zilhicce, muharrem, recep.
- hassas** : **1.** Duyum ve duyguları algılayan. **2.** Çabuk duygulanan, duygun, duyarlı, içli, alıngan. **3.** Çabuk etkilenen. **4.** Yapımı ve bakımı özen isteyen, akşamadan çok doğru çalışan, kesin ölçüler gerektiren işlerde kullanılan.
- hayâsızlık** : Utanmayan, utanma duygusu olmayan.
- hayır** : İyi, iyilik, yararlı, faydalı.
- hınç** : Öç almayı güden, öfke, kin.
- hidayet** : Doğru yolu gösterme, doğru yolu bulma, rehberlik yapma.
- hikmet** : **1.** Bilgelik, felsefe. **2.** Yüce Allah'ı (c.c.) gereği gibi bilme bilgisi.
- hile** : **1.** Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, desise, entrika. **2.** Çıkar sağlamak için bir şeye değersiz bir şey katma.

- hisse : **1.** Pay. **2.** Tutam. **3.** Bir olaydan çıkarılan ders.
- hitap : Sözü birine veya birbirine yöneltme, seslenme.
- Hristiyan : Hz. İsa'nın (a.s.) getirmiş olduğu ilahi dine inanan kimse.
- hüsnühat : Arap harfleriyle güzel yazı yazma sanatı.

i

- ibadet : Yüce Allah'ın (c.c.) emirlerini yerine getirme, Allah'a (c.c.) yönelen saygı davranışı, tapınma.
- ibret : **1.** Ders alma, öğüt alma. **2.** Yanlış davranışların yol açtığı kötü sonuçlardan ders alma.
- ihamet : **1.** Hıyanet, hainlik. **2.** Sevgide aldatma, sadakatsizlik. **3.** Gerektiğinde yardımda bulunmama, bir kimsenin güvenini yok etme.
- ihsan : **1.** İyilik etme, iyi davranma. **2.** Bağışlama, bağışta bulunma. **3.** Bağışlanan şey, lütuf, inayet.
- ikram : **1.** Konuğu ağırlama. **2.** Bir şeyi armağan olarak verme, sunma.
- ilah : **1.** Hak olsun, batıl olsun, tapınılan her türlü varlık. **2.** Tapınılan, yüceliği karşısında hayranlık duyulan, gönülden bağlanılıp sığınılan, duyularla idrak edilemeyen varlık. **3.** Hayatın tüm alanlarındaki kuralları belirleme yetkisini elinde bulunduran sevgi, saygı ve yüceltmede eşsiz kabul edilen mutlak varlık, Allah (c.c.).
- ilahi : Allah'a (c.c.) ait, Allah'la (c.c.) ilgili olan, Allah (c.c.) tarafından gönderilen.
- ilham : Gönle doğan şey, kalbe gelen mânâ, akıl yürütme ve düşünmeye dayanmaksızın elde edilen bilgi.
- ima : Dolaylı olarak anlatma, üstü kapalı olarak belirtme, işaretleme.
- iman : **1.** İnanma, tasdik etme. **2.** Emniyette olma, güvende olma, güven verme. **3.** Kişinin; Allah'ın (c.c.) varlığını, birliğini, sıfatlarını, peygamberlerini, ahiret gününü ve bunlardan başka iman edilmesi gereken şeyleri kalp ile tasdik edip dil ile söylemesi.
- imsak : **1.** Orucun başlama zamanı. **2.** Oruçlunun ikinci fecrin doğuşundan güneşin batışına kadar ibadet amacıyla yeme, içme gibi orucu bozan durumlardan uzak durması.

isabet : **1.** Hedefe varma, hedefi vurma. **2.** Öneri, düşünce veya söz, yerinde olma.
istifade : Kendine yarar sağlama, faydalanma.

K

kabile : Ortak bir atadan gelen, aralarında kan akrabalığı bulunan geleneksel topluluk.
kâinat : **1.** Evren. **2.** Dünya.
kerem : **1.** Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet. **2.** Bağış olarak verme, iyilik, cömertlik, eli açıklık, lütuf.
kerim : **1.** Soylu, asil. **2.** Eli açık, cömert. **3.** Allah'ın (c.c.) adlarından biri.
kıyamet : **1.** Kalkma, doğrulma, dirilme, ayaklanma, dikilme. **2.** Evrende bulunan her şeyin yok olmasıyla ölen tüm insanların, yaptıklarının hesabını vermek üzere diriltilecekleri zaman.
kul : Allah'a (c.c.) göre insan.
kutlu : Uğur getirdiğine inanılan, uğurlu, ongun, mübarek.
kültür : **1.** Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde bütün maddi ve manevi değerler ile bunları ortaya koymada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin. **2.** Bir topluma ve halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.

L

lütuf : **1.** Bağış, iyilik etme, yardımda bulunma. **2.** Kulu, Allah'ın (c.c.) af ve merhametine yaklaştıran, günahlara düşmekten uzaklaştıran her türlü yardım.

M

maddi : Madde ile ilgili, maddesel, manevi karşıtı.
mağfiret : Herhangi bir kötü davranış için ceza vermekten vazgeçmek, affetmek.
malik : Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse, sahip.

manevi	: Görülmeyen, duyularla sezilebilen, soyut, tinsel.
meal	: 1. Anlam, kavram, mefhum. 2. Kur'an ayetlerinin tam karşılıkları başka dillere aktarılamadığından, ayette anlatılmak isteneni kelimesi kelimesine değil de biraz eksikliği ile başka dillere çevirme, ayetlere yakın anlamlar verme, ayetlerden anladığını Arapçadan başka bir dilde ifade etme.
Mecusi	: Temel inançları ateşe tapmak olan Zerdüştlük, Mazdekilik, Manilik gibi çeşitli fırka ve dine inananların ortak adı.
melek	: Erkeklik ve dişilikleri olmayan, yemeyen ve içmeyen, evlenmeyen, doğmayan ve doğurmayan, Allah'ın (c.c.) izniyle çeşitli şekillere girebilen, gözle görülemeyen, Allah'ın (c.c.) emirlerine tam olarak itaat eden, nurdan yaratılmış varlık, elçi.
menetmek	: Bir şeyin yapılmamasını buyurmak veya istemek, yasaklamak, engellemek.
mensup	: Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili.
merasim	: Bir toplulukta, üyelerin belli bir olayı, kişiyi veya değeri ayırt edip sembolleştirmesi, bunların anlam ve öneminin güçlendirilmesi amaçlarıyla düzenlenen hareket dizisi, tören.
merhamet	: Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan duyulan üzüntü, acıma.
mesut	: Mutlu, sevinçli, ongun.
mevali	: 1. Köle iken özgürlüğüne kavuşmuş kişi. 2. Emevilerde Arap olmayan Müslümanlara verilen ad.
Mevla	: 1. Rab, efendi, seyit, sahip, mâlik, terbiye eden, birinin işini üzerine alan, veli. 2. Dost, yardımcı, lütuf ve bağışta bulunan Allah (c.c.).
millî	: Milletle ilgili, millete özgü, ulusal.
minnet	: Yapılan bir iyiliğe karşı duyulan gönül borcu.
minnettarlık	: Minnettar olma durumu, şükran.

- miras : **1.** Birine, ölen bir yakınından kalan mal, mülk, para veya servet. **2.** Kalıtım yoluyla gelen herhangi bir özellik. **3.** Bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey.
- misvak : **1.** Kuzey Afrika, İran ve Hindistan'da yetişen dikensiz, küçük bir ağaç. **2.** Bu ağacın, ucu dövülüp fırça durumuna getirilen ve diş temizliğinde kullanılan çubuğu.
- muamele etmek : Bir kimseye veya bir şeye karşı belli tavır takınmak, davranmak.
- murat : **1.** İstek, dilek. **2.** Amaç, erek, gaye.
- Musevilik : Yahudi olma durumu, Yahudilik.
- mübarek : **1.** Verimli, bereketli. **2.** Kutlu, uğurlu, kutsal. **3.** Çok saygı duyulan. **4.** Beğenilen, sevilen şeyler için söylenen güzel bir söz.
- mümin : **1.** İman eden, inanan, gönülden bağlanan, güven veren, güvene kavuşturan kimse. **2.** Müslüman. **3.** Allah (c.c.) katından peygamberler aracılığıyla gelen, her şeyi tereddütsüz olarak doğrulayan ve kabul eden kişi. **4.** Allah'a (c.c.), onun birliğine, meleklerine, peygamberlerine, kitaplarına, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan (c.c.) olduğuna, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) onun kulu ve resulü olduğuna, Allah'ın (c.c.) peygamberi aracılığıyla göndermiş olduğu ilkelerin hepsine ayrıntılarıyla inanan, inandığını diliyle söyleyen, davranışları ve ibadetleriyle de inancını dışa yansıtan kimse.
- münafık : Dinî ilkelere, kurallara inanmadığı hâlde inanmış gibi görünen kimse.

N

- nasip : **1.** Birinin payına düşen şey. **2.** Bir kimsenin elde edebildiği, sahip olabildiği şey.
- nefis : **1.** Kişi, zat, varlığın kendisi. **2.** Can. **3.** Gönül, iç dünya. **4.** Ruh. **5.** Arzu, istek, tutku. **6.** Kötü huy ve davranışların kaynağı.
- nimet : **1.** İyilik, mutluluk, bağış, ihsan. **2.** Hayırlı mal, evlat, servet, sağlık, yiyecek, içecek gibi şeyler. **3.** Ekmek. **4.** Allah (c.c.) tarafından insanlara iman başta olmak üzere her çeşit iyiliğin verilmesi ve her çeşit zararın insandan uzaklaştırılması.

- nişane : Bir olayın veya durumun anlaşılmasına yardım eden şey, iz, belirti.
- nur : **1.** Aydınlık, parlaklık, ışık. **2.** Elle tutulamayan, gözle görülemeyen ama hissedilen parıltı; insanı neşelendiren coşku, güzellik, ferahlık. **3.** İslam dini. **4.** Allah'ın (c.c.) verdiği hidayet.
- nüsha : **1.** Birbirinin tıpkısı olan yazılı şeylerin her biri. **2.** Gazete vb. sayı. **3.** Benzer, aynı, kopya.

O

- olgu : **1.** Birtakım olayların dayandığı sebep veya bu sebeplerin yol açtığı sonuç, vakıa. **2.** Varlığı deneyle kanıtlanmış şey. **3.** Edebî eserlerde olayı geliştiren davranış, iş.

P

- payidar : Kalıcı, sonsuza kadar yaşayacak olan.
- peyda : Gizli olmayan, ortada olan, anlaşılan, belli, açık.
- peyderpey : Azar azar, bölüm bölüm, yavaş yavaş.
- peygamber : **1.** Resul, elçi, nebi. **2.** Allah'ın (c.c.) kendi katından kullarına göndermiş olduğu inanç esaslarını, ibadet biçimlerini, ahlaki kuralları, tüm emir ve yasakları bildirmek; insanlara güzeli, doğruyu ve yanlış olan şeyleri açıklamak üzere görevlendirdiği ve vahiyle desteklediği seçilmiş insan.
- put : Kendisine tapılmak, ibadet edilmek üzere taş, ağaç, maden, toprak vb. şeylerden yapılmış olan heykel, resim ve oymalar.
- putperest : Puta tapan kişi.

R

- Rab : **1.** Yetiştiren, besleyen, büyüten, olgunlaştıran. **2.** Allah (c.c.). **3.** Yaratan ve yarattıklarını boş bırakmayıp terbiye eden. **4.** Rızık veren, bütün varlıkların ihtiyaçlarını karşılıksız olarak bol bol veren. **5.** Yarattığı olduğu varlıkları sürekli gözetim altında tutan, tüm varlıkların hayatlarını devam ettirebilmeleri için onlarla ilgili doğal kuralları koyan, dünyada mutlu olmaları için katından kanunlar ve vahiyler gönderen.

- Rahîm** : “Yaratmış olduğu bütün varlıklara karşılıksız rızık veren, yarattıklarını koruyan, esirgeyen, bağışlayan, merhamet eden, ahirette ise sadece mümin kullarına şefkat edecek olan” anlamında Allah’ın (c.c.) esmâ-i hüsnâsından biri.
- Rahmân** : “Dünyada bütün canlılara şefkat gösteren, mümin-kâfir ayrımı yapmaksızın insanlara merhamet eden, her türlü nimeti sürekli veren, rahmeti sonsuz olan” anlamında Allah’ın esmâ-i hüsnâsından biri.
- rahmet** : **1.** İncelik, sevgi, şefkat, merhamet. **2.** Birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, affetme. **3.** Sevap, lütuf ve ihsan. **4.** Bütün varlıkların iyiliğini arzu edip onlara her türlü yardımda bulunma isteği.
- rekât** : Namazda bir kıyam, bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm.
- resul** : Allah (c.c.) tarafından kendisine yeni bir şeriat verilen, insanları hak dine çağırarak, dinî ve toplumsal hayatı Allah’ın (c.c.) emirlerine göre düzenlemekle görevli olan peygamber, Allah’ın (c.c.) elçisi.
- Resûlullah** : Allah’ın (c.c.) elçisi, peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.).
- rıza** : Razi olma, hoşnut olma durumu.
- rızık** : **1.** Kendisinden faydalanılan her şey. **2.** İnsanın ve diğer canlıların beslenip yaşayabilmeleri için yedikleri ve içtikleri her şey. **3.** Allah’ın (c.c.) tüm canlılara kendi katından verdiği yenilen, içilen, giyilen, maddi ve manevi yararlanılan mallar, çocuklar, eşler, ilim ve iman gibi şeylerin hepsi.

S

- sabır** : Acı, yoksulluk, haksızlık gibi üzücü durumlar karşısında ümitsizlik ve yılmınlığa kapılmama, bunlar karşısında dirençli olma.
- sadaka** : Allah (c.c.) yolunda harcama, Allah (c.c.) rızası için fakirlere yapılan karşılıksız yardım ve her türlü iyilik.
- sahabi** : **1.** Arkadaş, dost, veli. **2.** Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamber Efendimizi (s.a.v.) çok kısa süre de olsa görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimse.
- salih** : **1.** İyi, güzel, düzgün, faydalı, hayırlı. **2.** Dinin emir ve yasaklarına uygun hareket eden, sorumluluk bilinci taşıyan, inancı ile amelleri arasında uygunluk

bulunan samimi mümin. **3.** İncasında, niyetinde, sözlerinde, davranışlarında dosdoğru olan ve hayatında doğruluğu benimseyen kimse.

sulh : Uyum, karşılıklı anlayış ile oluşturulan ortam, barış.

sünnet : **1.** Yol, âdet, gidişat, huy, karakter, mizaç, hâl, tavır, davranış. **2.** Hz. Peygamber'in (s.a.v.) söz, fiil ve takrirlerini (onamalarını) içeren örnek davranışlar. **3.** Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yapmış olduğu farz ve vacibin dışındaki tavsiyeler, öğütler. **4.** Dinî emir ve yasakların çıkarılmış olduğu, Kur'an-ı Kerim'den sonra İslam hukukunun ikinci kaynağı. **5.** Hz. Peygamber'in (s.a.v.) kendi döneminde İslam toplumunu inanç, ibadet, tebliğ, hukuk, ekonomi, eğitim, ahlak, siyaset gibi çeşitli alanlarda; kısacası bireysel, toplumsal ve evrensel olmak üzere hayatın her alanında yönlendirip yönetmede, Kur'an başta olmak üzere esasa aldığı ilke ve prensipler bütünü oluşturduğu bir zihniyet, dünya görüşü.

Ş

şan : Nam, şeref, ün.

şefkat : Acıyarak ve koruyarak sevme, sevecenlik.

şehadet : Tanık olma durumu, şahitlik.

şer : Kötülük, fenalık, kötü.

şükür : **1.** Görülen iyiliğe karşı söz ve davranış ile hoşnutluk gösterme ve yapılan iyiliğin kıymetini bilme. **2.** Kulun, Allah'ın (c.c.) vermiş olduğu sayısız nimetlerin, onun sonsuz iyilik ve bağışının sonucu olduğunu fark ederek kalbinin teşekkür duygusuyla dolması ve bunu diliyle ifade etmesi.

T

takva : **1.** Bilinçli davranma, uyanıklık, dikkatli olma, sakınma, korunma, korkma, endişelenme, kaygılanma. **2.** Allah'ı (c.c.) görüyormuşçasına bir bilinç içerisinde farzları, vacipleri hakkıyla yerine getirme, Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak amacıyla nafileleri çokça yapma ve sünneti yerine getirme. **3.** Haramları ve dinen şüpheli olan durumları, dinin kötü gördüğü şeyleri terk etme. **4.** Müminin tüm tutum ve davranışlarında Allah'a (c.c.) kulluk bilinciyle hareket ederek Allah'ın (c.c.) koruması altına girmesi, ona duyduğu sevgi ve saygıyı güçlendirmeye gayret etmesi, bu sevgi ve saygıyı zedelemekten korkması.

- tanrı : 1. Hak olsun, batıl olsun, tapınılan her türlü varlık. 2. Tapınılan, yüceliği karşısında hayranlık duyulan, gönülden bağlanılıp sığınılan, duyularla idrak edilemeyen varlık.
- tavaf : 1. İslam dininde, hac sırasında Kâbe'nin çevresini yedi kez dolaşma. 2. Bir şeyin çevresini dolaşma.
- tavsiye : 1. Öğütleme, yol gösterme. 2. Bir şeyin, bir kimsenin iyi, işe yarar olduğunu ilgili kişiye söyleme, referans.
- tecrübe : Bir kimsenin belli bir sürede veya hayat boyu edindiği bilgilerin tamamı, deneyim.
- tefecilik : Yüksek faizle ödünç para verme.
- tenzih : 1. Arılama, kusur kondurmama. 2. Allah'ın (c.c.) bütün kusurlardan uzak olduğuna inanma.
- terbiye : Edeplendirme, eğitime, eğitim verme, yetiştirme, yetenekleri geliştirme, davranışları kontrol etme.

U – Ü

- ulu : Erdemleri bakımından çok büyük, yüce.
- ümmet : 1. Topluluk, cemaat, millet. 2. Din ve inanç birliği temelinde bir araya gelen ve aynı peygambere bağlanan insanlar topluluğu, bir din üzerinde birleşen millet.
- ümme : Okuma yazma bilmeyen kimse.
- üslup : 1. Anlatma, oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz. 2. Bir sanatçıya, bir çağa veya bir ülkeye özgü teknik, renk, biçimlendirme ve söyleyiş özelliği, biçim, stil. 3. Sanatçının görüş, duyuş, anlayış ve anlatıştaki özelliği veya bir türün, bir çağın kendine özgü anlatış biçimi, tarz.

V

- vahiy : Yüce Allah'ın (c.c.) peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahi bilgi ve bu bilginin gönderiliş tarzı
- vahiy kâtibi : Hz. Peygamber'e (s.a.v.) vahyedilen ayet ve sureleri, vahyin başlangıcından kesilmesine kadar yazan sahabeler.
- vasıta : 1. Araç. 2. Aracı. 3. Taşıt.

- veciz : Kısa ve etkili söz.
- vefa : **1.** Dostluk, sevgide içtenlik ve devamlılık, kararlılık. **2.** Sözünde durma, sözünü yerine getirme. **3.** Allah'ı (c.c.) tanıma, emir ve yasaklarına uyma. **4.** Kişinin kendisine iyilikte bulunana aynısıyla veya daha fazlasıyla karşılıklı bulunma.
- veli : **1.** Bir çocuğun her türlü durum ve davranışlarından sorumlu olan kimse. **2.** Ermiş, eren, evliya.
- vesile : **1.** Sebep, bahane. **2.** Elverişli durum, fırsat.
- vicdan : Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç.

Y

- yâd etmek : Anmak, hatırlamak.
- Yahudi : Allah'ın (c.c.), Hz. Musa (a.s.) ile İsrailoğullarına göndermiş olduğu dinin, insanlar tarafından değiştirilmesiyle ortaya çıkan dinî ve millî inanca bağlı olan kimse.

Z

- zikretmek : **1.** Adını söylemek, sözünü söylemek, anmak. **2.** Okunması âdet olan duaları ve Kur'an ayetlerini sürekli tekrarlamak. **3.** Allah'ın (c.c.) bazı isimlerini, anlamlarını düşünerek belli sayıda ve belli miktarlarda okumak.
- ziyafet : Konukları yemekli, eğlenceli ağırlama, şölen.
- ziynet : Süs, süs eşyası.
- zürriyet : Canlıların üremesi sonucu ortaya çıkan yeni birey veya bireylerin bütünü, nesil, soy.

Ahmed b. Ebu Yakub bin Cafer Yakubî. **Tarih-i Yakubi**. Beyrut: 1960.

Ahmed b. Hanbel. **el-Müsned**. Mısır: 1982.

Ahmet b. Şeyh Nesâî. **es-Sünen**. Kahire: 1996.

Dinî Terimler Sözlüğü. haz.: Ahmet Nedim Serinsu, Mehmet Sürmeli, Arif Alkan, Ömer Akyürek, Bilal Deliser, Ayhan Baştürk, Ali Çınar, Yusuf Mavili ve Recep Toparlı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2010.

Ebû Davud Süleyman b. Eş'as. **es-Sünen**. Beyrut: 1976.

Ebu'l-Fida İbn-i Kesir. **es-Sîretü'n-Nebeviyye**. Tercüme: Hanefi Akın. İstanbul: Çelik Yayınları, 2013.

Erul, Bünyamin. "Ümmü Eymen". **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**. 42: 317. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012.

Esad, Mahmut. **İslam Tarihi**. Sadeleştiren: Ahmet Lütfi Kazancı ve Osman Kazancı. İstanbul: Marifet Yayınları, 1983.

Haccac el-Kuşeyri bin Müslim. **el-Camiu's-Sahîh**. Kahire: 1981.

Hacı Bektaş Veli. **Makâlât**. Ankara: Akçağ Yayınları, 2009.

Hadislerle İslam. haz.: Komisyon. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.

Hamidullah, Muhammed. **İslam Peygamberi**. İstanbul: İrfan Yayınevi, 1980.

Hatip, Abdülaziz. **Hz. Ali'den Hikmetler**. İstanbul: Semerkant Yayınları, 2010.

İbn-i Hişam. **İslam Tarihi (es-Sîretü'n-Nebeviyye)**. Tercüme: Hasan Ege. İstanbul: Ravza Yayınları, 2012.

İbn-i Kesir. **Hz. Peygamber'in (s.a.v) Hayatı (Es-Sîretü'n-Nebeviyye)**. Çev., Hanefi Akın. İstanbul: Çelik Yayınları, 2012.

Kandemir, M. Yaşar. **Peygamberlere ve Kitaplara İnanıyorum**. İstanbul: Damla Yayınevi, 1991.

Köksal, M. Âsım. **Peygamberler Tarihi**. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2005.

Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali. haz.: Hayrettin Karaman, Mustafa Çağrıçı, İbrahim Kâfi Dönmez, Sadrettin Gümüş, Ali Özek ve Ali Turgut. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000.

Kur'an-ı Kerim ve Meali. haz.: Halil Altıntaş ve Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005.

Malik b. Enes. **el-Muvatta**. Mısır: Daru İhyai'l-Kütübi'l Arabiyye, 1951.

Muhammed b. İsa Tirmizî. **es-Sünen**. Beyrut: 1984.

Muhammed b. İsmail Buhârî. **el-Camiu's-Sahih**. Beyrut: 1977.

Muhammed İbn-i Mâce. **es-Sünen**. Beyrut: 1993.

Muhammed İbn-i Sa'd. **et-Tabakâtü'l-Kübra**. Beyrut: 1984.

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (İlkokul 4 ve Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2018.

Yunus Emre Divanı'ndan Seçmeler. haz.: Suat Batur. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 2005.

Yücel, İrfan. **Peygamberimizin Hayatı**. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Yayınevi Arşivi: 9, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 35, 36, 40, 42, 43, 44, 58, 67, 68, 69, 70, 75, 77, 78, 79, 83, 95, 100, 102, 103, 104, 105.

www.shutterstock.com. (Telif hakkı ödenerek satın alınmıştır.)

Sayfa No.	Shutterstock No.	Erişim Tarihi
10	81951013	10.07.2018
13	673601650	10.07.2018
15	65943406	10.07.2018
15	564056563	10.07.2018
20	105121706	10.07.2018
21	426596743	10.07.2018
23	506532475	10.07.2018
24	728223505	10.07.2018
29	239968546	18.07.2018
31	494634091	18.07.2018
32	293786732	01.04.2021
37	1332448466	18.07.2018
39	165585953	18.07.2018
49	380196934	19.07.2018
50	1077064496	19.07.2018
51	585722693	19.07.2018

Sayfa No.	Shutterstock No.	Erişim Tarihi
52	627682754	19.07.2018
54	76876798	19.07.2018
56	1040335810	29.03.2021
57	63699688	19.07.2018
59	722989786	19.07.2018
62	516812443	19.07.2018
87	521509450	09.08.2018
90	651975259	09.08.2018
96	7132774	09.08.2018
100	48213847	09.08.2018
101	291246569	09.08.2018
103	525554962	09.08.2018
104	100207673	09.08.2018

CEVAP ANAHTARLARI

1. Ünite

A. Öğrenci Cevapları

B. Şıklı Sorular

1	2	3
D	B	C

C. Boşluk Doldurma

1	2	3	4	5
Selâmün aleyküm	Besmele çekmek	Helal	Sübhanেকে	Estağfirullah

2. Ünite

A. Öğrenci Cevapları

B. Eşleştirme Soruları

- 1 Kur'an
- 2 İncil
- 3 Tevrat
- 4 Zebur

- 3 Hz. Musa (a.s.)
- 4 Hz. Davut (a.s.)
- Hz. Süleyman (a.s.)
- 1 Hz. Muhammed (s.a.v.)
- 2 Hz. İsa (a.s.)

C. Şıklı Sorular

1	2	3	4
D	C	A	B

Ç. Doğru/Yanlış Soruları

1	2	3	4	5	6	7
Y	D	D	D	D	Y	Y

3. Ünite

A. Öğrenci Cevapları

B. Şıklı Sorular

1	2	3	4
D	C	C	B

C. Boşluk Doldurma

1	2	3	4	5
İman	Akraba	Arkadaşların, komşuların	Ahlak	Salih amel

4. Ünite

A. Öğrenci Cevapları

B. Şıklı Sorular

1	2	3	4	5
C	A	D	A	C

C. Boşluk Doldurma

1	2	3	4	5
20 Nisan 571, Mekke'de	Halime	Abdülmuttalip, övülmesini	Veda Hutbesi	Ehl-i Beyt, Ehl-i Beyt

5. Ünite

A. Öğrenci Cevapları

B. Şıklı Sorular

1	2	3
C	B	B

C. Boşluk Doldurma

1	2
İyiliğe, Cennete, Kötülüğe, Cehenneme	Yalan, Yerine, Emanet, Hıyanet

Ç. Boşluk Doldurma

1	2	3	4	5	6
Ellerimi, Sabun	Abdest	Maddi, Ma- nevi	Temizliği	Eller, Ayak- lar	Kul